

pÚvodní obrázek / Zbigniew Kolaczek * Z archívu / Výstavy: *Komunisti* a *Srpen 68* * *Extra* / Rozhovor s *Fedorom Vico* * Otřes / *Causa špinění Renčina (3.)* * *Téma* / Vtipy jako zbraň řetězových e-mailů? * Z

e-GAG

pošty / Jan Žabka k falzifikátům VR * Objev / Jan Fischer a Achille Gregor (Vesele o sportu!) * Seriál 30 / *Životní prostředí '89* „a tzv. kreslený humor“ * Do archívu / Kreslíř *Mediažurnálu* č. 2: Pavel Taussig * Album / „Nevídali!“ F. Jablonovského * Z domova / *Nesvadba*, Neprakta, Matuška, JAZ, Seifertová, Suchý, Bosman aj. * Časopisy / 4x Sorry (a) *Eulen-spiegel*, *Bum-erang*, *Nebel-spalter* * Vybráno / Dagsson o sobě * *Vyhrabáno* / Vladimír Fuka * Retro - díl XI / J. Hruboň: *Renčín* a „*Nejkrásnější válka*“ * Z

tisku / O humoru * *MišMaš* / Legrace * Steinberg a my / V magazínu *CVZ* * Výročí / 60 let *Polylegranu* * Glosa / I. H.: Proč nevychází *Dikobraz* * *GAG* / *Personálie* * 3x / Portrét politika * Ze světa / Rusko, Polsko, Rumunsko, Slovensko * *Výsledky* / Ukrajina, Polsko, Portugalsko, Makedonie, Kosovo, Egypt, Malajsie, Turecko

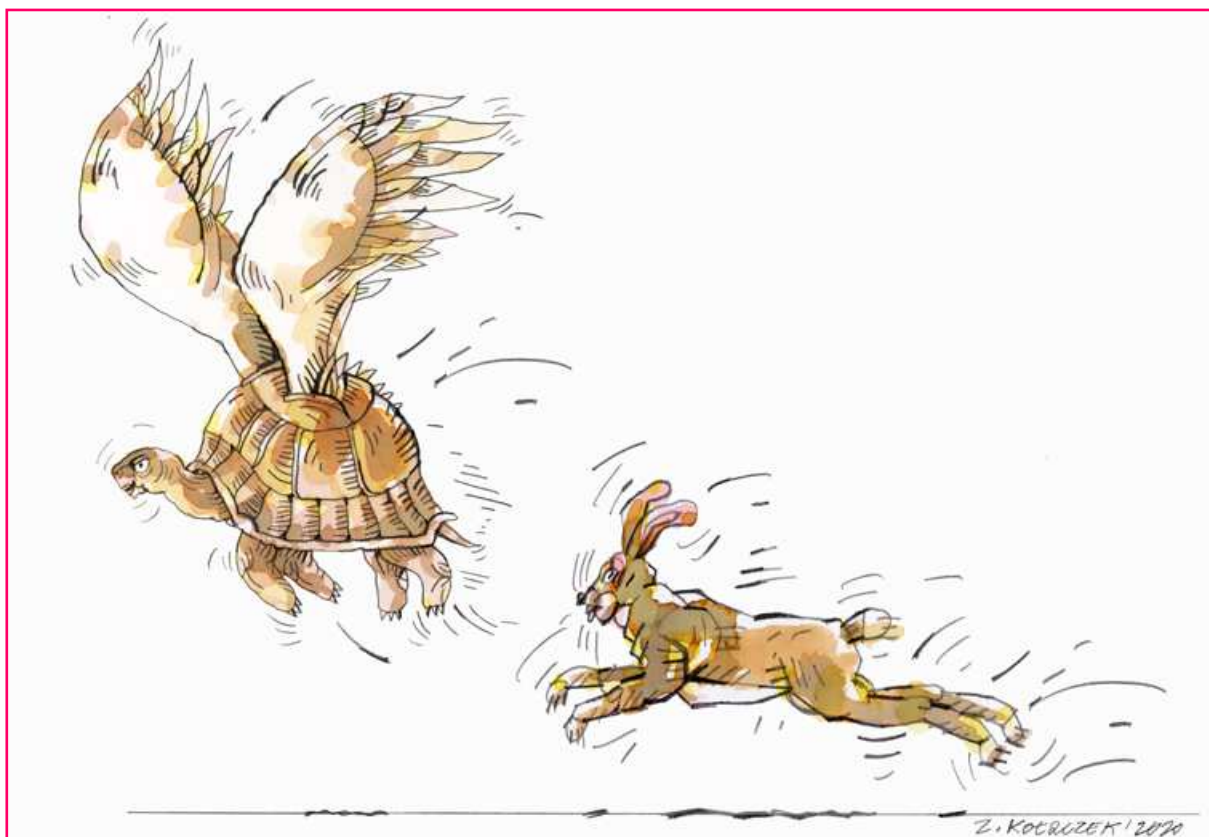
Dvuměsíčník autorů + přátel české karikatury

e-číslo 2020 / 4

18. ročník

Kresby: AMMON, BARTÁK, BOSMAN, CAFERLI, CRIHANA, CVETKOV, CYGANKOV, DAGSSON, DÖRING, EHRT, FARKAS, FISCHER, FUNKE, GOMEZ, GROLIK, GUTSOL, HIRŠL, HRDÝ, CHADŽIEV, JABLONOVSKÝ, JACEK, JAZ, JIRÁNEK, KAZANEVSKY, KÜHNI, KOLBEN, KONOPLJANSKIJ, KOŠTÝŘ, KRUMBIEGEL, KUSTANA, KUSTOVSKIJ, LEMECHOV, LEFFEL, MALÁK, MATUŠKA, MEŠÁR, MILORADIČ, NEPRAKTA, NESVADBA, PLANTU, PLIKAT, RAKUS, RENČÍN, RUSU, SANTOS, SEIFERTOVÁ, SIEBER, SLÍVA, SOUČEK, STEINBERG, STESKA, TAUSSIG, THULKE, TOMICEK, VAVRO, VICO, WEYERSHAUSEN, ZAK_{AJ}.

pÚvodník / Zbigniew Kolaczek: *“Zajíc želvu nedohoní!”* (téma soutěže: kouzlo)

Polský autor za své dílo získal 2. cenu v mezinárodní sekci 44. šampionátu Lies v Itálii. Ale důvod, proč jsme ji vybrali na titul je, že říká beze slov: **Vždy je možné usilovat o nemožné!**

Nebylo to známé periodikum, ale v tzv. ekologické komunitě bylo vážené. A to nejen proto, že ho vydávali vědci. S podtitulkem „*Revue pre teóriu a tvorbu životného prostredia*“ vycházelo „*Životné prostredie '89*“ v Bratislavě (nakl. Veda), ale když se proberete 60 stránkami až na konec, zjistíte, že zadní strana obálky vypadá stejně jak ta titulní, jen název je v češtině. Revue vycházela 6x ročně a tak je toto hnědé číslo 5 předposledním z ročníku 1989 - zároveň je časopisem československým, ale navíc i roze-

Životní prostředí a tzv. „kreslený humor“

IVAN HANOUSEK

Předpokládáme, že termín životní prostředí netřeba čtenáři časopisu *Životné prostredie* šíře objasňovat, a přejdeme proto rovnou k druhému termínu — „kreslený humor“. Přívlastek takzvaný jsem před kreslený humor umístil v titulku proto, že: za první — nejde jen o „kreslený“ a za druhé — nejde jen o „humor“.

Ať již se tomu u nás říká kreslené vtipy, výtvarný humor, karikatura, žádný z těchto výrazů či označení nevystihuje přesně ani plně nepokrývá tu širokou oblast umělecké (?) nebo publicistické (?) a humorné (?) či satirické (?) anebo dokonce filozofické (?) tvorby neméně širokého a také mnohvrstvého spektra autorů, kteří se na této tvorbě podílejí.

Výtvarná publicistika

Ve světě se ujal (samozřejmě z angličtiny) termín „cartoons“, který má vedle jiných předností i tu, že se neskládá ze dvou slov, a proto se s ním lépe v textu zachází. Již v letech 1968–1969 jsem razil možnou tuzemskou alternativu tohoto výrazu „výtvarná publicistika“, který sice není jednoslovný a má i své další „proti“ — mohl by kupř. umožňovat mylný výklad, jako bychom měli na mysli publicistiku „o“ výtvarném umění. Ale těch „pro“ je daleko více. Termín „výtvarný“ namísto „kreslený“ totiž nevylučuje z této oblasti např. fotografie s „bublinami“ (neboli „obláčky“ s textem), fotomontáže, koláže, malby, využití razítek a jiných nápaditých a jinak běžně užívaných výtvarných technik, včetně vystřihování z černého papíru atp., které sem jistě patří. A termín „publicistika“ velmi podstatně pomáhá od neúplnosti výrazů „humor“ nebo „vtip“. Výtvarnou publicistiku nacházíme obvykle na stránkách novin a časopisů (knížky a výstavy většinou jen shrnují žeň této publicistické činnosti). Navíc má uvedený termín ještě jeden a podstatnější důvod k zavedení a také k běžnému užívání: skutečnost, která zatím poněkud uniká občasným teoretickým exkurzím do této oblasti. Že totiž výtvarná publicistika je hybridem dvou různých světů, totiž **umění a žurnalistiky**. Takže jen komplexní společné zkoumání tohoto žánru zástupci obou stran, totiž teoretiky novinářství i estetiky může přinést nejen dohodu nad stanovením názvu, ale i potřebný výsledek — totiž **komplexní teorii výtvarné publicistiky**.

Ještě, než si doložíme nutnost této poněkud obšírnější expozice pro další vývoj našich úvah, dovoluji mi dokumentovat tuto podvojnou výtvarnou publicistiku na výročí dvou z jejích autorů. Jiří Jirásek ji charakterizoval r. 1961 v „Kultuře“ jako „... svě- bytný, náročný a lidový druh **umění**, nejkratší epické malby,

nejkratší filmy světa, nejneomezenější svět fantazie...“, zatímco o autorech stejných kreseb napsal Vladimír Jiránek v „Mladém světě“ r. 1962, že „... lezou politické karikatury do zelí, dokáží udělat z několika čar pamflet či esej, **komentář** a třeba i **úvodník**, který zabere silněji než pět deka anilinových barev na zakrývání rukou válečného štváče“. Oba mají pravdu: Jirásek, který mluví o umění, i Jiránek, který cítí tento svěbytný druh v souvislosti s novinovými žánry. Teprve na základě tohoto poznatku o dvojí povaze výtvarné publicistiky, o jejím působení dvěma směry anebo spíše na dvě centra (emotivní i racionální) vnímatele, tedy čtenáře či spíš diváka (?), můžeme vést další zkoumání tohoto žánru v oblasti stanovené v titulku. A netřeba snad zdůrazňovat, že právě tato „sdružená síla“ výtvarné publicistiky je tím nejvýznamnějším faktorem její účinnosti...

To, že každé působení na člověka, společnost či její jednotlivé vrstvy a skupiny by mělo být komplexní, má-li mít svou cenu, je teoreticky podloženo vědeckými pracemi z oblasti propagandy. A my je můžeme trochu vulgarizovaně dokumentovat hned úvodem na úspěšných knihách Josefa Velka a Vladimíra Jíránka „Jak jsem bránil přírodu“ a „Příběhy pro dvě nohy“. Také zde jde už po stránce textové o mezní případ. Je to ještě publicistika (původně na stránkách časopisu jistě ano)? Nebo už literární reportáž a tudíž umění? Ale především tu jde o rovnocenný podíl obou autorů na vyznění díla. Dvou autorů, z nichž každý může existovat a tvořit samostatně bez toho druhého — tedy Velek bez Jíránka (text bez ilustrace), a naopak Jiránekovy vtipy by mohly vyjít bez dlouhých stránek doprovodného textu, aniž by ztratily schopnost výpovědi o problému. Jistě. Ale právě jejich spojení umocňuje celkové působení na čtenáře. Provokuje, dává vzniknout i jistému napětí, anebo možná těžší téma odlehčuje osvobozujícím nadhledem? Nebo naopak pregnantním zhuštěním do kreslené zkratky činí sdělení účinnějším a údernějším...?

Symbolika vyjadřování

Kreslený humor a vlastně většina všech dalších odnoží současné výtvarné publicistiky se od počátku vyjadřuje pomocí symbolů. Už hlavní figurka má u většiny autorů vlastně univerzální

sílaným do zahraničí. Proto také 12 stránek tištěných na hnědém kuléru přibližuje obsah čísla ve třech jazycích. V západní cizině si bylo totiž možné revue předplatit v německém Mnichově. V Československu stálo číslo 6 korun, roční předplatné bylo za 36 Kčs.

Redakce vedená Miladou Fišerovou za toto svým způsobem mimořádné číslo poděkovala všem, kdo se zúčastnili jeho přípravy „s ochotou, akú sme ani neočakávali“. Jména hlavních autorů lze najít v obsahu. Kromě Ivana Hanouska, jehož text zde přinášíme, jsou základem vydání ještě „Kresby pro přírodu“ Čestmíra Klose (věnované výstavám a EKOkatalogům v režii KRNAPu ve Vrchlabí, časopisu Krkonoše a tamního muzea) a za slovenskou stranu

JIRÁNEK

jednotný vzhled — jistým způsobem symbolizuje člověka jako typ. Ale i určité běžné, nebo naopak mezní, krajní situace v lidské existenci vyjadřuje výtvarná publicistika speciální symbolikou. Túto symboliku je třeba se naučit znát, abychom přesně pochopili, co chce autor říci. Zvládnutí jistého počtu základních pravidel, jakési násobilky tohoto žánru (ta se ovšem nikde nevyučuje a každý vnímavý „žák“ se jí musí během života naučit — pokud chce vtípům skutečně rozumět) je důležité pro úplné pochopení „co tím autor míní“ — asi tak jako abeceda pro dítě anebo anal-fabeta. Miroslav Barták v jednom z našich rozhovorů přirovnal tyto symboly (ve sféře kresleného humoru beze slov) k pikto-gramům, tedy předem smluveným znakům. Nebo k dopravním značkám. Když karikaturista potřebuje dostat svého hrdinu např. do absolutní samoty, izolace a nechat ho v této situaci reagovat, použije zavedeného (předem s čtenářem „domluveného“) symbolu: „trošečník na ostrově“. Známe spoustu podobných a ne-

méně často frekventovaných symbolických situací, jako kupř. „krotitel a lev“, „muž za rohem“, „souboj“, „na operačním stole“, „ruce vzhůru!“, „za volantem“, „pozor zlý pes“ a další. Pokusy o určení počtu základních komických situací, stejně tak jako pokusy o zhotovení seznamu nejčastějších témat výtvarné publicistiky jsou stále stejně lákavé jako beznadějně. Někteří autoři tvrdí, že základních komických situací je jen deset, jiní se kloní k počtu kolem dvou anebo tří desítek, další uvádějí stovku. V mé vlastní kartotéce, která zdaleka nevyhovuje jako podklad ke zkoumání teoretických základů komična, protože slouží spíš k praktické potřebě, mám dnes již přes dvě stovky obálek s vtípky na různé náměty — od „návštěvy v nemocnici“ přes „u psychiatra“ až třeba po „hoří!“ atp. Takových vtípů, které mají svou široce rozvětvenou rodinu a nebudou proto trčet svým tématem mezi ostatními osaměle, budou stovky. A jsou mezi těmito tématy samozřejmě takové, které mají úzký i méně zře-

telný vztah k ekologii. Obecně vzato, mají na jedné straně k životnímu prostředí vztah prakticky všechny, na straně druhé přímo k teorii a tvorbě životního prostředí téměř žádné. Oblasti, v níž jsou kreslené vtipy z hlediska naší studie nejpočetněji zastoupeny, je sféra ochrany životního prostředí. A to v celkem širokém spektru — od „boje proti kuřákům“ až po „boj s ozónovou dírou nad Antarktidou“. V řadě „škatulek“ se tak objeví kreslené vtipy, kterými můžeme ilustrovat dané téma. Autoři využívají k jeho zpracování velmi často třeba symbolu „Noemova archa“, symbolu „rytíř bojuje s drakem“, symbolu „anděla strážného“, symbolu „smrtka s kosou“, ale i podstatně intelektuálnější náročnějších (protože vyžadujících třeba výtvarné vzdělání) alegorií (Dáma s hranostajem, Snídaně v trávě, Myslitel, David, Discobolos...). Ekologická nebo „zelená“ tematika se ve výtvarné publicistice ovšem projevuje hlavně ve třech základních variantách: ochrana povětří, ochrana vody a ochrana přírody (hlavně

lesů). Kromě toho je tu ještě čtvrtá skupina, víceméně urbanisticky zaměřená — ochrana přírody ve městě, jakýsi zavilý boj karikaturistů proti panelákům a za les skutečný proti lesu věžáků. Již jsme konstatovali, že kreslené vtipy užívají zkratkovité symboly, dopředu mezi autorem a čtenářem sjednané znaky pro určité situace či danou tematiku. Takže i uvedené hlavní typy ekologických vtipů mají každý svou symboliku.

- A. Boj za čistotu vzduchu — symbol kouřící komín.
- B. Boj za čistotu vody — symbol roura chrlící černé splašky do vody (řeky).
- C. Boj za zdravou přírodu — symbol pařez, resp. suchý strom.
- D. Město bez zeleně — symbol paneláky.

Je třeba se zmínit i o skutečnosti, že je výtvarná publicistika, především v socialistických zemích, po řadu let svým způsobem omezovala tzv. „společenskou objednávku“, která sice na jedné straně často vybízela ke kampaním na určité téma (i v oblasti

231

byl povolán sám Milan Vavro z redakce bratislavského Roháče s textem „*Pomáhame pri záchrane životného prostredia*.“ Také šest dalších příspěvků se týkalo výtvarného humoru a ty dva „běžné“ byly (podobně jako ty tematicky si spolu notující) aspoň přiléhavými kresbami vyzdobeny.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

REVUE PRE TEÓRIU A TVORBU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

5/89

ROČ. XXIII

Vtip, humor a životní prostředí

Jednou v roce si členové redakční rady revue Životní prostředí vzájemně položí otázku, jaké „monotémy“ vyberou pro příští ročník. Přemýšlejí, navrhuji, vybírají... Pokud se v diskusí objeví nové nebo neobvyklé téma, obvykle bývá jeho autor pověřen redakční přípravou příslušného čísla.

Když jsem tedy bral nasměle za kliku dveří, na nichž by mohl být štítek „Humor a životní prostředí“ — nebo jak se již často užívá „Ekohumor“, netušil jsem, že za nimi není jen malá místnost, ale několik — a hned hodně velkých sálů. Podobně rozsáhlou je již dnes oblast, kterou v tomto čísle Životního prostředí představujeme, či lépe: upozorňujeme na ni.

Chcete-li se o první části našeho tématu poučit v naučném slovníku nebo slovníku cizích slov, pak se též dozvíte, že „humor je dobrá nálada, veselý rozmar se sklonem k žertování nebo dohodrodečnému zesměšňování“ a humorista je „humoristicky zobrazující a dohodrodečně zesměšňující to, co je v životě komické a směšné“. Cítíme hned na první pohled nebo poslech, že obojí jaksi nejde dohromady se životním prostředím. Tady snad pomůže další poučka ze slovníku: „mít šibeniční humor“ znamená „žertovat, chovat se vesele v těžkých situacích“. A v jiném učeném pojednání o humoru je možno se dočíst, že „sdělovat velmi závažné věci a skutečnosti humorem je komunikativnější, umožní širší záber, a to i pro neodborníky“. A vzpomeňme na dávnou historii a královské šašky: jenom jim bylo dovoleno vtipem a satirou sdělit panovníkovi (byl-li zvláště v dobrém rozmaru) skutečnosti od jiných a jindy nerado slyšené.

Protože předmětem tohoto čísla našeho časopisu je humor, vtip a životní prostředí, odpovídá tomu i skladba článků a grafická úprava: méně textu, více obrázků.

Zkušenosti organizátorů výstav kresleného humoru mají už ověřeno, že humorná, chytrá kresba má očistnou sílu. Nesnáší klisé, polopravdy, myšlenkovou prázdnotu. Neumí-li nebo obává-li se autor vystihnout pravdivou podstatu jevu, vtip okamžitě propadá. Kreslený humor je tedy velice spolehlivým filtrem těch nejupřímnějších ochránářských snah. A navíc má obrovskou přednost — na rozdíl od moudrých, ale sáhodlouhých a obecně formulovaných statí — oslovuje každého.

Pro textovou část tohoto monotematického čísla jsme získali teoreticko-kritické studie dvou patrně nejpovolanějších autorů — Ivana Hanouska a Čestmíra Klose.

Kratšími příspěvky je doplňují Petr Přivětivý — redaktor pražského časopisu Naši příroda, Milan Vavro z bratislavského Roháče, kreslíř a spolupracovník ostravské televize Zdeněk Janda a malofatranský ochránář Miroslav Žuffa. Humoristicky laděná povídka je od mladého spisovatele a botanika Pavla Kováře.

Jan Štěpán

Obsah

I. Hanousek: Životní prostředí a tzv. kreslený humor	229
Č. Klos: Kresby pro přírodu	240
M. Vavro: Pomáhame pri záchrane životného prostredia	247

Aktuality

Z. Janda: Krátké povídky o ekologii	250
M. Žuffa: Ekoplagát	255

Tribúna

P. Přivětivý: Smích brání přírodu	260
P. Kovář: Lišácká sezóna	264
B. Hrabal: Několik poznámek k české kreslené grotesce	266
J. Kobra-Kučera: (Ne)praktická úvaha o klasikovi	268

Kontakty

M. Maxa: Život v historických městech	272
M. Lichner: Dva semináře k ochrane regionálního životního prostredia	274

Knihy

J. Štěpán: Humor a životní prostředí — v publikacích	277
--	-----

V úvodním slově „Vtip, humor a životní prostředí“ prozrazuje Jan Štěpán z redakční rady, jak se číslo 5 zrodilo: „*Jednou v roce si členové redakční rady položí otázku, jaké monotémy vyberou pro příští ročník. Přemýšlejí, navrhuji, vybírají.*“

A jako navrhovatel tohoto tématu byl pak sám vybrán i pro redakční přípravu čísla. Přiznává, že když bral za kliku komůrky tzv. „Ekohumoru“ ani netušil, že se za dveřmi skrývá hned několik (a docela velkých!) sálů. A doplňuje: „*Protože předmětem tohoto čísla je humor, vtip a životní prostředí, odpovídá tomu i skladba článků a grafická úprava: méně textu, více obrázků...*“

Právě RNDr. Jan Štěpán je kromě úvodního slova (viz předchozí stránka) i autorem slova závěrečného s prostým názvem *Knihy: Humor a životní prostředí v publikacích*.

ochrany životního prostředí), na druhé straně ovšem stanovovala i jisté hranice možného kritického působení této publicistiky. Následkem toho nebyla nikdy příliš konkrétní, pokud jde o viníky špatného stavu, ani nešla na samu podstatu problému; tedy neupozorňovala na stále více se rysující nesprávnou základní orientaci hospodářského rozvoje republiky, výstavby těžkého průmyslu, náročného na palivoenergetikou základnu.

Přesto je pozoruhodné, že na rozdíl od mnohých jiných sfér našeho života se stala právě ekologická tematika jednou z prvních, kde se začalo dařit otevřenějším a kritickým pracem angažovaných (v tom správném slova smyslu) autorů. S jakým výsledkem? Pokud jde o výsledek na poli kvalitního kresleného humoru a pokud jde o ohlas mezi čtenáři-diváky, pak jistě s bilancí více než dobrou. Pokud bychom však tento úspěch chtěli poměřovat dopadem, tedy navíc i výsledky na poli ochrany životního prostředí v naší republice, nemůžeme být spokojeni. Jistý vliv na ekologické myšlení člověka u nás jsme určitě zaznamenali. Ale víc? Jenže to už jsme u zásadní otázky: co vlastně výtvarná publicistika může — a co už nemůže?

Co „kreslený humor“ může?

Může, a také to většinou dělá, upozorňovat, varovat, objevovat, „nastolovat“, dokonce i přesně formulovat, bojovat, útočit, odsuzovat, pranýřovat a zesměšňovat, odhalovat... co, to si lehce každý doplníme. Dá se říci, že právě proto, že se ekologie na poli kresleného humoru začala prosazovat již v šedesátých letech, stala se do jisté míry jakýmsi měřítkem, jedním z mála skutečných, fakticky v čase doložených důkazů předstihu v myšlení jednotlivců či skupin „jasnozřivějších“ jedinců, oproti nepružnému plánovacímu a řídicímu aparátu státu. Dnes tedy víme, že v době, kdy se na stránkách našich novin objevily první varovné kresby rour chrličích z továren špínu do řek a kdy karikaturisté začali kreslit první čudící komíny a první varovné pařezy, byl také ten správný čas na tato varování reagovat činy. Bylo to v době, kdy teprve začínaly hynout stromy v Krušných horách, rezavět prvé lesy v Krkonoších a Jizerských horách, ale kdy se ještě Orlické hory a Českomoravská vysočina bezstarostně zelenaly. Bylo to také v době, kdy se lidé stále ještě mohli koupat v řekách a rybnících a na velkém území naší republiky se dala pít voda z potoků, doba, kdy byli zajíci a koroptve denně k spatření za humny vesnic a bažanti nebyli odkázáni na umělý odchov. Vcelku jednoduše si spočítáme, že od těch dob uplynuly nejméně dvě desítky let, než se tato varování začala brát vážně, resp. než se začala brát vážně daná situace a než se začaly podnikat skutečně zásadní kroky ke zlepšení stavu na úrovni vlády. A víme, že dalších dvacet let bude trvat, než tyto kroky přinesou neméně zásadní výsledek, tedy účinné ozdravení přírodního prostředí. Budeme-li se tedy ptát, kde bychom v tomto směru byli, kdyby se varování karikaturistů (samozřejmě nejen jich, vždyť jejich díla vznikala v určitém společenském prostředí za spoluúčasti a s využitím vědomostí vědců, politiků, novinářů, ekonomů) od počátku bralo vážně, musíme si, žel, přiznat, že bychom právě dnes po těch pětadvaceti letech mohli už sklízet plody úspěchů.

Z toho je tedy možné soudit, že výtvarná publicistika tak jako v ostatních sférách, může i ve sféře životního prostředí plnit hlavně funkci **monitoringu**, daleko levnějšího a zřejmě vcelku

srovnatelně účinného s jakýmkoliv vědeckotechnickým výdobytkem počítačové současnosti. Může toho ovšem ještě daleko více. O tom však ještě znovu až na závěr. Nyní se raději podívejme na to, co kreslený humor ani jeho autoři prostě nemohou...

Co „kreslený humor“ nemůže

Na tomto místě nedojde k žádnému ohromujícímu překvapení. Sebelepší vtip ani jeho sebelepší autor nezastaví těžbu uhlí v dolech ani jeho spalování v mamutích elektrárnách a teplárnách, nepřeruší proud výroby železa a ocele. Takže ani ta nejostřejší tužka nepřeskrtá dým valící se z komínů tak vysokých, že dosáhnou až k vzdáleným horským hřebenům. Sebelepší guma nevygumuje špínu z kanalizačních stok valící se do řeky. A ani ta nejvyšší zeď neochrání lesy na štětci nepřebírají rezavě suché lesy na jásavě zdravou jarní barvu.

Výtvarná publicistika sice může burcovat obecné povědomí a vytvářet určitý vztah nebo náladu části populace k vzniklému problému, může usnadnit i jeho spatření v jasnějších konturách a dokonce může upozornit i na naléhavost jeho řešení, na nutnost odstranění negativních příčin jevu. Avšak toto řešení, vlastní čin, už musí udělat někdo jiný, kdo je za zmíněný stav odpovědný. A také ten, kdo má patřičnou moc a oprávnění.

Navíc, po dlouhodobých zkušenostech s naší tuzemskou, tzv. „komunální“ satirou odvažují se pronést i poněkud nebezpečný názor: v jistém smyslu a z určitých důvodů se může dlouhodobě působení s absencí potřebné gradace, ač vedené v dobrém úmyslu, obrátit proti a působit dokonce zcela opačně! Uvedu zcela konkrétní příklad. Řekněme třicet let sleduji — nejčastěji v Dikobrazu — stále stejný druh vtípů o melouchárech, příp. návštěvách řemeslníků v bytě. Po celou tu dobu si celé desítky autorů „vyrovnávají účty“, „pranýřují“, anebo dokonce „zžihají ohněm“ a „bičují nemilosrdnými šlehy“ nešvary, jako je třeba vysoké zpropitné řemeslníkovi za šlendriánskou práci, alebo prostě podstrojování meloucháři, včetně obskakování a královského pohoštění. Výsledkem této záslužné kritické pozornosti satiriků je fakt, že zatímco zpočátku šlo v běžném životě o zasloužené kritizovatelnou výjimku či výjimku, jedná se dnes už o běžně zavedenou praxi. Takže se sám přistihuji, že pod vlivem neustálého monotónního působení kreslených vtípů, které mi tak vlastně vnucují a předpisují normy chování k fuškaři, nabízím oběd či šunkový salám instalatérovi, kterého bych dřív uctil tak limonádou či kávou ze slušnosti, nabízím desetikorunu navíc televiznímu opraváři, jemuž bych jinak slušně poděkoval a zaokrouhlil bych oficiální cenu jen o ty haléře na rovné koruny. A ještě ke všemu uctivě děkuji zedníkovi od OPBH, který mi po dvouměsíčním doprošování zasvinil půl bytu nevalnou prací — namísto toho, abych ho skopal ze schodů a napsal stížnost jeho zaměstnavateli.

Podobně tomu může být při působení výtvarné publicistiky na veřejnost v oblasti ochrany životního prostředí. Tak dlouho se kritizuje mytí automobilů v přírodě, zakládání a také rozšiřování nepovolených skládek odpadků, plýtvání, a tím i splavování umělých hnojiv a dalších chemikálií, užívání v zemědělství,

HANS-GEORG RANEK

Tady se sluší učinit opravu ve jménu západoněmeckého autora. Žádný *Ranek* asi neexistuje; autorem vtipu, který v *Životním prostředí* sídlil právě na tomto místě, byl západoněmecký **Hans-Georg Rauch**. Jeho vtip jsme pro otištění vybrali a redakci dodali. Zaplnil celou vedlejší stranu 323 a zasloužil si to... Až steinbergovsky prokreslený kouř z komínů jakési chemičky nenápadně, ale krásně až snově vykresloval po nebi to, co příroda zrovna ztrácí: meandry životodárného potůčku vroubeného keří a stromy...

(H.-G. Rauch navštívil brzy po Listopadu 89 Prahu a *Mirka Bartáka* a též redakci **KUKU**. Tam napsal českým karikaturistům z právě založené České unie karikaturistů své milé věnování.)

do vody, že jaksi samovolně vzniká dojem, že to vlastně patří do našeho běžného života. Když to jde po léta, asi to tak být musí. Když se s tím někdo nedokáže vyrovnat, asi to vůbec nejde. Když to někdo netrestá, také mi to projde. Kritika tak ztrácí nejen na účelnosti a tedy na přitažlivosti. Tam, kde původně byla nápaditost, jakási „odvážnost“, autorský názor, tam kde se karikaturisti mohli chlubit „pionýrskostí“ svého díla, začala se s postupující snahou a rutinností vytrácet účinnost. A celá dobrá kresba se obrací nejen proti svému tvůrci, ale hlavně proti jeho snaze, proti samotnému účelu. Zjednodušeně: proč bych se tahal celé roky s odpadky až na kraj světa, když vidím, jak to řeší všude jinde? A navíc: proč bych nevyužíval nepovolené černé skládky, když žádná povolená v mém dosahu neexistuje!?

Ano, výtvarná publicistika může někoho naladit tak, aby jako jednotlivec neodhazoval odpadky v lese, anebo aby se za volantem vyhnul zajíci běžícímu přes cestu. Ale nemůže už donutit ředitele, aby zastavil výrobu ve svém podniku, a už vůbec nemůže přinutit společnost jako celek, aby přestala negativně zasahovat do přírody. Konečně také argumenty nekuřáků vůči kuřákům jsou zcela neúčinné, jsou-li pronášeny ve stínu komínu chrlícího černá mračna dýmu nutícího ke kašli. I toho si všímají autoři ve svých vtipcích. A ještě kuriozita, dokládající, že karikaturistovi nemůže být nic dost „svaté“, že nemůže existovat žádné tabuizované téma. U nás se zatím nic takového nedá zaznamenat, ale na Zá-

padě si už autoři kriticky všímají i některých přehnaných forem projevů ochránců životního prostředí, kterým je nakonec každý mrtvý ptáček či pokácený strom milejší nebo spíš hodnotnější pozornosti než umírající či pomoc potřebující člověk.

Autoři a jejich tribuna

Již jsme tu konstatovali, že výstavy, soutěže a festivaly anebo knižní produkce výtvarného humoru jsou sice vítaným a milým zpestřením života, ten se však v této oblasti odehrává především na stránkách tisku a v (malé míře) televizi a kresleném filmu. Nemíníme zde hodnotit či známkovat noviny a časopisy podle toho, jak se který chová jednak ke kreslenému humoru (jeho kvantita i kvalita), jednak naší problematice. Našly by se listy přející i macešské, navíc v průběhu let se často tyto ukazatele měnily. Nutno však říci, že prakticky veškerý tisk dnes ekologické tematice ve výtvarném humoru nejen nebrání, ale spíš fandí.

Před čtvrtstoletím a ještě tak před dvaceti lety se na ochranu životního prostředí zaměřovaly spíš literární a kulturní časopisy, resp. Mladý svět, později toto téma v uvedených časopisech ještě zesílilo a navíc proniklo i do dalších novin, především denního tisku a jeho sobotních příloh. Již celá léta se takové kresby objevují v českém satiricko-humoristickém týdeníku Dikobraz, kde

jsou často i na obálce, a neméně často jsou jim věnovány rozměrnější plochy v souvislosti s návazností na textovou část časopisu, zasvěcenou rovněž této problematice. Z dalších časopisů uvedme na víkendy, a tím i na přírodu zaměřený Ahoj na sobotu, měsíčník Technický magazín, některé dětské časopisy a z deníků pak Mladou frontu a Svobodné slovo. Naproti tomu jen minimální plochu věnují (vzhledem ke svým možnostem) kreslenému humoru Květy, Signál, vůbec si pro karikatury nenašel prostor třeba Svět motorů.

Speciální postavení mezi našimi periodiky zaujímá v tomto směru měsíčník Krkonoše, který nejen, že je velmi dobře řízen po odborné a novinářské stránce, ale jeho vedení je jedním z mála u nás, které si uvědomuje možnosti, jaké skýtá výtvarná publicistika pro časopis. A také — což s tím souvisí — si dokázalo vybrat mezi řadou autorů právě ty nej kvalitnější.

Dostáváme-li se tedy k autorům české výtvarné publicistiky, můžeme s jistotou dávkou hrdosti říci, že prakticky celá špička se tematice životního prostředí a především přímou ochranou naší přírody věnovala nebo ještě stále věnuje. Už jsme zde uvedli Vladimíra Jiráka (1938), mj. autora symbolu mládežnického „Brontosaura“, který se počátkem sedmdesátých let začal vyslo-

veně specializovat na tuto oblast, a i když dnes jeho tvůrčí spektrum je zase širší, zůstává jí věren. Obdobně Vladimír Renčín (1941), dnes snad vůbec nejpůvodnější osobnost našeho kresleného humoru, především na stránkách Dikobrazu dokazuje, že právě tato oblast mu dává dost prostoru i k obecnějším úvahám a k závěrům širšího rozsahu. Podobně bychom mohli uvést i zasloužilého umělce Jiřího Wintera (1924) alias Nepraktu, jenž po několik desetiletí aktivně působí v této oblasti nejen jako autor vtipů. Podobně i tramp a muzikant Jan Vyčítal (1942). Pokud jde o autory známé z Dikobrazu, nelze opominout jména, jako Dušan Pálka (1942), Bape (Bartoš—Pegler), Jiří Daniel (1945), Petr Juřena (1949), Mikl (Mikulášek—Klos), Michal Hrdý (1959), Miroslav Šlejška (1932), Václav Johanus (1947) a další. Z oblasti kresleného humoru bez slova, jenž je spíš vlastní autorům kreslícím převážně pro Mladý svět, Stadión, T-89 a některé další časopisy, jsou významnými autory, kteří se často věnují dané problematice, hlavně Miroslav Barták (1938), Jiří Sliva (1947), Pavel Matuška (1944), Stanislav Holý (1943), Jan Hrubý (1945), dříve i Adolf Born (1927), z novějších Václav Ostatek (1947) a Břetislav Kovařík (1950), s menší intenzitou i mnoho dalších.

Jedním z mála „specialistů“ právě na tuto oblast je pracovník

ministerstva lesního a vodního hospodářství a dřevozpracujícího průmyslu Emil Sourek (1945), který své obrázky již několik let vydává ve formě propagačních brožur a pohlednic ministerstva. Jeho **Ekologické pohlednice** u příležitosti Roku životního prostředí (1989) vydával týdeník Stadión formou seriálu.

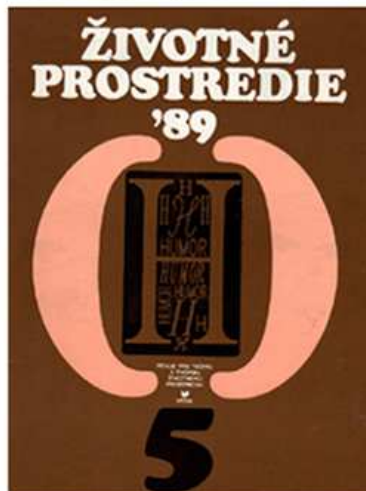
Časopis Krkonoše, tak jako i některé další týdeníky (Dikobraz, Mladý svět a Stadión) si počinají podnikavě v oblasti výstav. Je to právě měsíčník Krkonoše, který tak díky své výstavní činnosti obohatil náš nenasytný a žíznlivý čtenářský trh o pěkné „eko-katalogy“ s humornými kresbami Renčina, Bartáka a Mikla, Jiráka, Nepraky a Linka.

Podobně si můžeme chválit ediční činnost propagace České státní pojišťovny v Praze, ale tím to, zdá se, na poli publikací končí. Knihu ekologického kresleného humoru typu „Čo tá páli, has!“ vydanou na Slovensku v edici „Ochrana přírody“ v nakladatelství Priroda (1985) v nákladu 7000 výtisků, jsme ani v české, natož ve federální podobě, pokud vím, zatím nezaznamenali.

Zato právě uprostřed naší republiky, v Brně, oslavili již 10. ročník „Eko-fóru“, soutěže specializované na ochranu životního prostředí. Pořadatelé jsou vysokoškoláci z brněnského Techniky a nejspíš právě fakt, že jde o víceméně dobrovolnou akci svazáckou, zabránil této soutěži ve větší popularitě. Nestačí totiž jen vypsat soutěž, udělit ceny a vystavit kresby ve „skleníku“ na náměstí Svobody. Pokud se vítězná i další vtipy neobjeví v centrálních novinách a časopisech, zůstane takový nápad nedotažený. V tomto směru může posloužit za příklad daleko mladší soutěž, hradecký „Humorest“, jehož oba první ročníky 1987 a 1988 daly jak ve volné kategorii, tak v obou povinných volbou témat „Nemoci této planety“ a „Zdraví na každý pád“ dost prostoru pro eko-humor. Agilní pořadatelé z Krajského domu kultury ROH dali této soutěži nejen důstojný rámec a obsáhlý katalog, ale pronikli s odměněnými díly např. do Dikobrazu, Světa práce, Stadiónu a samozřejmě i do místní Pochodně.

A co dál?

Nedocenění „výtvarné publicistiky“ jako žánru v novinách, jako svébytného žánru uměleckého i jako (přes uvedené výhrady)

významného, protože nesmírně účinného a rychle účinkujícího fenoménu v oblasti vytváření veřejného mínění, se dá zaznamenat jako téměř konstantní fakt v obecné rovině. Jestliže některé společenské organizace, některé podniky, instituce, redakce a třeba i vydavatelství si uvědomují tyto přednosti kresleného humoru víc než jiné a dovedou jich využívat, neznamená to ještě, že jde o stav v této oblasti typický. Naopak. S velkou přesilou převažují instituce, které si možnosti působení výtvarné publicistiky neuvědomují — dokonce ne ani v propagaci a reklamě! Natož při cílevědomém ideovém a výchovném působení, především na mládež. Stále ještě je v řadě novin kreslený vtip jen tam, kde zbude místo — tedy až v poslední řadě (přestože je čtenářem naopak vyhledáván jako první). Stále ještě osvětové instituce dávají přednost léta „zaběhnutým“ nezáživným přednáškám před záživnějšími a velice navštěvovanými výstavami kresleného humoru a také před promítáním animovaných filmů (autoři bývají často titíž). Totéž platí v oblasti tvorby plakátů a v případech publikací a knih.

Nemělo by nás mást zjištění, že ekologická výtvarná publicistika je na tom z tohoto hlediska vlastně ještě dost dobře. Není to totiž ani tak z důvodu, že by se o to zasloužily příslušné instituce (toto číslo Životního prostředí, zaměřeného na humor a vtip, považují ovšem za nástup nového trendu!), ale tato situace vznikla spíš jaksí spontánně, z nadšení některých iniciátorů a také samozřejmě z určité, zatím ne zcela osvětlené zvláštní přitažlivosti ekologické tematiky pro řadu z našich špičkových karikaturistů. Z uvedené, víceméně optimální výchozí situace bychom ovšem měli nyní vycházet už při přípravě skutečného promyšleného projektu na využití výtvarné publicistiky v oblasti ochrany životního prostředí a přírody vůbec. Využít řádně všech jejích možností a již citovaných předností. V oblasti, kde nyní už nehraje pomalu miliarda korun valnou roli, by nemělo být (při komplexním přístupu všech spoluzúčastněných institucí od vědeckých až po výrobní a společenské) problémem zajistit určité drobné částky na podporu publikační, výstavní, soutěžní a ediční činnosti na tomto poli. Dokonce by nemuselo jít ani tak o podporu finanční, jako spíš morální — kreslený humor je asi jedním z mála „výrobků“, které se o prodejnost ani v budoucnu nemusí obávat, a samofinancování by ho nemělo vůbec ohrozit. Není pochyb o tom, že tato podpora by se společností mnohonásobně vrátila a vyplatila.

Tím prvním krokem by mělo být zvýšení prestiže a úrovně brněnské soutěže o „Ekofór“, prostřednictvím patronátu anebo sponzorování. Případně založení jiné, stejně zaměřené a možná i mezinárodní soutěže.

Měl by být vyhledán editor a s ním smluvně sjednáno vydání publikace anebo řady publikací kresleného humoru s ekologickou tematikou.

Měl by být svolán seminář anebo aktiv, jakési „školení“ vybraných autorů, kde by se jim předestřely nejnovější problémy ochrany životního prostředí z úst nejpovolanějších odborníků, naznačily okruhy aktuálních otázek, včetně přednášky z oblasti zákona a předpisů o životním prostředí.

Pokud ještě neexistuje výstavní síň pro takové účely, měla by být v nějaké jiné stávající síni v hl. městě Praze a v Bratislavě zajištěna alespoň jednou ročně výstava výtvarného humoru s touto

VAVRO

problematikou a tematikou. Podobně je třeba uvažovat i v oblasti putovních výstav.

Ve spolupráci s Čs. svazem výtvarných umělců by mohla být vysána stipendia vybraným mladým autorům, kteří by se chtěli věnovat karikaturám v této tematické oblasti.

Měly by být uzavřeny dohody s předními časopisy, zejména s Dikobrazem a Roháčem o zřízení ekokoutků, neboli pravidelných rubrik, které by s jistou periodicitou přinášely takové kreslené vtipy (ale nejen vtipy). Podobně usilovat o místo ve vysílání v Čs. televizi.

Cílevědomě vybírat z díla nejlepších autorů humorné tvorby i při zadávání a tvorbě plakátů, propagačních tiskovin, resp. kreslených seriálů pro mládež.

To je jen pár námětů z celé široké oblasti, které mohou posloužit při orientaci, kde a jak by se mohlo začít a kde všude by se začít mělo. Nepochybují ovšem, že obdobně by měly být tyto problémy a možnosti posouzeny i v jiných oblastech, než je výtvarná publicistika.

Kreslený humor nemá rád, když se ho snažíme převyprávět pouhými slovy. Přesto si to na závěr dovolím u vtipu Dušana Pálky: Americký bourák uhání naší krajinou, kterou si přes okénka vozu obhlížíjí mafiáni v typických černých brýlích. Jeden z nich se náhle obrací dozadu ke Kmotrovi a říká: „Pozdě, done Luigi. Tuhle přírodu už někdo ochraňuje.“

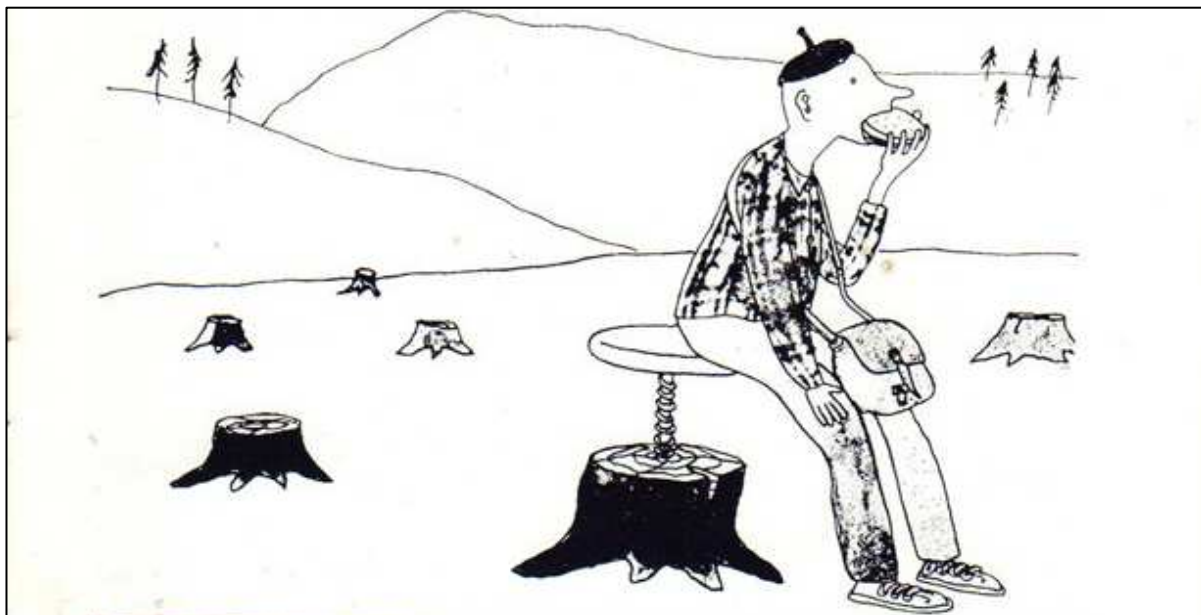
Bylo by vlastně dobré, kdyby se autor mýlil a kdyby to našemu čtenáři nepřipadalo jako poněkud černější, nicméně skvělý vtip. Kdyby to mohl brát jako — konstatovanou samozřejmost!

Na tomto místě končí hlavní materiál v časopise, A jeho autor a dnešní editor e-GAGu jen zírá, co to tehdy (zřejmě zjara posledního roku socialismu v ČSSR) sepsal. Hlavně proto, jak se na tu dobu progresivní myšlenky a nápady nikdy nerealizovaly. Překvapivě jim to však nesvědčilo ani v nové svobodné době... A sama revue už poté (?) skonala též...

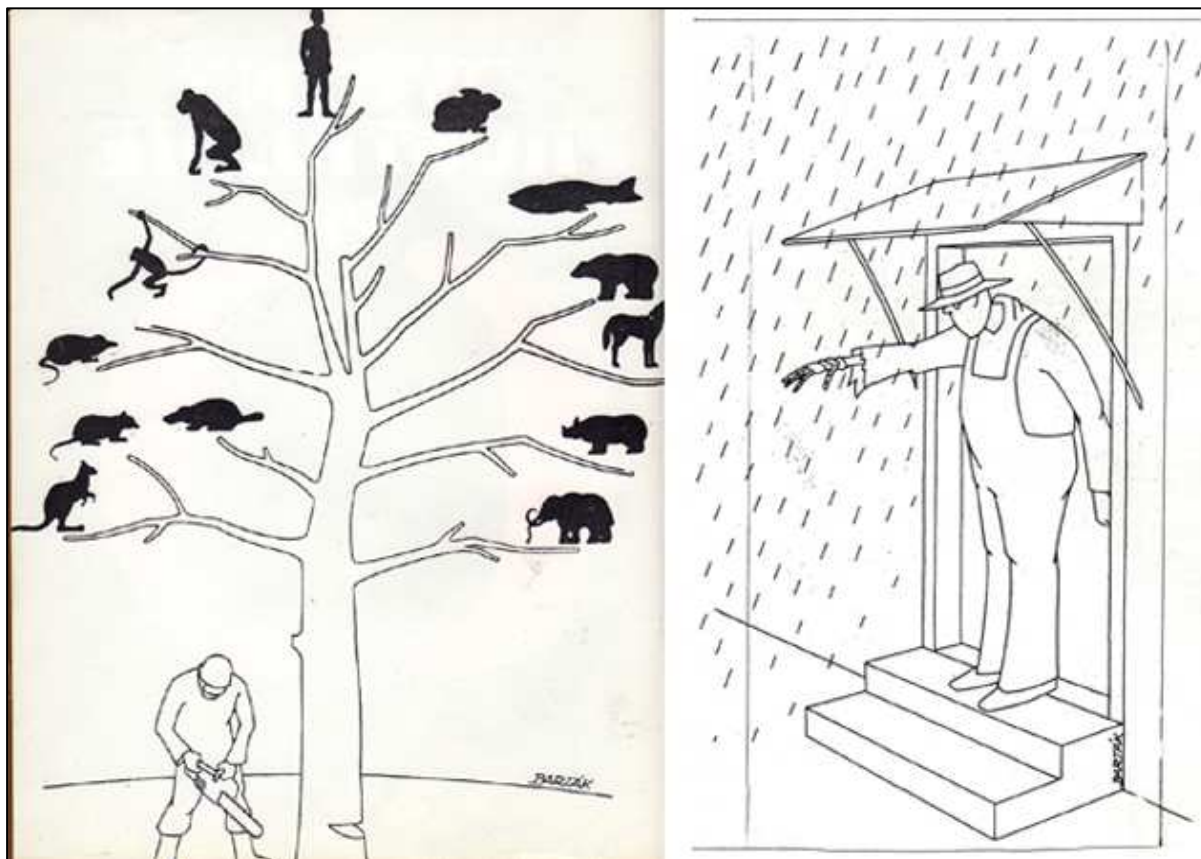
V našem seriálu, který poněkud chaoticky pokrýl aktivity posledních měsíců před Listopadem 1989 (kupř. čerpal z „Téčka“ a jeho ročenek) budeme chvíli pokračovat i v roce, kdy se ta „30“ proměnila v jednatřicítku. Též toto číslo „Životního prostředí“ si to jistě zaslouží díky příspěvkům Č. Klose, J. Kučery-Kobry, P. Kováře, B. Hrabala a kreslíře Zd. Jandy...®

Zatím aspoň menší obrazová příloha (otoč list...):

Mimo Jiráňka a Vavra, jejichž kresby se jaksi mimoděk „svezly“ s textem při skenování, se tu ve velkých formátech objevily vtipy třeba Krumpolce (SR), Bartáka, **Hrdého (viz kresba níže!)**, Renčina a Neprakty. A jen o málo menší kresby Mokráň (SR) Slívy a Matušky plus další od Jiráňka - dle všeho převzaté s katalogů krkonošských EKOforů.

Celkem má ovšem celý tento materiál v časopisu 11 stránek (smrskli jsme to přes menší formát e-GAGu na pouhých 6) a na 60 stránkách revue jsme napočítali plných 48 vtipných obrázků.

Tady jsou aspoň dva (v ŽP celostránkové!) od **Miroslava Bartáka** (ten vlevo je z vnitřní strany obálky, druhý je ze str. 234 (ořezané postavy na kresbě vlevo i zakreslené, avšak nerealizované zúžení kresby vpravo nemáme my na svědomí. Takto se občas za těch časů ručních prací bez počítačových programů grafikovi cosi nepovedlo - a přišlo se na to až když byl časopis na světě...)

(Pro nezasvěcené: v e-podobě tento měsíčník posílá svým známým (půl)šéfredaktor **Sor-ry Milan Podobský** - jde dost často o vzdělávací kurs ze světa výtvarného umění.)

Z červencového čísla přebíráme základní informace o autorovi *portrétů Mirka Dušína a spol.* a doplňujeme méně známými **Fischerovými** kresbami na téma motoristický sport. Kreslil je nejspíš pro *Československý sport* a ve *Sportovním a turistickém nakladatelství* se čtyři z nich objevily na konci knížky kreslených vtipů "**Vesele o sportu**". Byl to zřejmě od nakladatele odvážný čin. **Svazek č. 8** z edice **Sportovní četba** byl povolen již v r. 1956, vyšel však až v r. 1959, tedy když už byl Fischer "omilostněn". Tři obrázky jsme vybrali ze zažloutlých stránek publikace malého formátu s rukou vepsaným údajem na vnitřní straně obálky: *ivan hanousek "Vtipy"* Svazek č. 4, patřící vůbec k prvním svazkům tehdy založené sbírky alb kresleného humoru - dnešní asi dvoutisícové redakční bibliotéky.

O albu "**Vesele o sportu**" a jeho autorech najdete více na konci tohoto materiálu.

Jan Fischer. Kterak tvůrce našeho nejslavnějšího kresleného seriálu **Rychlé šípy** jeho práce nakonec zabila.

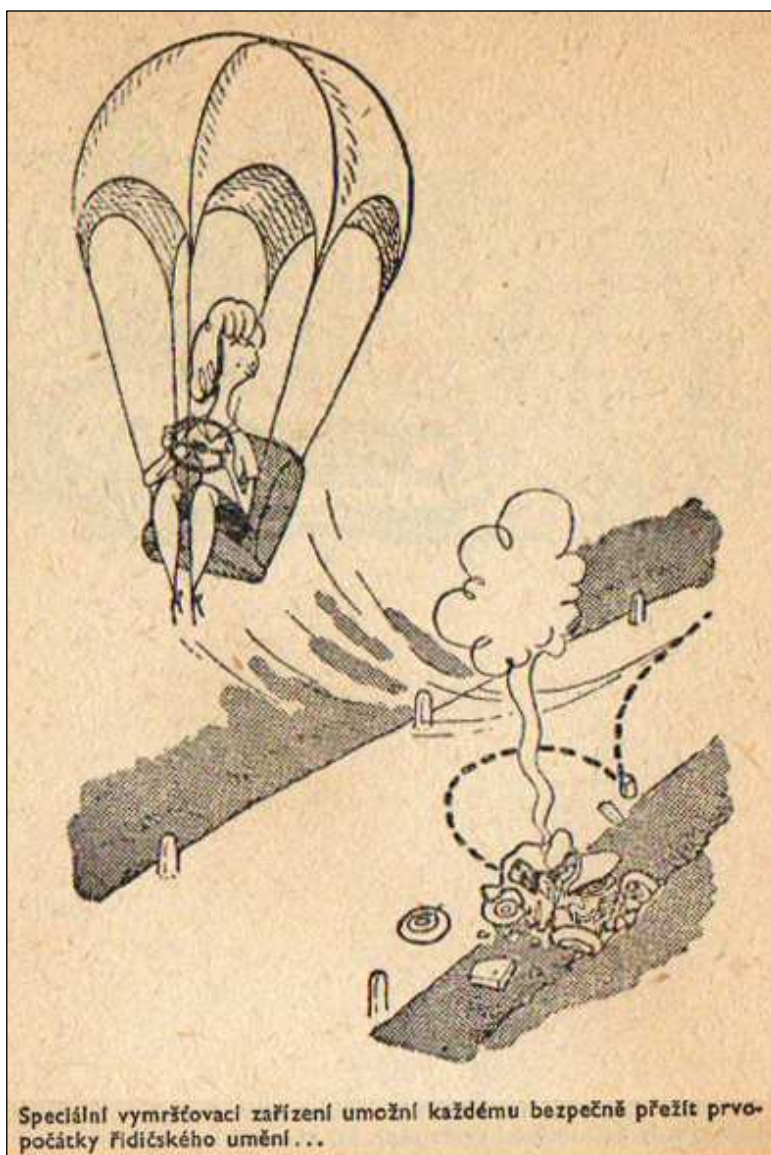
Narodil se 22. ledna 1907 na Královských Vinohradech (U Kanálky 1359/4) jako druhé ze čtyř v rodině horního (důlního) komisaře. Maturoval na Arcibiskupském gymnáziu v Bubenči, na přání rodičů pak absolvoval Právnickou fakultu UK (1930). Během studií strávil rok na Sorbonně v Paříži. Právnické povolání vykonával jen půl roku. Fischer kreslil levou rukou a obrázky doplňoval štetčkem, což je pro kreslíře komiksů netypické. Formální umělecké vzdělání nikdy nezískal. Od roku 1928 začal kreslit pro některé časopisy; hlavně ty vydávané Melantrichem: *České slovo*, *Star*, *Pražský ilustrovaný zpravodaj*, *Lidové noviny*, *Mladý hlasatel* - později *Vpřed**), *Kvítko*, *Pestrý týden* a další.

V roce 1936 se oženil s Věrou, rozenou Pražákovou, a se třemi dětmi žili v rodinné vile v Motole (Podhorská 165/3).

Tvořil v ateliéru na Malé Straně na Újezdě. Za německé okupace byl činný v ilegální skupině *V boj*, publikoval karikatury v ilegálních časopisech a ve svém ateliéru jistou dobu ukrýval ilegální vysílačku. V roce 1942 jen náhodou unikl zatčení.

V roce 1942 vystavoval své olejomalby a kolorované kresby v Jičíně, o rok později v Praze. Po válce působil jako tlumočnický v zajateckém táboře, než se v roce 1946 vrátil k přerušené spolupráci s Jaroslavem Foglarem.

Po zákazu *Rychlých šípů* ještě pro *Vpřed* kreslil seriál *Jiskrovci* (1948–1950). Když odmítl kreslit politické karikatury do humoristického týdeníku *Dikobraz*, vystřídal několik děl-

nických zaměstnání v sodovkárně, autolakovně, v Meoptě Košíře a pracoval jako retušér obrázků pro prospekty.

K původní profesi se Fischer vrátil po odhalení stalinského "kultu osobnosti" v roce 1956, o dva roky později byl přijat do Svazu výtvarných umělců a vzápětí směl ilustrovat knihy pro nakladatelství Naše vojsko, **Státní tělovýchovné nakladatelství** a Mladá fronta. Publikoval

kresby v Družstevních novinách, Československém sportu, Lidové demokracii, Světě práce. Připravoval scénář pro satirický kreslený film, který se však už nerealizoval.

Jan Fischer zemřel 8. ledna 1960 na zápal mozkových blan; nachladil se, když jel v zimě na motocyklu bez helmy odevzdat kresby, aby stihl uzávěrku.

*) Jan Fischer byl výtvarníkem českého kresleného seriálu Rychlé šípy tištěného v časopisech Mladý hlasatel (IV. až VI. ročník, 1938–1941, celkem 107 příběhů), 4 příběhy v Junáku (28. ročník, 1945) a pak pro časopis Vpřed (I. až III. ročník, 1945–1948, 102 pokračování). Ilustroval také oba romány o Rychlých šípech *Záhada hlavolamu* a *Stínadla se bouří*.

„Vesele o sportu“ / humor - karikatura

Vydalo: STN Praha v r. 1959. Edice: Sportovní četba, svazek 8. Náklad: 12 250 brožovaných výtisků. Stran: 144. Cena: Kčs 5,-. Obálku s použitím kresby J. Maláka navrhl a publikaci upravil odpovědný redaktor Zdeněk Šebesta. Vytisklo RP Brno.

Jména všech autorů humorných kreseb uvádíme v pořadí, jak jdou po sobě v albu: **Jiří Kalousek, Jaroslav Malák, Jelínek a Born, Otakar Štembera, Rudolf Mader, Josef Žemlička, Vilém Koblíř a Jan Fischer**.

Dnešnímu čtenáři, včetně té nejstarší „dikobrazí“ generace, bude kromě zmíněného *dr. Fischera* svou tvorbou známa pětice karikaturistů (včetně *Štembery* - autora 17 kreseb!) a naopak jim nic neřeknou jména *Mader* (7 vtipů) a *Koblíř* (5 vtipů). Nejvíce zastoupen je *Kalousek* se 32 obrázky, následují *Malák* plus *Jelínek-Born* - shodně se 23 vtipy - zajímavé je, že posledně jmenovaní většinou těmi s popiskem „beze slov“.

Jan Fischer se ode všech kreslířů lišil tím, že spíš než o vtipy šlo o veselé ilustrace; k daným motoristickým tématům (přitom auto-moto ani do sféry nakladatelství spadajícího pod ČSTV nepatřilo, to byla záležitost SVAZARMu). Ovšem i tím, že jeho kresby měly větší švih, perspektivu, prostě vypadaly umělečtěji než pérovky ostatních. Navíc bylo vidět, že jsou „přece od toho Fischera“.

Slovo - to úvodní - ovšem nemůže v knize chybět. A postaral se o ně svého času autor nejvtipnější - jménem (pseudonymem?) **Achille Gregor**. Jak hluboko se dotkl pravdy, můžete se přesvědčit na příští stránce, kde jeho předmluvu ve zcela autentické podobě přetiskujeme! (ih)

TATO KNÍŽKA

potřebuje několik slov úvodem, řekli nakladatelští redaktoři, a já jsem jim ten názor nevymlouval. Sám osobně předmluvy obyčejně nečtu, ale ochotně je píši. Je z toho víc užitku. Z přečtení předmluvy obvykle čtenář nic nezíská, z napsané předmluvy má autor honorář. Mohu-li vyjádřit svůj názor, považuji předmluvy v knihách za zbytečné, neboť to, co chce spisovatel říci, má být v obsahu knihy; teprve když spisovatel pozná, že velikost jeho myšlenky z knihy jaksi unikla, snaží se to zachránit předmluvou.

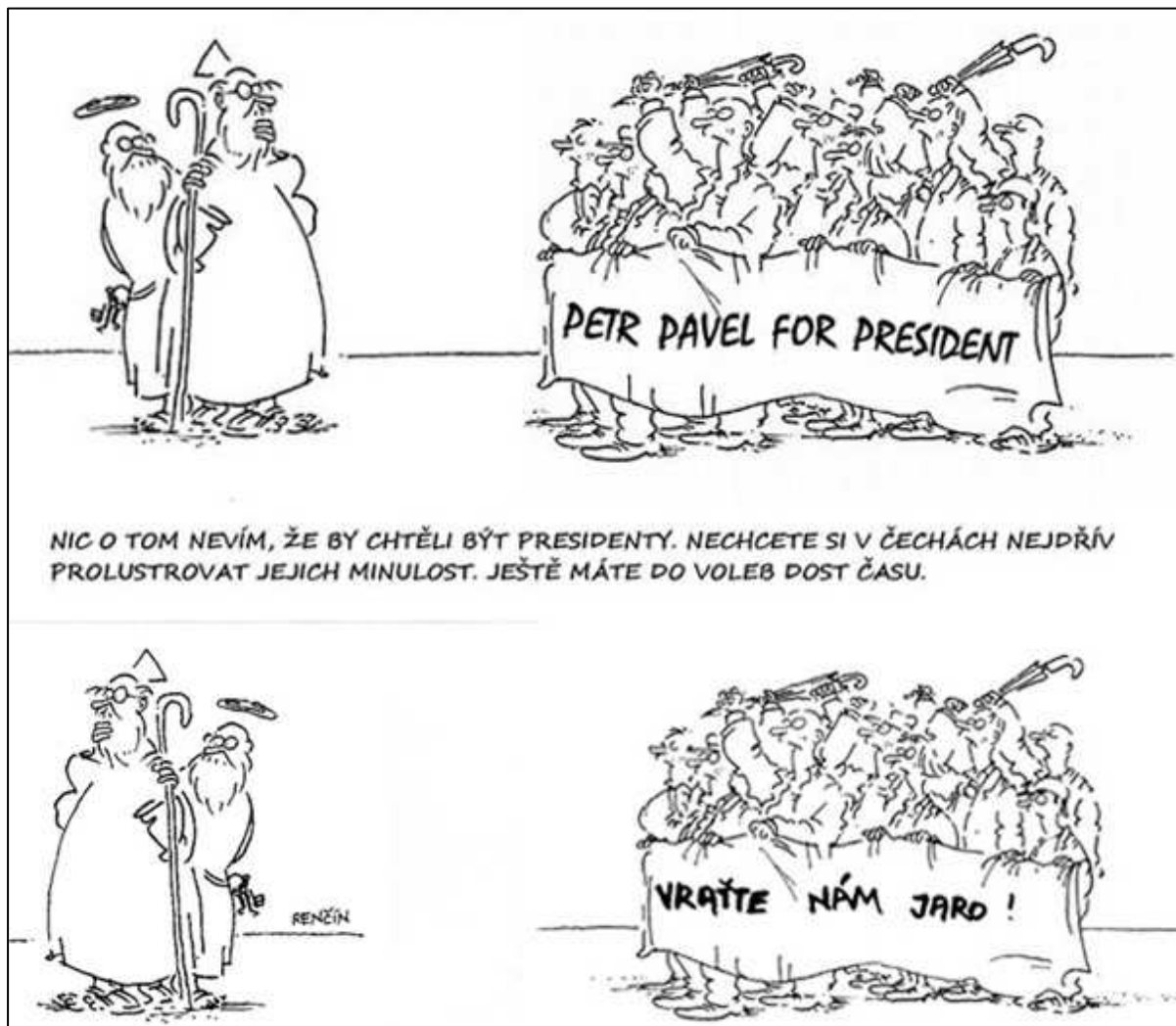
V této knížce myšlenka autorům neunikla; říkají všechno, co chtěli říci, a říkají to mnohdy beze slov. To je její veliká přednost, neboť netrpí vleklostí, má rychlý spád a každá její stránka doslovně přináší něco jiného. O ní je možno říci, že si nevytkla žádné vysoké cíle krom toho největšího: dobře pobavit čtenáře. Na rozdíl od filmových veseloher, zábavných programů rozhlasu a televize, se jí to podařilo. V tom, myslím, bude se mnou zajedno veliká masa čtenářů, což mě naplňuje uspokojením, neboť autor má vždycky vyjadřovat myšlenky a tužby prostých lidí. V tom spočívá jeho velikost.

Autor předmluvy se tedy domnívá, že sdostatek přesvědčil čtenáře jak o vlastní velikosti, tak o kvalitách této knížky, což je ještě víc, než od něho bylo žádáno. Uvědomuje si ještě, že měl zdůraznit, že posláním zábavných knížek je nejen pobavit, ale i poučit čtenáře, a nepochybuje o tom, že tento ušlechtilý cíl splní. Čím se má čtenář pobavit a čím poučit, to už autor ponechává čtenářově vlastnímu laskavému rozhodnutí.

Achille Gregor

V číslech 2 a 3 jsme přinesli pozoruhodné důkazy o zneužívání vtipů nežijícího klasika českého moderního kresleného humoru k zcela jiným (politickým) účelům.

Dnes dodáváme další dvě ukázky, jak to (neobyčejně nevtipně) stále zatím anonymní padělatel dělal. Dokumentujeme, kde vlastně pachatel kradl Renčínovy kresby a jaké s nimi nato prováděl kousky či přímo “kouzla”; kupříkladu měnil nápisy na transparentech anebo přidával zcela odlišné texty pod známé Renčínovy kresby.

Nahoře je *falsum*, které vybírá kresby ze dvou Renčínových vtipů z deníku Právo a tvoří z nich vlastní, sice hodně nevtipný, ale zřejmě v tu chvíli pro padělatele tématicky aktuální satirický „šleh“.

Dole jsou dva k nečistému účelu použité originály, pro e-GAG vypátrané našimi spolupracovníky pod zasvěceným patronátem *Jiřího Hruboně*. Výsledný konglomerát je složen z kresby Vladimíra Renčina otištěné v Právu 22. 4. 2009 a z dalšího v témž deníku publikovaného vtipu z 22. 6. 2014 (s tím, že **figurky byly v grafice pootočený!**).

Změna z textu logického hesla „Vraťte nám jaro!“ na nepřiliš silně sdílené mínění veřejnosti „Petr Pavel for President“ se vymyká nejen falzifikátorovým zřejmým nepochopením základních pravidel pro vznik kreslené legrace, ale i užitím konkrétního jména žijící osoby, což se z povahy Renčínovy tvorby *rozhodně hodně* vymyká. Záhadou je, proč si právě jeho kresby vybral pro tak účinnou aktivitu...

Zatím „nejsložitější“ zfalšované dílo zřejmě **vidíte na tomto obrázku**. Důkladné pátrání strážců Renčínova odkazu zde přineslo hned dva zdroje kreslené části.

Co se ovšem zjistit zatím nedaří není jen osoba podlého falzifikátora, ale i duševní zázemí takového tvora, který se tak viditelně netrefuje do myšlenkového světa autora velmi originálního typu kresleného humoru...

Pokud někdo padělatele znáte, asi potvrdíte, že jde o člověka nepříjemně nerudného. Ale zřejmě i bez nejmenšího smyslu pro legraci.

Nahoře:

Falzifikát (řetězový e-mail)

Dole:

dvě původní kresby.

Levá strana falsa:

Vladimír Renčín (Právo - 13. 2. 2014)

Pravá strana (muž s cedulí): **Vladimír Renčín** (Právo - 4. 4. 2011)

Poznámka: K tématu se vztahují následující rubriky **Téma** a též **Z pošty** v tomto čísle.

Téma / Více o nečekané zbrani: tzv. řetězové e-maily podle zneužívají i vtipy!

Čtyři dny po zveřejnění druhého pokračování rubriky **Otřes / Causa špinění Renčina** v našem e-magazínu, všiml si falšování Renčinových vtipů i známý web **HlídacíPes.org**. **Jan Žabka** na něm publikoval **19. 6. 2020** text **Druhý život Renčinových vtipů. Karikaturistu někdo zneužil proti spolku Milion chvilek**. Článek doprovodily ukázky konkrétního plagování, které už znáte díky zdařilému pátrání našich spolupracovníků.

V tomto e-GAGu přinášíme poslední ukázky falzifikátů včetně vylouštění jejich docela komplikovaného původu. V rubrice „Z pošty“ najdete odpověď Jana Žabky na náš dotaz, zda první zveřejnění v GAGu nebylo inspirací pro publikování materiálu na stránkách Hlídacího psa. Nebylo.

Pro dějiny české karikatury zde přinášíme odkaz na celý materiál **Hlídacího psa**, který se dosahem podvodu zabývá šíře a podrobněji: <https://hlidacipes.org/druhy-zivot-rencinovykh-vtipu-karikaturistu-nekdo-zneužil-proti-spolku-milion-chvilek/>

Řetězovými maily se šíří Renčinovy falšované vtipy. Míří na seniory

Řetězovými e-maily se aktuálně v Česku šíří i neobvyklý typ dezinformací. Satirické obrázky zesnulého karikaturisty **Vladimíra Renčina** někdo upravil tak, aby zesměšňovaly aktivity spolku **Milion chvilek** a jeho předsedu **Mikuláše Mináře**. Sám Renčín je vytvořit nemohl, zemřel několik měsíců předtím, než **Milion chvilek** vůbec vznikl.

„Renčín je borec a nebere si servítky,“ stojí v jednom z řetězových mailů, který má **HlídacíPes.org** k dispozici. Kresby se tváří, že jejich tvůrcem je kreslíř **Vladimír Renčín**. Vtipy glosují aktivistu **Mikuláše Mináře** a jeho spolek **Milion chvilek**, který stojí za kampaní **Milion chvilek** pro demokracii a demonstracemi proti vládě a střetu zájmů **Andreje Babiše**.

„Renčín je populární napříč generacemi a autor zfalšovaných vtipů toho využívá,“ říká k zjevné manipulaci vedoucí oddělení mediálního vzdělávání organizace **Transitions** **Jaroslav Valůch**.

Koryto pro Mináře

To, že si s obrázky někdo „pohrál“, lze ověřit i pomocí vyhledávače **Google Images**. Díky němu lze zjistit, že kresby sice skutečně patří **Renčínovi**, ale doprovodné citáty už původní nejsou.

Například kresbu dvou pánů na návštěvě u truhláře, před kterým leží dřevěné koryto, doplňuje v řetězovém mailu citace: „Děkujeme mistře, hezky jste to stloukl. Konečně si **Mikuláš** zasedne k erárnímu korytu a budeme mít klid na práci.“ V **Renčínově** originále však pod kresbou stálo: „Děkujeme mistře, hezky jste to stloukl. Konečně jsme si také pomohli ke korytu.“

Konkrétní příklady manipulace s **Renčínovými** karikaturami si můžete prohlédnout v následující galerii. Zeleně jsou vyznačené původní kreslené vtipy, červeně ty, které někdo upravil.

Falzifikáty jsou od originálů rozeznatelné také díky použitému fontu písma. Namísto obvyklého **Renčínova** ručně psaného písma je v nich využitý font **Segoe Script Bold**. To lze zjistit pomocí nástroje na rozpoznávání fontů **MyFonts**. Obdobných falešných vtipů je v řetězovém e-mailu celkem čtrnáct. Vedle zmíněného spolku **Milion chvilek** reagují třeba na možnou kandidaturu generála **Petra Pavla** na prezidenta nebo na téma svobody a demokracie.

Novinka na dezinformační scéně

Přestože se zfalšované **Renčínovy** výtvořky jeví jako neškodné vtipy, jde o učebnicové příklady dezinformací. „Někdo vědomě a záměrně falzifikoval obsah, aby zmátl příjemce. Udělal to tak, aby to působilo jako skutečný obsah od skutečného autora. Je to tedy jasná dezinformace. A taky krádež,“ vysvětluje **Jaroslav Valůch** z organizace **Transitions**, který se dlouhodobě zabývá ověřováním falešných informací.

Podle něj je znatelný rozdíl také v kvalitě a využití falzifikátů a originálů. „**Renčín** uměl přesně odhalovat a trefovat nedostatky nás jako jedinců i společnosti, a tím nám pomáhal umět se zasmát sami sobě a svým slabostem, což je očistná funkce karikatury,“ říká s tím, že tuto funkci rozesílané falzifikáty rozhodně neplní: „Jejich autor si pouze vyřizuje účty s občanskou skupinou, kterou evidentně nesnáší.“

Vtipy a obrázkové memy jsou běžnou součástí jak řetězových zpráv, tak sociálních sítí. Stejně tak jsou jejich součástí lživé, zavádějící či nenávislné informace. Kombinaci obojího však **Valůch** vidí poprvé.

„**Renčín** je legenda napříč generacemi. Vtipy a humorné obrázky se e-maily sdílejí neustále, ale holt mají do kvality těch **Renčínových** na míle daleko. Tak to někdo vyřešil tím, že se na kvalitě díla a popularitě jeho autora zkusil svést,“ říká.

Cílová skupina: seniory

Iniciativa **Čeští elfové**, která se věnuje rozkrývání dezinformací na českém internetu, popisuje řetězové e-maily jako fenomén, který ovlivňuje desetitisíce lidí a jeho dosah je proto srovnatelný například s dosahem středně velkého celostátního deníku.

„Funguje to tak, že si lidé mechanicky přeposílají e-mailové zprávy, které napsal někdo jiný. Obsah těchto zpráv je většinou bulvární, dryácký, útočící na emoce, někdy je apolitický, někdy je skrytě politický, jindy je otevřeně a agresivně politický,“ popisují na svém webu.

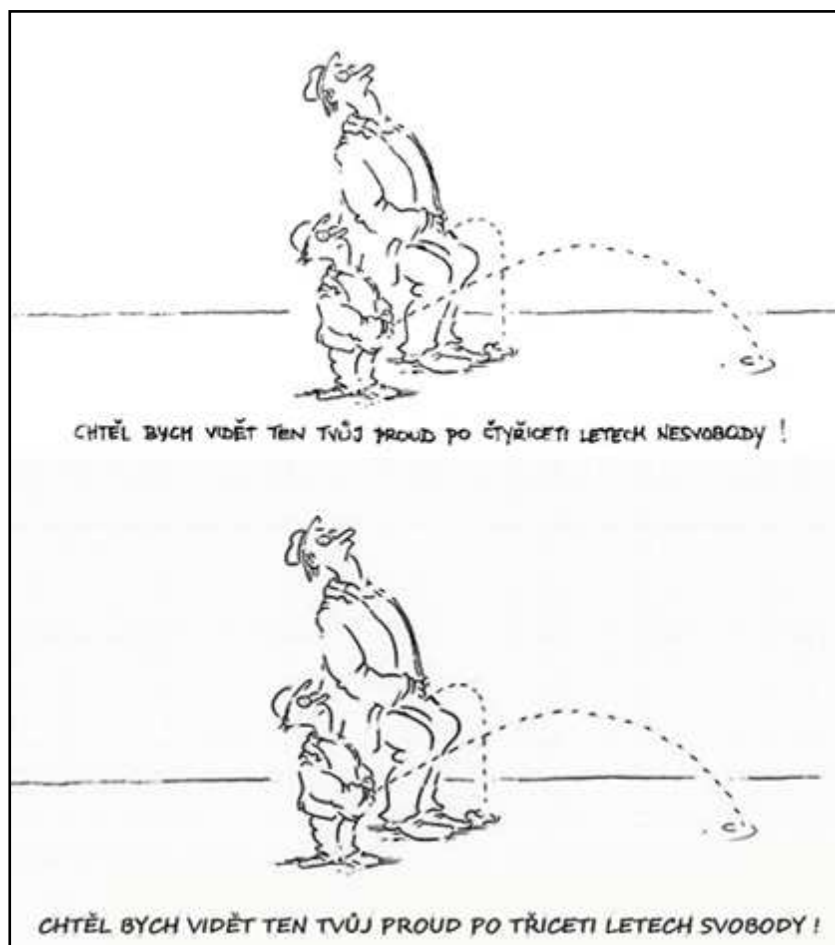
Jejich tvůrci zneužívají takzvaný mechanismus přenesené důvěry. Maily si totiž navzájem posílají lidé, kteří se znají, věří si a nemají důvod se podezřívat z rozesílání falešných zpráv.

„Zamlží se tak důvěryhodnost toho skutečně původního zdroje a lidé spoléhají na svou důvěru v poslední článek v tom řetězci – tedy někoho, koho znají,“ vysvětluje Valůch. Dodává, že i kdyby příjemce dezinformace ověřit chtěl, měl by to složité, protože jejich původce je často anonymní a informace neobsahují žádné zdroje. Cílovou skupinou těchto zpráv jsou převážně senioři. Průzkum organizace Elpida a Nadace O2 ukázal, že se s nimi setkává devět z deseti seniorů, kteří využívají internet. Pětina pak přiznává, že se podílí na jejich rozesílání.

Jan Žabka 19. 6. 2020

Kresby: **Vladimír Renčín** - Dolní vtip naznačuje, co by asi autor za mlada doporučil adresátům obdržených padělků (kdyby ovšem byly rozesílány poštou; na papíře) - soudí e-GAG.

Vážený pane Hanousku,
dostala se ke mně Vaše zpráva ohledně článku, který jsem psal pro *HlídacíPes.org* o falešných vtipech Vladimíra Renčína. Touto cestou bych chtěl proto uvést věci osobně na pravou míru.

O falešných vtipech jsem se dozvěděl 15. května ve skupině kolegů, se kterými ověřujeme nepravdivé informace. E-mail s těmito dezinformacemi přišel jednomu z nás a přišlo nám zajímavé především to, že jsme ještě neviděli, že by někdo přímo manipuloval s kreslenými vtipy ve prospěch nějakého názorového proudu. V souvislosti s tímto jsem se o obrázky začal více zajímat.

Primární pro mě bylo tedy poukázat na to, že je tady "nový druh dezinformace".

Pravost obrázku jsem ověřoval skrze vyhledávače obrázků a on-line kontroly fontu písma. A to nezávisle na článcích v e-GAGu, o kterých jsem se dozvěděl až s Vaší zprávou. "Náhoda", že jsme přinesli ověřené totožné obrázky jako vy, je v tom, že skrze *Google Images* se mi podařilo najít zrovna tyto příklady a zbylé ne. Navíc nemám přístup k nějakým širším databázím Renčínových vtipů, takže jsem se ke zbytku nedostal, a zároveň mi to jako důkaz nepravosti obrázků stačilo (tedy 4 původní obrázky, důkaz v podobě odlišného fontu a taky skutečnost, že pan Renčín již vtipy o spolku Milion chviliek vytvořit nemohl). Mimochodem, autora e-mailu je v takovém případě téměř nemožné vypátrat - ke mně se to dostalo až po několika týdnech či měsících, kdy už obrázky pravděpodobně kolovaly internetem.

Opravdu tedy jde o mou vlastní práci. Je však pravdou, že jste s informací přišli první a tímto se Vám omlouvám, že se mi to při rešerši nepodařilo zjistit. Zároveň věřím, že je důležité hlavně to, že se o problému dozvěděla širší veřejnost než pouze fanoušci kreslených komiksů a vtipů. Za podstatné totiž vnímám především tu informaci o existenci nového typu zneužívání uměleckých děl za účelem někoho poškodit, zesměšnit nebo znevěrohodnit.

Chci vám na závěr poděkovat za Vaši práci - Vaše zjištění jsem teď četl a odvedli jste opravdu dobrou práci. Děkuji za to. Nebylo by podle mě ale od věci tato Vaše navazující zjištění a odbornější pohled uceleně přetavit v zajímavý text, který bychom následně publikovali ve spolupráci s e-GAG na Hlídacím psu. Co myslíte?

Děkuji za pochopení a odpověď. Přeji hezkou neděli,

Jan Žabka, redakce *HlídacíPes.org*

Děkujeme za osvětlení souběhu našich „e-médií“ v informování o této věci a jistě budeme s kolegy z jejich užitečné *Hlídací boudy* rádi spolupracovat - na každém vhodném tématu. Zároveň se omlouváme za tuto naši pozdní reakci způsobenou pouze zdravotními důvody. (ih)
Kresby: **Vladimír Renčín** - originál (Právo 10. 6. 2009) a e-mailový falzifikát (dole)

Renčínova nečekaná (a výjimečná) exkurze do jiného žánru

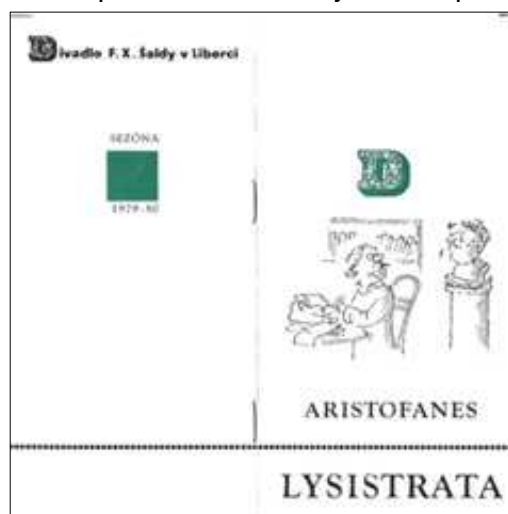
Koncem šedesátých let dostal **Vladimír Renčín** nečekanou nabídku, která by pro něj byla „výletem“ do zcela nevýtvarného žánru. A to vytvořit podle Aristofanovy komedie „*Lysistrata*“ libreto pro tehdy v zemi ještě nepříliš rozšířený žánr muzikálu.

Nabídku po dlouhém váhání a přesvědčování řadou členů hradeckého Klicperova divadla (včetně tehdejšího ředitele Vojtěcha Kabeláče) Renčín přijal - a úkol splnil.

Obrazovou přílohu tvoří autentické foto realizačního týmu muzikálu (vlevo nad libretistou Renčínem textačka a vedle něj skladatel hudby) a ukázky divadelních programů, konkrétně z Hradce Králové a Plzně (nahore) a z Liberce (dole).

Hudbu k muzikálu složil Jindřich Brabec, texty k písním napsala Hana Čiháková a soubor divadla (mj. Jiří Štěpnička a Renčínův přítel a také rybář Miroslav Zounar) pod vedením režiséra Vildmana a choreografa Pokorného vše nastudoval tak, že se dne **22. května 1971** konala premiéra, která nejen že dopadla velmi dobře, ale měla i **31 repríz**.

Renčínova „exkurze do jiného žánru“ tím ale nekončila, protože po čase, konkrétně v roce 1979 muzikál pronikl do repertoáru Divadla F. X. Šaldy v Liberci i Městských divadel pražských (v ABC celkem 150 repríz!) a následovala celá řada dalších divadel, např. v Jihlavě, Mostu, Ostravě, Brnu, Plzni i jinde, dokonce i zahraničí (Polsko, Bulharsko).

Královéhradecké Klicperovo divadlo přistoupilo v roce 1991 k novému nastudování a je třeba zmínit i četná nastudování různými ochotnickými a studentskými soubory.

I přes tyto úspěchy se Renčín již nikdy k podobným „exkurzím“ nevrátil, přestože to jistě občas připadalo v úvahu...

„Lysistratu“ pak v roce 2002 zveršoval Jiří Suchý (původně pro Vinohradské divadlo, v roce 2007 i

pro Semafor) a v roce 2009 ji uvedl ve svém Semaforu i přímo jako muzikál.

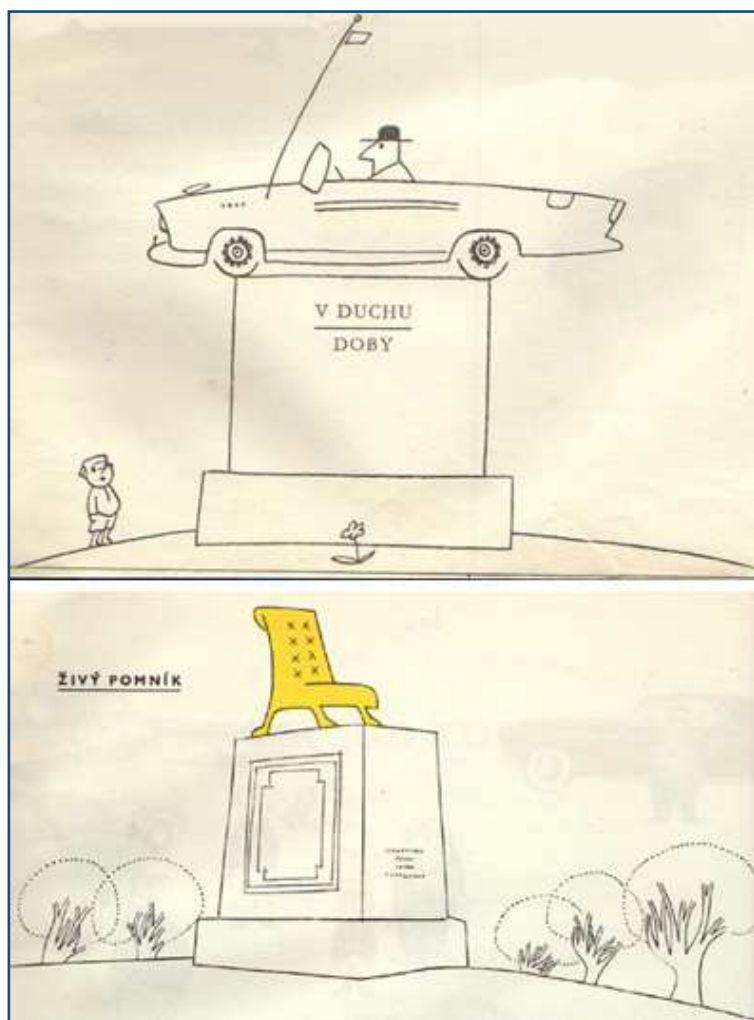
K „ději“ Lysistraty – Nejkrásnější války:

V antickém Řecku (Athénách a Spartě) jsou ženy nespokojeny s tím, že jejich muži stále někde válčí a tak vymyslí plán, jak se to pokusit změnit. Nejen, že jim odeprou „plnění manželských povinností“, ale zároveň obsadí i hrad (s obecní pokladnicí) a děti zanechají v péči mužům. Po různých zápletkách a peripetiích dojde nakonec mezi oběma „znepřátelenými“ stranami, kterým se po sobě ve skutečnosti velice stýská, k očekávanému smíření.

Závěrem: Renčín (na snímku z roku 1985) sice neměl v tomto žánru žádnou praxi, ale zároveň měl několik evidentních předpokladů pro tuto práci: nadprůměrnou sečtělou, smysl pro humor a schopnost přesné formulace - což se zrovna pro toto vtipné svižné dílko velmi hodilo.

Zpracoval: **Jiří Hruboš**

Aktuálně / NC - odloženo. A dva návrhy na pomníky z roku 1964!

Novinářská cena za výtvarný humor bude známa koncem září

Slavnostní vyhlášení slovenských „Novinářských cien sa uskutoční 24. septembra 2020 ve Slovenskej sporiteľni na Tomašikovej 48 v Bratislave.“ Do té doby zřejmě nebudeme vědět, zda v jediné společné česko - slovenské soutěžní kategorii; tj. novinové karikatury - získal ocenění i český nominant. Jury, jejímž členem je *Ivan Hanousek*, o tom rozhodne až počátkem září, e-GAG tudíž jméno laureáta přinese až v čísle 5 - vyjde 15. října 2020. ®

Jak vidno - tak stydno!

Zde jsou dva obrázky od *Vladimíra Fuky* (z roku 1964).

Vlevo pár kreseb k rubrice **Vyhrabáno na straně 38**. Jde o dva návrhy na pomníky z knihy *V sedmém nebi*. A oba mají - jak vidno - nadčasovou platnost. Ten dolní měl samozřejmě dobovou souvislost se *Stalinem*, ale zabral by i po Listopadu s *Lenínem* a hlavně s *Gottwaldy*. A nyní? U nás teď třeba s *Koněvama*, v Americe dnes - jak stydno - s *kdekým*. Včetně prezidentů, co vybudovali tu největší demokracii na celém širém světě... (G-m)

POZOR! GAGy jsou k prostudování trvale zveřejněny na Cartoon Gallery

Starší e-GAGy jsou veřejně přístupné, sice v české originální verzi, ale pro zájemce na celém světě. Přesvědčit se o tom lze na: <http://www.cartoongallery.eu/kniznica/casopisy/e-gag/>

A naleznete zde i **kompletní starší ročníky!** A to od ročníku **2009** až do ročníku **2019**. A už za dva dny tu najdete k pročitání také toto **čerstvé = 4. číslo 18. ročníku z 15. srpna 2020. E-GAGy** již netřeba skladovat, je možné si tady **kdykoliv kterýkoliv "výtisk" prostudovat!**

Extra / Fedora Vica rozčuľujú prvoplánové karikatúry nízkej výtvarnej úrovne v dnešných médiách

Karikaturista Fedor Vico: *Mne je jedno, za akej vlády kreslím*

Text: Andrej Bán / Foto: Denník N – Andrej Bán

Ani v časech pandémie karikaturistu **Fedora Vica** zmysel pre humor neopúšťa. Napríklad nakreslil, ako v dedinke pri Snine vírus napadol Rusnáka a teraz je vírus v dvojtyždennej karanténe.

Máte 75 rokov. Ako ste prežívali ťažké časy pandémie?

Nijako. Keď prídem do obchodu, do potravín, mám čiapku a omotám si okolo tváre šál. Nikto ma nezastavuje, nemajú ani právo ma legitimovať, zisťovať môj vek. Ak bude norma, že mám mať nad 65 rokov, budem mať nad. A keď budem musieť mať pod 65 rokov, budem mať pod. Stalo sa, že mi odhadovali vek. A pýtam sa: Skade vy viete, koľko mám rokov? Povedzte, koľko chcete, aby som mal. Toľko budem mať. Vyhoviem, nie je problém. A stojí tam vo dverách chlap, nepustia ho, že nemá ešte 65. On, blbec, povedal, že toľko bude mať o tri mesiace. Vravím mu, že má dve možnosti. Prvú už prepásol, keď sa priznal, že má 64. Alebo má druhú možnosť, čakať tri mesiace pred obchodom na narodeniny.

Čo povedal?

Zasmial sa, že chce len špenát. Nakričal som na predavačky, aby mu doniesli jeden špenát za päťdesiat centov. Odmietli a vadili sa s ním. Tak som sa našťaval a išiel som mu špenát kúpiť sám.

Ako vám pandémia zmenila život?

Až na to, že ma obťažujú blbosťami, nijako. Pohybujem sa iba na trase medzi bytom na sídlisku a ateliérom, kde pracujem.

Máte v Prešove veľa známych a mnohí vás tu poznajú. S ľuďmi sa teraz nestretávate?

Ako mám vedieť, kto sa skrýva za maskou? Nieкто ma srdečne na ulici pozdraví. Ruky sa teraz nepodávajú. Počúvajte, ja neviem, kto ste, odvetím. Musíte mať na tej maske pekne napísané meno, priezvisko, prípadne aj titul, aby som mohol povedať – á, to ste vy, pán doktor, pán profesor, dobrý deň, ako sa máte?

Prečo nenosíte rúško?

A načo? Pripadá mi to ako šaškovina. Keď vojdem do obchodu či do autobusu, omotám si okolo tváre šál.

Nebojíte sa, že bez rúška rozšírite alebo, naopak, získate nákazu vírusom?

Ved' keď mám šál, je to to isté, nie? Môj život pandémie až tak neovplyvnila. A keby ma aj dajaký vírus napadol. V minulom čísle humoristického časopisu Bumerang sme uverejnili jeden vtip. Dakto nám ho poslal. Dal som tam: Najnovšia správa z východného Slovenska. V jednej obci pri Snine vírus napadol jedného Rusnáka. Teraz je vírus v dvojtyždennnej karanténe.

Bumerang ešte vychádza v printovej podobe?

Samozrejme, tu mám najnovšie číslo. Boli sme dvojtyždenník, teraz sme prešli na mesačník. Nestíham to vyskladať. Najviac mi s tým pomáha brat Miro. Ľudia posielajú vtipy. Bumerang je dobrý pre karikaturistov, ktorí nemajú kde publikovať. Niektorí dnes hovoria, že chválím socializmus. Sprostosti, vtedy som mal problémy, mal som zákaz priamo z Ústredného výboru KSS. Nebyť Čechov, nemám kde publikovať. Nevedel som dôvody, ani na to neexistuje nijaký doklad, papier. V knižke Dereš, ktorú som vydal, sú aj listy, ktoré som písal Vasiľovi Biľakovi.

Čo odpovedal?

Vyhýbavo. Vraj som si neuvedomil, že... bla bla. Nikto nepovedal priamo, že nemôžem publikovať preto a preto. Ale ostatní karikaturisti mohli. Vtedy ešte bola doba, že si prišiel do redakcie, zaklopal si na dvere, pozdravil dobrý deň. Oni sa ťa opýtali, čo pre nich máš, nech to ukážeš. Dnes už také správanie neexistuje. Kedysi mali časopisy celé strany humoru. To vymizlo.

Ako je to dnes?

Teraz ťa ani nepustia do redakcie, nemáš šancu uspieť. Pricestujem z Prešova do Bratislavy, keď vojdem, opýtajú sa ma ako prvé, či som objednaný. Ak nie, vyhodia ma. Vtedy robili v redakcii špičkoví ľudia – Tomáš Janovic, Klára Jarunková, Pavel Taussig, Milka Lopašovská. Dnes pozorujem zaujímavý jav. Autori, ktorí trpia frustráciou, že ich nikde nepublikujú, sa vracajú do Bumerangu. Mám paniu, ktorá mi pomáha s účtovníctvom. Vraví: Pán Vico, pekne vás prosím, len tu nepíšte honorár tri eurá.

Vyplácať autorom aj tri eurá honoráru?

Bežne. Za špičkovú karikatúru vyplácam dvadsaťpäť.

Odkiaľ máte zdroje a ľudí na vydávanie Bumerangu?

V tiráži je napísané: zostavuje Fedor Vico, redaktori sú bratia Vicovci, grafická úprava Fedor Vico. A počítačové spracovanie robí jeden z mojich dvoch synov z druhého manželstva. Podľa toho, ktorý má čas.

Čiže rodinný podnik?

Tak. Nikomu nevysvetlím, že my na tom neryžujeme. Prvý Bumerang začal v roku 1994 tak, že Rudy Mosný, čo tu vlastnil pivovar Šariš, ktorý potom predal Juhoafričanom, si ma vyhlídal. Sám ma oslovil. Prišiel z Ameriky, poznal moje karikatúry. Dokonca na mne tak lipol, že svojou rukou som robil pre firmu hlavičkový papier.

Nielen to. Kreslili ste aj bilbordy. Napríklad Čo je v móde Paríž, to je v pive Šariš.

To bola variácia jeho nápadu Londýn – Paríž – Veľký Šariš. Vravím mu: Pán Mosný, lepšie sa kreslí, keď máte porovnať fľašku piva s niečím tvarovo podobným. Vysoká vertikála. Tak vznikla fľaša piva vedľa Eiffelovky. Ale Londýn nič také nemá. Prišli ste z Ameriky, tak dajte New York – Paríž – Veľký Šariš. Aj so Sochou slobody. A tak bolo.

Slogan ste vymysleli vy?

Nie, na to majú bratislavské reklamné agentúry.

Ako ste si získali Mosného dôveru?

Neviem. Som taká povaha, že dokážem ľudí presvedčiť. Mosný mi dal plat, dal mi redakciu, dal mi vytlačiť na dvere krásnu cedulku: Vicoprezident Bumerangu. A rešpektoval aj podtitul časopisu Bumerangy všetkých krajín, vráťte sa, čo je satirická modifikácia komunistického hesla. Vtipné bolo, že sa ma pýtal, aký chcem plat. Nevedel som, čo mám povedať. Jako u-melec na voľnej nohe som nikdy plat nemal. Hovorím dvetisíc korún. On že dobre. A potom mi baby z účtovného vravia: Pán Vico, mali ste si viac zapýtať. Povedzte aspoň, že dvetisíc čistého. Potom prišiel fotograf Tibor Huszár, veľký Mosného kamarát. A rozčúlil sa, že Vico robí ako otrok, nehanbíš sa mu dávať také smiešne peniaze? Okrem dvakrát vyššieho platu mi už potom pivovar dával aj honoráre. Bumerang sa vtedy distribuoval aj do Česka. Mosný mi hovoril Fedorko a generálny riaditeľ majstre. Mosný bol taký, že keď pivovar fungoval dobre, zavolať celé osadenstvo do jedálne a povedal: Firma prosperuje, všetkým zvyšujem plat o štyri percentá.

To boli pre vás najlepšie časy?

Jednoznačne, vtedy som ešte kreslil karikatúry aj do novín. Od roku 1985 mi povolili na ÚVKSS kresliť, ale len vtipy o zahraničnej politike. Váhal som. Budem sa zhadzovať? Ale vtedy som bol schopný vo vlaku nakresliť kresbu a poslať ju z Prahy do redakcie. Za jazdy som to vymyslel, a keď zastal vlak na stanici, rýchlo som to nakreslil.

Ako ste to posielali?

Klasickou poštou, iná možnosť vtedy nebola. Teraz prídem na poštu a pýtajú sa ma, či chcem prvú alebo druhú triedu. Ja na to, že trebárs aj lehátkom alebo v spacom vozni. Je mi to jedno, hlavne, že to doručia. A prečo išiel predtým list rýchlo? Železnice mali ostať štátne, fungovali by lepšie. A pretože to bola štátna železnica, prišiel som v Prešove na poštu, a keď už bola zatvorená, išiel som na stanicu priamo do poštového vozňa, tam som kresbu podal – a ráno bola v Prahe.

Xerox a fax sa vtedy nepoužívali?

S tým robil môj český kolega Vladimír Jiránek. Najprv k nemu chodil po kresby poobede redaktor z Lidových novin. Potom mu dali domov fax.

To poznám. V 90. rokoch som robil pre české časopisy Mladý svět a Reflex. Články som posielal na diskete a fotky formátu 13 x 18 cm z minilabu v obálke. Šofér linkového autobusu to za dvadsať korún v Prahe odovzdal redakčnému poslíčkovi.

Ja som kresbu poslal večer a ráno bola v Prahe. Obišiel som služby pošty.

V akom náklade vychádzal vo svojich najlepších časoch Bumerang?

To už neviem, dvadsaťtisíc alebo koľko. V jednej chvíli som sa opýtal Mosného, či by Bumerang nevydával jeho pivovar. On že dobre. Len si rozšíril podnikanie o vydavateľskú činnosť. A tak to fungovalo, až kým pivovar nekúpili Juhoafričania a zrušili to, lebo že vraj to nie je časopis o pive. Novinári sa Mosného pýtali, prečo vydáva časopis nielen o pive. Mosný mi tak dôveroval, že povedal: Vico vie, čo robí, a ja sa mu do toho nestarám. Z vďačnosti za jeho veľkorysosť sme vymysleli súťaž Zlatý súdok, karikatúry na tému piva. Teraz sme urobili už 26. ročník. Príklad: vybavil som výstavu v Topolčanoch. On dal dve autá, sudy piva, cigánsku kapelu, ja som tam nainštaloval výstavu a pred budovou sídla Topvaru sa čapoval Šariš. Ocitli sme sa v teritóriu iného pivovaru.

To sa dialo aj v iných mestách na Slovensku?

Nielen to. Aj v Poľsku, v Rumunsku sme vystavovali dvakrát. Bili sa medzi sebou tamojšie pivovary, kto tam bude čapovať. Rumunov som pochválil, že keď v 68. roku neprišli ich vojská k nám, teraz sme s humorom prišli my k nim.

Čo sa zmenilo odchodom Mosného z pivovaru?

Bumerang hneď zanikol. Juhoafričania nám nedali ani pivo do poroty. Potom som vyžobral aspoň teplý Šariš. Bumerang vtedy zanikol, nevychádzal. Ale Zlatý súdok som zachoval. Neustále sa ma Juhoafričania pýtali, aký to má zmysel pre nich. Ani pivo na vernisáž nedali, že čo z toho budú mať. A že to ani nemáme v rozpočte. Tak som sa našťaval, že som im vynadal. A vravím: Ak je to pre vás problém, strhnite mi tie súdky z výplaty, ale zariadte, aby to bolo. Odvtedy so mnou hovorili pekne. Doma vravím žene: Kým mi nadávajú, je to v poriadku, keď ma začnú chváliť, vyrazia ma. A tak aj bolo. V roku 1997. Dokonca vlni mi nechceli dať na vernisáž súťaže Zlatý súdok ani sud piva. Ešte mi vynadali, že tam dávam bez dovolenia ich logo.

Ako ste sa dostali k obnoveniu Bumerangu?

Tak, že som účinkoval v dvoch filmoch režiséra Marka Škopa – Iné svety a Osadné. A terajší riaditeľ vydavateľstva Šport Press je Markov spolužiak. Asi sa bavili o tom, že by mali dvakrát týždenne záujem o karikatúry k ich komentárom. Utorok a piatok. Už šesť rokov to funguje. A zrejme vtedy došla reč na mňa. Riaditeľ sa pýtal, či sa vyznám v športe. Marko mu vraví: Nerobte si starosti, aj vo filme Vico trénuje malých rómskych futbalistov. 1. FC Roma sa volali. A urobil som aj kresbu Saganovi, ktorú som mu venoval cez jeho otca. Nič také ako pozitívna satira neexistuje. Ale keď je niekto viackrát majster sveta v cyklistike, nemôžeš ho zhadzovať. A ja som nakreslil, ako stojí chlap na ulici a má na zemi pred sebou klobúk. Idú okolo policajti a chcú ho napomenúť, že je žobrák. On povie: Nežobrem, len som dal před Saganom klobúk dole.

Ako vám napadnú také veci?

Musia. Väčšinou nápady prichádzajú, keď zaspávam. Idem do krčmy, dám si pol deci. Nevaďí mi ani hudba, hluk. Viem, že mám niečo vymyslieť. To stačí. Sledujem dianie v politike. V najhoršom prípade mi to napadne nadržanom.

Vždy vám niečo napadne?

Vždy, lebo musí. A to mi platia pätnásť eur čistého za karikatúru. Sú aj autori, ktorí kreslia bez nároku na honorár. Alebo sa mi ozývajú dôchodcovia, čo už nemajú kde publikovať. Milan Kenda, starý chlap, má osemdesiatšesť rokov. Píše mi, či by som mu nemohol pridať. Tak pridám. Alebo jeden, že aby mal aspoň na fixky alebo na pivo. Tak som mu napísal: Vyberte si, buď na fixky, alebo na pivo. Dakedy mi z Roháča poslali za kresbu sto korún, za to som si kúpil sto pív. A koľko pív si dnes kúpim za tri eurá, čo je v prepočte to isté?

Kresby: Fedor Vico (Slovensko). Čím jsou oba obrázky zajímavé? Krom humoru tím, že jsou na sportovní téma. A o tom dolním se dokonce mluví v rozhovru s jeho autorem - na minulé straně

Ešte stále ste aktívny v rusínskom hnutí, ktoré sa prie, či sú samostatný národ alebo súčasť tohto ukrajinského? Vydali ste knižku vtipov Iľko Sova z Bajusova, kde mi utkvél najmä jeden. Preložím do slovenčiny. Chlap sa pozerá do zrkadla a vraví: Čo si nevidel Ukrajinca, ty hlúpy Rusnák?

Som aktívny už iba v jednej veci, v téme Ruského domu. Doteraz tam sedí chlapík, ktorý prišiel k tomu podvodom. Býva tam a ešte aj za to dostáva peniaze. A ide pritom o dom, ktorý kúpili naši predkovia celonárodnou zbierkou z peňazí od amerických Rusínov. V roku 1923 tam založili Ruský klub. Kultúra sa rozvíjala cez gréckokatolíckych farárov. Po vojne to prešlo do rúk Kultúrneho zväzu ukrajinských pracujúcich. Ale stále to žilo, Rusnáci tam chodili. Ja som vtedy trénoval futbalové mužstvo Karpatia Prešov. Poviem ešte absurditu. Zrušili nás, lebo sme vraj ukrajinskí nacionalisti.

Dôvod?

Mali sme žlté trenky. A modré dresy. Tak potom som kúpil čierne a povedali, že si z nich robíme srandu. Ruský dom získala napokon od mesta Rusínska obroda. Teda organizácia, ktorú som roky viedol. Ale došlo medzi nami k zvadám. Je to na generálnej prokuratúre.

O čo ide?

Jednoducho povedané: chlapík, čo tam teraz sedí, z toho urobil nadáciu za prítomnosti starších ľudí. Oklamal ich. Aby tam mohol byť, založil nadáciu, stal sa jej šéfom. Jedenásť ľudí zo schôdze, mám ich vyhlásenia a podpisy overené notárom, píše, že na jednej schôdzi, kde sa vraj menili stanovy, boli prítomní, ale nevedia o tom, že by sa menili stanovy. Na druhej schôdzi, na ktorej podľa tohto chlapíka vznikla nadácia, o tom nepadla ani zmienka. Podviedol ich, pripojil podpisy na prezenčnej listine k dokumentu, o ktorom ani netušili. A vyhodil ich všetkých. Okrem toho obchody, ktoré sú dole v dome, mu platia nájomné. Dôležitá postava rusínskeho hnutia bol dnes už nebohý divadelný dramaturg Vasil' Turok. Zažil som časy, keď som išiel na Ukrajinu, a tak ako som ho v divadelnom bare pri vodke zanechal, som ho tam o pár dní našiel. Dokonca má aj v jednej krčme pamätník, štamperlík s nedopitou vodkou. Teraz by mal osemdesiat rokov. On bol motor všetkého.

Spomínate si, ako sme išli v roku 1997 spolu s kolegom novinárom z Prahy v trojici hľadať na Podkarpatskú Ukrajinu posledných Rusínov?

Oficiálne ich malo byť podľa sčítania 48, my sme tvrdili, že ich je vyše 700 tisíc. Takže pravda bola kdesi uprostred.

Pamätáte si, čo ste vtedy povedali colníkovi na hranici, keď sa pýtal, kto sme?

Akoby nie. Dvaja turisti, jeden karikaturista.

Bývali sme potom v akejsi dedinke u deda Voščepinca, ktorý vytiahol svoju moľami rozožratú uniformu armádneho zboru generála Ludvíka Svobodu.

Ten bol vynikajúci. Mal troch synov. Jeden ležal spitý na záhrade, druhý pracoval v Moskve a o treťom vraví: On robí na vašej hranici, je v KGB, to mu však nepovedzte, to je tajné. Krásny kraj aj ľudia. Nikdy nezabudnem, že na zábradlí mosta na rieke Uh je skrutkou pripevnená soška Švejka. U nás by to už dávno ukradli.

Minule bolo v správach, že sa zatvára posledná rusínska škola na Slovensku.

Je to smutné, ale nie sú deti. Dediny sa vyprázdňujú, kto tam má robiť? A čo? Minule som sedel so starostom dediny Čabiny. Sympatický chlapík, Moroz sa volá. A vraví mi, že už len zháňa peniaze, aby školu prerobili na domov dôchodcov. Symbolické, nie?

Éra ktorého politika – Mečiara, Dzurindu, Fica či Matoviča – bola pre vás jako karikaturistu najvd'áčnejšia?

Mne je to jedno, za čej vlády kreslím. Keď ma nepublikujú, v poriadku, nebudem sa niekam pchať. Ale rozčuľujú ma prvoplánové karikatury nízkej výtvarnej úrovne v dnešných médiách.

Fedor Vico (75)

Kresliť karikatury začal už ako 15-ročný. Uverejňoval ich v Roháči a neskôr v ďalších novinách a časopisoch. Za komunizmu mal problémy s publikovaním. Angažuje sa v rusínskom hnutí, účinkoval vo filmoch *Iné svety* a *Osadné Marka Škopa*.

Na 20 let starém fotu jsou **FV a IH** (za nimi **PM**)

Fero Jablonovský: Už päťdesiaty rok uvádzam ako začiatok svojej karikaturistickej publikačnej tvorby 12. január 1970. Toto je skromný výber z toho, čo som odvtedy nakreslil. Vybral som iba bezslovné obrázky typické pre ten ktorý rok, uprednostňoval

som tie, ktoré neboli doteraz publikované. Prevažnú väčšinu týchto kresieb doteraz nikto nevidel, niektoré som si už ani ja po rokoch nepamätal. Tak sa mnohé dočkali po desaťročiach svojej premiéry. To tak trochu vysvetľuje aj názov *Nevídali!* Viacero týchto kresieb ste doteraz jednoducho nevidali.

V minulém GAGu (v tom červnovém s číslom 3) jsme přinesli první informaci o velkolepé publikaci (nikoliv však vytištěné na papíře) slovenského (nejen) výtvarníka Františka Jablonovského. Vlevo je krásně vidět, jak se autor vyvíjel a s ním zrábalo i jeho umění.

Co o své tvůrčí bilanci uvádí sám, vidíte výše. Jak se s touto knihou o 135 stranách seznámit, najdete na webadrese:

<https://www.martinus.sk/?ultem=737287#description>

FERO JABLONOVSKÝ (1956), typograf, karikaturista, ilustrátor a publicista. Vydal niekoľko zbierok kresleného humoru. Graficky upravuje knihy i časopisy. Pripravuje výstavy, zostavil a upravil na knižné vydanie dielo Jozefa Scheka a Vlastu Zábranského (Zábranský na Slovensku).

Minule jsme zveřejnili autorův **Úvod**. Zde si nyní dovoluujeme vybrat z alba pár kreseb na ukázkou - hlavně však přetisknout několik odstavců z Jablonovského **Doslovu**. Může být i dobrým vhledem do autorova života, též pokud hledáme inspiraci pro jeho tvorbu.

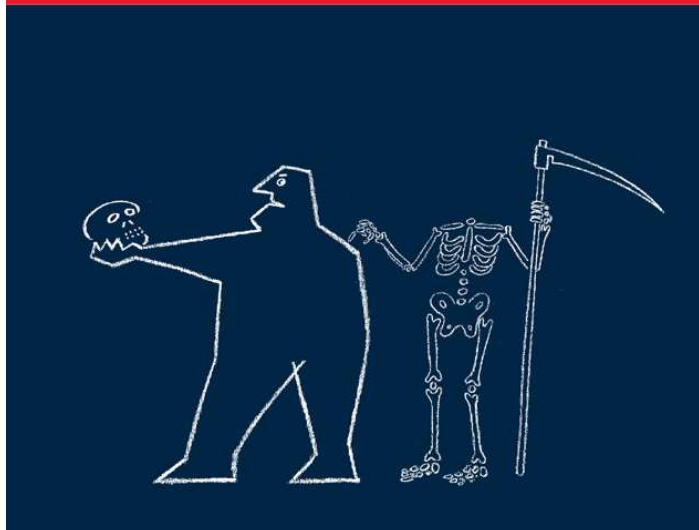
Doslov

Nadpis *Doslov* nie je najvýstižnejší, ale na lepší som neprišiel. Sú tu síce aj slová, ale viac je to stručné obrázkové dopovedanie k obrázkom z jednotlivých rokov. Vybral som niekoľko tém, ktorým som sa venoval najčastejšie, občas až obsedatne.

Architektúra

Jedna z tém, ktorej som sa venoval intenzívne predovšetkým koncom sedemdesiatych a začiatkom osemdesiatych rokov, okrajovo aj neskôr. Či už panelovej výstavbe zaplavujúcej mestá i dediny, ale aj jej vzťahu k tradičnej ľudovej i historickej architektúre. Obdivoval som ako sa s touto témou vedeli s nadhľadom pohrať **Vlasta Zábranský, Saul Steinberg, Jean-Michel Folon** i **Jenő Dallos**. Toto poradie je podľa toho, ako som ich postupne spoznával. Zábranského v Roháči, ktorý s postupujúcou normalizáciou na začiatku sedemdesiatych rokov prestal kresliť súdruhov v čiernych oblekoch s ich cynickými poznámkami a presunul svoj záujem k civilizačným a ekologickým, až postupne v polovici sedemdesiatych rokov úplne opustil oblasť karikatúry a presunul svoj záujem do voľnej tvorby, vždy však s humorným nadhľadom. Steinberga a Folona som poznal najmä z časopisu 100 + 1 zahraničných zaujímavostí, ktorý bol síce vtedy ťažko zohnateľný, ale ak sa človek snažil, väčšinou sa mu to podarilo. So Steinbergom a Dallosom som sa lepšie zoznámil počas vojenskej služby v Hradci Králové, v budove bývalej synagógy vtedy sídlila Študijná a vedecká knižnica Zdeňka Nejedlého. (...) V tejto vedeckej knižnici (...) mali tri knihy Saula Steinberga. (...) Mali tam aj kompletne zviazané ročníky humoristického časopisu Ludas Matyi. (...) Okrem množstva osobností maďarskej karikatúry (...) to bol predovšetkým Dallos, ktorého som obdivoval natoľko, že som Ludas Matyi dostával do schránky až do jeho zániku. (...) Počas štúdia v Prahe som urobil množstvo skíc pražských ulíc. Asi najviac ma k nim inšpirovali kresby Jiřího Šlitra, hlavne kniha Praha, město věží, ktorú vtipnými komentármi osviežil Jiří Suchý. (...) Pri prezeraní archívu som si uvedomil, že domy (a paneláky) som sporadicky kreslil už od začiatku. Niektoré motívy, ktoré boli neskôr uverejnené v Roháči, som na-

kreslil už roky predtým. Prvé skice, ktoré som urobil na túto tému sú datované 29. 2. 1976. (...) Tento dátum mi stál za to, aby som ho poznamenal celý. V nasledujúcich rokoch to bola téma, ktorej som sa popri ekológii venoval najviac, často sa obe prelínali. Mnohé z obrázkov, ktoré sa týkali panelákov, či skôr mestského prostredia vo vzťahu k prírode, som zaradil aj do knihy *Čo ťa páli, has!* V roku 1981 som urobil rozsiahly cyklus, ktorý som nazval *Portale*. (Zkráceno - celý zaujímavý text nájdete v knize)

Priepasť

Téma, ktorej som sa venoval intenzívne v osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch. Priepasť bola vďačná pri dožívajúcej normalizácii, aj pri vznikajúcej demokracii. Takmer všetky tieto kresby boli uverejnené a sú tu zoradené takmer chronologicky. Urobil som ich o mnoho viac, našťastie boli uverejňované samostatne. Takto pôsobia až neznesiteľne, akoby ich jeden foter mal.

Hamlet (viz ukážky vedľa!)

Ojedinele som urobil obrázok aj na túto tému, pravidelnejšie až po roku 2000.

Labyrint

Nielen bludisko a zmätok, ale občas aj hľadanie toho, čo sa dá jedným ťahom nakresliť a kam sa dá jedným ťahom dostať.

Sizyfos

Vďačná večná téma, skôr škodoradostná až pesimistická. Niektorí sa snažia, niektorí už iba filozofujú. Absurdnosť života nie je nikdy spravodlivá a má len taký zmysel, na aký ešte vydržíme s nervami. Z tejto témy sa dá vydolovať aj určitý optimizmus: každému sa balvan raz skotúľa naposledy.

Krídla

Niektoré nápady som skúsil viackrát, občas aj s lepším výsledkom. Zamietnutá kresba bola neskôr uverejnená, mohla to byť náhoda, ale tiež mohla byť jej nová verzia čitateľnejšia. Tento nápad s návodom na podstrihnutie krídel bol uverejnený hneď prvý pokus, dokonca v Roháči ešte za socializmu, kresba vedľa je verzia z výberovej publikácie z roku 1991, veľkú červenú vystrihovačku som urobil pre výstavu Slovenskej únie karikaturistov v roku 1998, spodné dve kresby doteraz nikto nevidel. Myslím, že ten nožnicový panák a aj motív nožníc má v sebe potenciál na viac nápadov, len by to nebol asi láskavý humor.

Tulák alebo Pútnik

Panáčik s batôžkom sa objavil v roku 1990 ako hlavná postava cyklu kresieb *Podme teda do Európy*. Tulákom ho nazývam aj preto, lebo je to takmer tulák Charlieho Chaplina, aj keď sa správal viac ako cieľavedomý pútnik. Slovo pútnik je príliš patetické, ale Pútnik je tiež názov jedného z Chaplinových filmov. Neskôr sa panáčik s batôžkom objavoval v cykloch *To je ale veľké nedorozumenie*, *Cemmentár* a *Nie sme ako oni*. V bezslovných obrázkoch zostával sám, v obrázkoch s textom aj so svojim kolegom komentoval situáciu kráčajúc, či skôr blúdiac tradičnou slovenskou alebo imaginárnou kolážovou krajinou. Po čase som ho začal používať aj v logu, tam ale už iba stojí a obzerá sa.

Značky a Podpisy

Prvé kresby som označoval skratkou FJ doplnenou poslednými dvomi číslami letopočtu. Umiestňoval som ju väčšinou vpravo dole. V roku 1973 som už začal používať ako podpis jablko, bola to priama inšpirácia platňami Beatles. Predná strana LP mala v strede etiketu s jablkom, na zadnej strane bolo jablko rozkrojené. Pri kresbách s textom jablko ako podpis až tak neprekážalo, ale pri bezslovných kresbách to bol občas problém. Čo tam robí jablko? Ak nebolo jasné, že je to podpis, tak iba zbytočne sťažovalo pochopenie kresby. S jablkom ako podpisom som logicky prestal, keď som začal kresliť paneláky. Ak by malo jablko zostať čitateľné, muselo byť veľké minimálne ako dve poschodia. Kresby som potom podpisoval iba ceruzkou priezviskom veľkými písmenami vpravo dole. Tento podpis však nebýval reprodukován. Neskôr som však podpis občas, ak sa to hodilo, vkladal do kresby.

Logá

V roku 1992 vznikla Slovenská únia karikaturistov, ktorá sa stala členom FECO – Federation of European Cartoonists Organization. Spoločne sme zorganizovali v deväťdesiatych rokoch v Bratislave v rámci májových Dní Európy viacero prehliadok európskej karikatúry, aj s účasťou významných tvorcov. Ponášku na logo FECO som začal používať ako svoje logo, pero nahradil vzpierač, smajlík občas vyplazil jazyk a niekoľkokrát som ho nahradil jablkom. Po čase som začal používať panáčika s batôžkom aj v logu, kde vymenil vzpierača dvíhajúceho smajlíka či jablko. A najvhodnejší už ani nebol kráčajúci, ale obzerajúci sa.

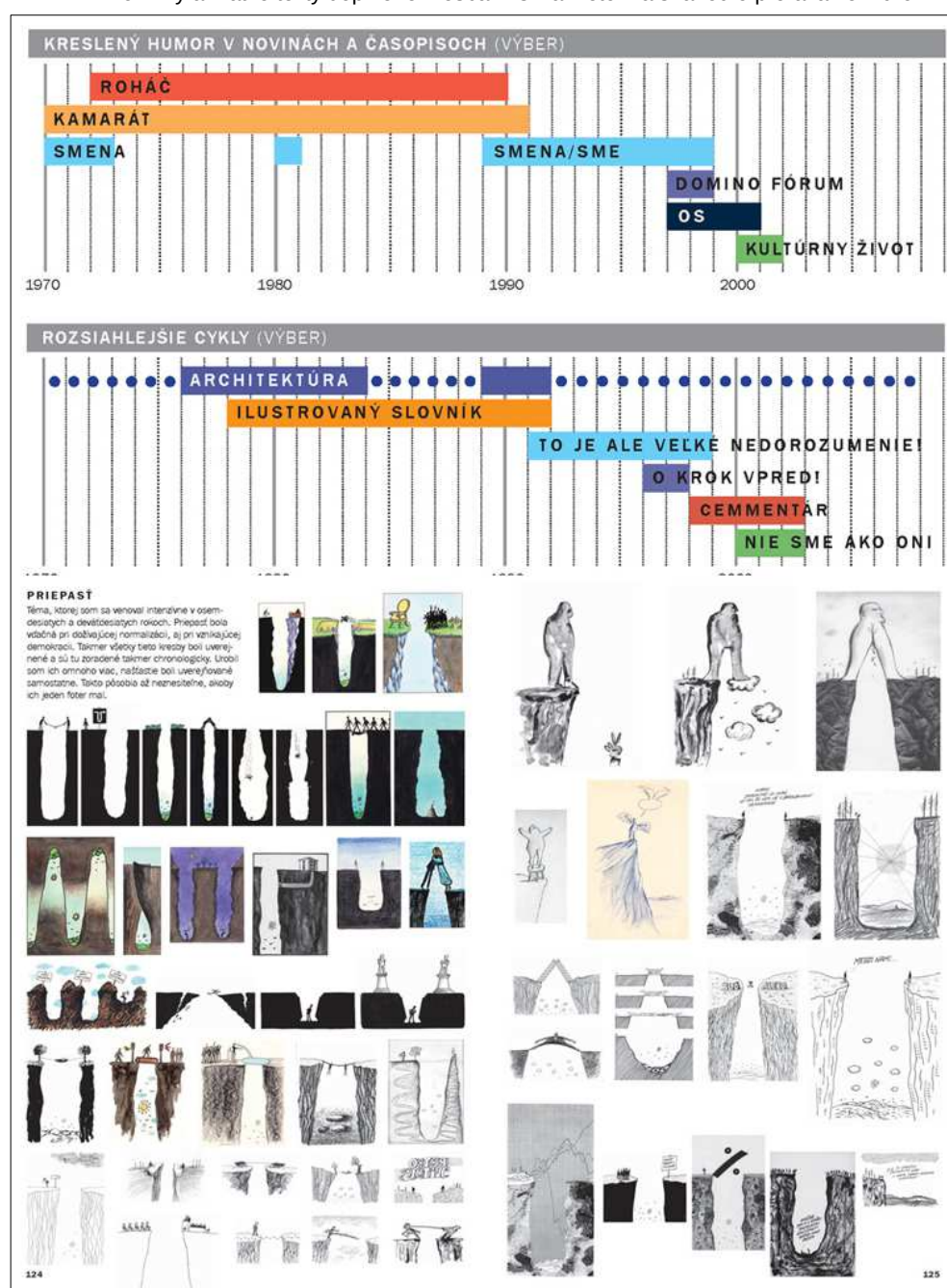
V albu „Nevídali“ nemohu chýbať pečlivé vypracované prehledy autorovy tvorby triedené podľa rôznych oblastí. Zde jsou jen jejich názvy: **Samostatné výstavy (výber) / Knižné ilustrácie (výber) / Editor / Typografia / Najkrajšie knihy (výber) / Typografia / Časopisy (výber).**

Pro informaci čtenářů e-GAGU vybíráme (asi ten nejdůležitější) seznam v plné podobě.

Samostatné publikácie – kreslený humor:

- 1990 Podme teda do Európy
Cyklus kresieb o tom, aby sme sa nemuseli nikam trepať a tá Európa bola aj tu.
- 1991 52 smutných obrázkov vhodných na rozveselenie, rozčúlenie i rozmýšľanie
Výber z publikovaných a vystavovaných obrázkov z osemdesiatych rokov. Väčšinou ide o nové verzie kresieb.
- 1991 Bratislava 2000
Kresby pre všetkých, ktorí sa za posledné dve tisícročia do Bratislavy prisťahovali a priviedli na svet rodených Bratislavčanov.
- 1992 To je ale veľké nedorozumenie!
Výber 89 obrázkov z cyklu, ktorý vychádzal v Smene na nedeľu, neskôr v SME na nedeľu.
- 1992 Amerika za 500
Pred 500 rokmi sa pre nás, Európanov, objavila Amerika. Paradoxne sa pre nás teraz začína nové objavovanie Ameriky.
- 1993 To je ale veľké nedorozumenie! 2
Výber 68 obrázkov aj ako pripomienka dvadsiateho piateho výročia bratskej svojpomoci. Vyšlo 21. 8. 1993.

- 1994 To je ale veľké nedorozumenie! 3
Papiernička i Budmerice sa stali miestami, kde tiež prebiehali rokovania o štátoprávnom usporiadaní. Vraj najväčší problém bol v nejasnosti pojmov. Používali tie isté slová, ale každý pod nimi rozumel niečo iné, „ať to bylo na Papírníčkách či v Pudměřovicích.“
- 1995 DPT
Názov DPT neznamena Desk Publishing Top. Nechal som sa inšpirovať vtipnou skratkou Závodov 29. augusta – ZDA. DPT je skratka pre 12. 1. 1970 aj pre 12. 1. 1995.
- 1996 40 dní
Tisícročné úsilie slovenského národa bolo zavŕšené 1. 1. 1993 a oslavovalo sa po tisíc dňoch splavovaním Váhu plfami. Tak som si pripomenul svojich 40 dní. Vyšlo 7. 9. 1996.
- 1996 To je ale veľké nedorozumenie! 4
Kresby najprv vychádzali v Smene na nedeľu, potom v SME na nedeľu a neskôr v Nedeli. Po jej zániku boli ďalej publikované v prílohe Národnej obrody Aréna, a Mostoch. Tento výber obsahuje kresby z rokov 1994 – 1996. Vyšlo 17. 11. 1996.
- 1998 To je ale veľké nedorozumenie! 5
Posledný výber z cyklu vyšiel v čase osláv dožitého piateho výročia Samostatného a k päťdesiatemu výročiu Víťazného Februára, aj keď nedožitému. Vyšlo 25. 2. 1998.
- 2000 The Best Cartoons of the 20th Century
Výber najlepších bezslovných kresieb z rokov 1970 až 2000.
- 2009 Neviem
Aforizmy a krátke texty doplnené kresbami s Hamletom a snahou o prerážanie múrov.

Vlevo je ukážka z alba, ktorá dokladá **jednak** až “chorobnou” pečlivosť Fera Jablonovského v evidovaní svých “činů”, tedy treba graf z něhož je patrné, kde jeho vtipy (cykly kresieb) vycházely (viz obr. **nahore**) anebo způsob dokumentace (viz obr. **dole**) k na minulé stránce prezentovaným tématům. Ta autor vybral jako nejfrekvetovanější ve své tvorbě (zde jde o téma “propast”). Objasňuje se tak poněkud záhadný údaj “220 kresieb v doslove”, anoncovaný vydavatelem na počátku této rubriky...

A zároveň, tedy tzv. **druhak**, prozrazuje něco i o osobě editora GAGu, jenž má velké pochopení (obdiv!) pro autory, kteří si vedou takto důkladnou evidenci své tvorby. Měla by být povinná! (ih)

Tyhle výstavy holt nejsou pro mladý...

Je to tak, mladší generace si vystačí se svým virtuálním prostředím. A nějaké výstavy v reálu? To by bylo moc práce... A stálo by to moc peněz... A také času...

Takže ve výstavních či hradních síních se dnes nabízí jen staříci, ba i nebožtíci. Tady jsou dva příklady - první zve na výlet, druhý už to má za sebou (tedy jen tu výstavu!):

Neprakta na Kozlu, Suchý v Centru metropole

„Milí přátelé, léto je časem výletů

a nových zážitků, proto pojedete-li směrem plzeňským, nenechte si ujít zámek Kozel. Jednak je tento lovecký zámček mimořádně půvabný, druhak momentálně hostí výstavu, jaká tu ještě nebyla. Kromě průřezu dílem můžete vidět antropologickou sbírku, která ještě nikdy nebyla vystavena. Přijďte se podívat a vezměte sebou i své přátele“, píše Daniela Winterová.

Výstava kreslíře a humoristy „Známý–neznámý Jiří Winter-Neprakta“

je doplněná o exponáty z jeho antropologické sbírky. Jde o báječný svět plný vtipných kreseb a fantazie. **Draci, Černí baroni, hrady, báje, pohádky, strašidla, horory, starověký Egypt, rytíři, heraldika, houby... a také lidské lebky.**

Místo: Jízdárna zámku Kozel.
Čas: od července 2020.

Suchý (88) vystavoval v pražské Štěpánské ulici. V tamní „Galerii 1“.

Ale jen do konce června.
A to s o polovinu let mladším muzikantem Homolou.

Nová Jakoaddamsova rodinka se zve Belzebubové

Paseka uvádí: Dábelský komiksový fenomén se jako bouře žene planetou a rozsévá kolem sebe děs i vtip. Vypráví o rodince se zálibou v temné hudbě a okulních vědách. Táta Sloth, mamka Lucyfera, dospívající Lilith a benjamínek Leviatan se vyžívají v té nejroztomilejší morbidnosti, servírují humor černý jak šálek satanissima nebo deathpressa a ve své nekontrolované zábavě se nezaleknou ani velmistra Lovecrafta. Kolik kovových hrotů se vejde na jednoho člověka? Dá se na ultrazvuku poznat, jestli se vám narodí Antikrist? A na jakých hranicích budete podezřelí, když nepovezete narkotika? Sami se přesvědčíte, proč se o tomhle komiksu mluví jako o setkání Calvina a Hobbese s Voláním Cthulhu.

Vyšlo na jaře 2020 / Formát: 17,5 x 15,5 cm / Počet stran: 128 / Vazba: vázaná / Cena: Kč 299,-

Matuška s tím Usmíváním ne a ne přestat!

Jak se nám před prázdninami svěřil, pokračování se teď "každodenně" koná ve **Svitavách**... "Touto dobou před rokem se instalovala má velká výstava v Galerii Kinský v Novém zámku v Kostelci n/O. Rok uběhl jako voda v té Orlici. Přinesl koronavir, ale i potřebnou vláhu na pole a louky, a všem jistě i spoustu dobrých, milých a užitečných zážitků. Teď si ode mne odvezli kolekci obrazů na výstavu v Muzeu a galerii ve Svítavách, tentokrát nazvanou **Každodenní potěšení**, která potrvá až **do 20. září 2020**. Vám, kteří se na otevření výstavy 2. července či během jejího trvání do Svítav nedostanete, předkládám aspoň novinky, které vznikly až letos. Ani ve Svítavách nebudou k vidění všechna nová díla, protože čtyři z nich vystavuji na **Východočeském výtvarném Salonu** v **Galerii Na hradě v Hradci Králové**, jehož termín se s mou výstavou překrývá. Buďte zdraví a usmívejte se," končí **Pavel Matuška**.

Ze zaslaných novinek jsme vybrali obraz pojmenovaný "**V pandemiích my chodit umíme**".

Uvidíme Banksyho? Ne tak docela...

Tak zní titulky v MfDNES z 8. 6. 2020.

Obrázek, který vidíte, je důkazem oné "převratné" změny v praxi i v hodnocení výtvarného umění. Co vidíte, by v běžném periodickém tisku mohlo být považováno za docela malůvku na aktuální téma - možná i s jistým filosofickým přesahem. A určitě by se to v mezinárodních soutěžích cartoonistů dostalo na výstavu a do katalogu. Autor by asi dosáhl i na nějaký ten diplom...

Ale tak už to současní výtvarníci neřeší. Když už mají nápad, za který by

jim v časopisu jistě dali honorář, udělají z něho Umění - ať už velký obraz, sochu, performaci... anebo to prostě coby *graffiti* nastříkají někam na cizí zeď, vrata či chodník. A je z toho velká sláva, dílo získá rázem cenu mnohem vyšší. A to hned o pár nul připsaných za cenou běžnou ve světě novinové karikatury. Konkrétním důkazem je nedávná výstava v Galerii Mánes... Jelikož by výstava desítek prací od autora skrytého pod názvem *Banksy* přišla (jen na pojištění) na miliardu korun, dělá se to jinak: vystavují se jaksi nepovolené falzifikáty, k nimž se *Banksy* (z právnických důvodů) též jako pouliční "vandal" (a zde i coby zcizitel podkladové fotky) nemůže přihlásit. To ovšem nebrání ve vystavování kopií a možná i v prodeji tištěných reprodukcí s "copyrightem" možného autora. Pánové Dalí či Warhol na onom světě nad touto formou popularity zelenají závisť. Přesvědčit se o úžasném díle nového Mistra bez fyzické identity můžete až do 27. 9. 2020 v Praze. Za Kč 340.

Galerie EMC v Praze vystavuje křesťanský kreslený humor

Nejprve **adresa**: Ústřední kostel Evangelické církve metodistické, **Ječná 19, Praha 2.**

Pak **název výstavy**: **“Vtipně o církvi”**

A ještě **doba trvání**: **do 13. září 2020.**

Nu - a nyní **o autorovi**: “Udělat dobrý vtip není žádná sranda. A ještě k tomu vtip s přesahem do Nebe, to je opravdu umění! **Pavlovi Bosmanovi** (1966, Cheb) se to už dlouhá léta docela daří...” stojí psáno v letáčku určeném návštěvníkovi (spíš dětskému) s deseti otázkami k zodpovězení. Souhlasit by kritičtější založený divák mohl hlavně s tím slovem “docela”. Nejsilnějším nápadem je pohříchu název výstavy **“o církvi”**. Nic proti dalším námětům, srozumitelné mohou být často i nevěřícímu. Problém spočívá v provedení, ale kresby (s výjimkou té vedlejší!) jsou více jak amatérské, prostě - jak to říci aniž by člověk použil slovo nehezké? - takže snad “nevýtvarné”...

Výstavu proto hodnoťme jako příjemný pokus pořadatele o vykročení z jaksi předem očekávané (a té dosavadní) vážné galerijní dramaturgie, kterou na

webu představuje (díky záznamu v archívu) teprve něco přes rok...

O možnosti výstav (nabízených galerií umělcům zdarma) “v samém srdci Prahy” se dočtete na www.galerieecm.eu, takže zde jen pár faktů - výstavy mohou být střednědobé (2-3 měsíce) a to “s obsahem biblické zvěsti”. Nabízí se nejen chodba v přízemí, schodiště a chodba v prvním patře (Bosman zde vystavuje asi čtyři desítky svých prací) a to klidně pro díla většího formátu - prostoru je spousta. Ale navíc se naskytá příležitost zde uspořádat vernisáž či jinou bohuľibou akci spojenou s novou výstavou.

Jelikož jsme výstavu otevřenou už v červnu shlédli, můžeme potvrdit, věty, že “Prostory pro výstavy nejsou hlídané, avšak vstup je monitorován a otvírá se po zazvonění na recepci Ústředí ECM.” A též, že “výstava je přístupná ve všední dny cca od 8:00 do 17:00 hodin”.

Co dodat? Snad jen závěr z webu evangelických metodistů-galeristů:

“Rádi bychom otevřeli naše prostory pro všechny umělce, v jejichž díle je jiskra Ducha Svatého, jenž oživí tyto prostory a bude i pro přicházející lidi inspirací.”

JAZ (pseudonym) který už druhý rok kreslí aktuální karikatury pro **Deník N** se nyní vrací výstavou ke svým někdejší začátkům - internetovému projektu **Opráski sčeskí historie**, který se postupně začal prezentovat i knižně. JAZ v něm za užití překlepů, nonsensů a příšerných hrubek glosuje události českých dějin. K vidění jsou v Malé galerii **Villy Pellé** v Praze 6.

Ty **“opráski”** mají výstavu k připomenutí velkých kulatých výročí **“sčeskí historie”**; dvou bitev na pražských kopcích - Bílé hoře a Vítkově. Naše obrázky z MfDNESu ovšem patří k jiným smutným událostem: upálení Jana Husa a Brežněvovu únosu Dubčeka do Moskvy v srpnu 68. Výstava podle deníku z 9. července potrvá až do neděle 23. srpna tohoto roku. Otevřena je od 13 do 18 hodin.

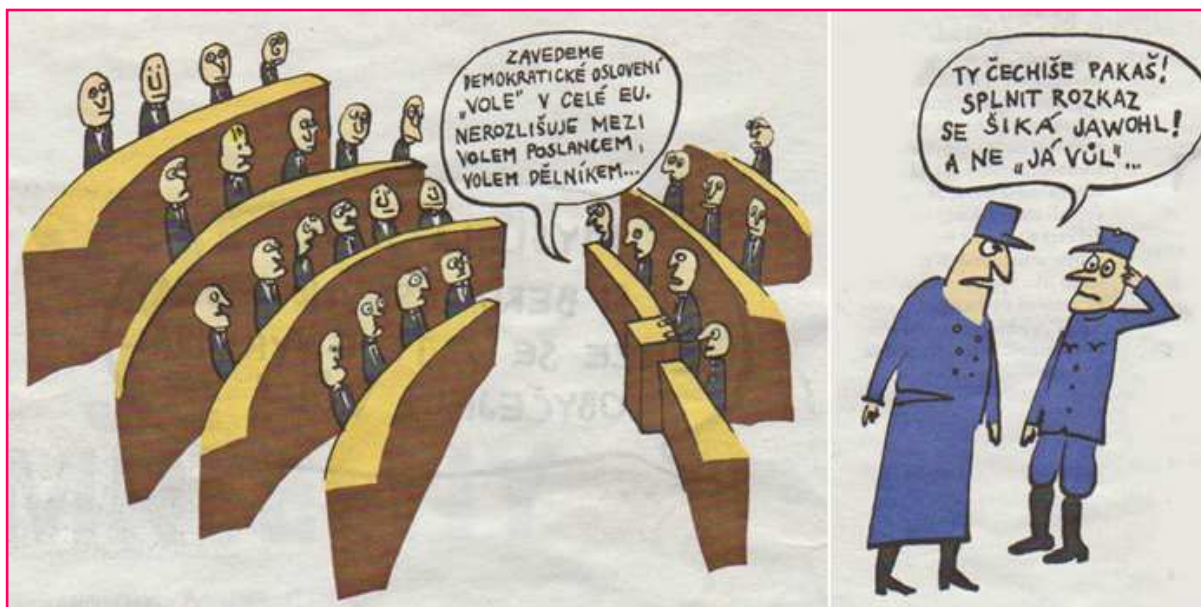

Tý vaďo... ta Seifertová je všude!

Michaela Vetešková ráda chodí a kochá se okolím. Vršovice má prochozené díky svému muži, který odsud pochází. (...) S manželem **Rudolfem Marešem** se potkala na vernisáži, kde on vystavoval obrazy a ona z ní dělala reportáž. Nerozlučný pár spolu tvoří už dvacet let. Po narození dceři se domluvili, že on zůstane na rodičovské dovolené a Michaela se vrátí do zpravodajství. Místo klasických pohádek dceři vyprávěla, co přes den zažila a když je slyšel **Petr Prchal** (známý jako hudebník **Pancho**), manžel ilustrátorky **Lucie Seifertové**, přesvědčil ji, aby je sepsala, že je Lucie ilustruje. A tak vznikla kniha *Jak maminka vylezla na strom* a *Jak maminka vylezla na věž*.

Kristina Záborská: „Okouzlení z Vršovíc“; City Life (příloha MfDNES 2020) str. 46

Kresby zde a na příští stránce: **Lucie Seifertová** (magazín DNES - ilustrace k textu **o typicky českém oslovování „vole“**)

Mezinárodní soutěž ve Františkových lázních ovládli Češi

Už popáté se na lázeňské kolonádě mohli návštěvníci celý týden bavit kresleným humorem. Do mezinárodní soutěže tentokrát přispělo 332 autorů. 800 kreslených vtipů na téma *železnice* dorazilo z 51 různých států.

Byla to sice jen polovina loňského počtu kreseb (každý autor dodal jen 3 své nejlepší výtvary), ale počet účastníků ani destinací se nezměnil. Konkurence tudíž byla velká, přesto se tuzemští autoři umístili na prvních místech v hodnocení soutěžní poroty i na základě úsudku lázeňských hostů. Ti odevzdali téměř tisícovku platných hlasovacích lístků a nejvíc se jim líbila kresba Jana Tatarky. Porota (Jiří Werich Petrášek, Ivo Šmoldas, Miroslav Adamec, Damir Novak (Chorvatsko), Fero Bojničan (Slovensko), Kryštof Bernat, Mirek Vostrý a Jaroslav Kopecký) ohodnotila nejvyšší metou domácí kreslíře: **Lubomíra Lichého (1. místo), Pavla Starého (2.) a Pavla Rychtaříka (3.)**.

Na dalších deseti místech bodovali především čeští a slovenští výtvarníci, ale i karikaturisté ze Skotska, Kubu, Makedonie, Ruska, Polska nebo Číny. Do *Síně slávy Mezinárodního festivalu kresleného humoru* byla uvedena brněnská ilustrátorka, malířka a karikaturistka **Vlasta Švejdrová**. Ze zdravotních důvodů nemohla ocenění za přínos kreslenému humoru převzít osobně.

Pořadatelé připravili bohatý kulturní program s řadou soutěží pro děti i dospělé, s aktivní účastí českých a slovenských karikaturistů. Na festival jich přijela čtyřicítka a pro přítomné hosty Františkových lázní, stejně jako dříve, vytvářeli na přání žádané osobní portréty.

Jaroslav Kopecký

Foto: **Václava Simeonová st.**, nezávislý informační portál **ŽIVÉ CHEBSKO**

Galerie kresleného humoru *Chodba v Ratajích* hlásí:

Sešla se opravdu povedená dvojice - Tupý a Vostrý. A pak se vynořil Vobr!

Do naší redakce se pozvánka na vernisáž výstavy do *Ratají nad Sázavou* dostala trochu „mimo mísu“. Konkrétně v oné sice v již (co do styku občanů) rozvolněné době, ovšem také ve chvíli, kdy naše číslo 3 bylo už venku a tento GAG číslo 4 ještě v inkubátoru. A výstava Radka s Mirkem, dvou nepříliš dosud ve světě umění záživších autorů, vypukla 27. 6. a skončila už 31. 7. 2020. A v sobotu 8. srpna je nahradil *Honza Vobr: „Poesie portrétní karikatury“*.

Zemřel herec, který vesele kreslil a ilustroval jako „db“

Miloš Nesvadba se narodil 17. **db** (=dubna) 1925. Dožil se tedy už **95 let!** Kromě hereckého nadání zúročného v Národním divadle i ve filmu byl ilustrátorem a kreslířem. Těsně po druhé světové válce stál s **Jaroslavem Vojtěchem** a **Ondřejem Sekorou** u zrodu **satirického časopisu Dikobraz**. Jako knižní autor proslul Nesvadba dětskými příběhy, v roce 1958 vyšel jeho komiks **Evička a Monoklíček**. Podlouhlá kniha tenkrát stála sedm korun a třicet haléřů a prodalo se jí třicet tisíc vý-

tisků. Stvořil i komiks **Chytří psíci jezevčáci**, který od roku 1977 vycházel ve Čtyřlístku. Ilustroval však třeba i Vodňanského básničky **Moje tužka ušatá**. Podílel se na kresbách ke knihám syna Michala. Celkem to je přes 50 knížek a řada omalovánek

Nesvadba byl také dobrým karikaturistou.

O tom mohli vyprávět jeho kolegové z divadla. Mnoho obrázků - občas i lechtivých, ale vždy vtipných - jim za více než 60 let na prknech Národního divadla i věnoval. S mnoha divadly jako výtvarník také spolupracoval.

"Kreslit kolegy jsem začal už dávno. Nejvíce jsem jich stvořil snad na schůzích ROH, kde všichni seděli a často se nudili. I já jsem se nudil, tak jsem je portrétoval. Nemohli se moc hýbat, tak to šlo dobře," vzpomínal herec a malíř.

Karikatur svých kolegů nashromáždil za víc než půl století účtyhodnou sbírku. *"Kolik jich je? To nevím. Desítky, stovky. Kreslil jsem je z lásky k těm lidem,"* uzavřel své vzpomínání **Miloš Nesvadba**.

Řadu z nich představil pod hlavičkou České unie karikaturistů pražský kreslíř **Pavel Hanák** na výstavě karikaturních portrétů českých herců od našich předních karikaturistů ve Vinohradském divadle v roce 2010. Na snímcích z vernisáže je **Miloš Nesvadba se svými kolegyněmi - herečkami**. Nahoře s **Vránovou**, dole s **Musilkou**. A ten prudký elegant **vpravo?** Ne ne. To není ani italský, ani vinohrad-

ský herec - milovník. To je ten výše zmíněný **Pavel Hanák**. A jeho chotí je ona dáma vlevo dole... Teď vzpomínají na **db...**

Foto: **Jan Koutek** a archiv

Ve světě běžné - u nás rarita: komiks-stripy v novinách

S tištěnými inzertními periodiky, neprodejnými, avšak zdarma poříditelnými v dopravních uzlech metropole (a i jinde?) se člověk usazený u internetu anebo pracující doma na notebooku, setká zřídka. Proto mu uniká lecos, co pracující lid ví, anebo spíš čeho si může všimnout. Během dvou ranních cest k lékařům nám přišly pod spáry dva různé kousky *Metra*, v jednom z nich bylo vloženo „5+2“ (asi přes prázdniny pečou společně). V tiráži z 3. 8. se píše, že to produkuje Mafra (kde jsou časy, kdy do *Metra* GAGman ještě psával vtipné sloupky!) a proto se texty většinou shodují s těmi v *MfDNESu*. Čím se liší od deníků je to, že nosiči reklam mají v oblibě stripy! Proč? Nevíme. Ale výše vidíte důkazy. Ať už horní *Marešovo Sérum pravdy* (číslo 322!) anebo dolní *Kováříkova Kovárna* (poslal ji spolehlivý zvěd Aleš Morávek) týkají se současných témat a to ve třech okénkách. Doplnili jsme je o vlastní objev: barvou se pyšnického *Holuba Emila*. Autorem je V. Roháč a okénka zvolil jen dvě. V *Metru* občas něco takového vidět je, ale vypadá to spíš na čtenářské pokusy - asi ne za honorář...

Co dodat? Víte-li ještě o stripech v jiných časopisech (známe jen letitý *Zen Žen Lely Geislerové* v *Respektu* - je však řešen na výšku...) tak dejte naší redakci tip... (red.)

Aktuálně: Výstavy se rozbíhají: Švejdová osobně v Poličce, Hiršl v Hodoníně

ilustrace - a přitom nadále plodí své typické obrázky. Výrazný a snadno rozpoznatelný styl a veselá povaha její umělecké tvorby tak zůstávají zachovány. Foto: Městská galerie v Poličce

Díky zprávě od brněnské Vlasty Mlejnkové můžeme uvést, že jiná Brňačka nejen žije a tvoří, ale i vystavuje. Snímek je ze zahájení odložené výstavy **Hravý svět Vlasty Švejdové** v Poličce 19. července... Zde instalované dílo dokumentuje dlouhodobou proměnu žánrové orientace autorky.

Výstava je interaktivní, trvat má až do konce srpna a dokazuje, jak autorka logicky přešla od kreslení vtipů na žádanější knižní

Na obrázku vlevo baví vernisáž **Švejdová**. Na fotu vpravo zase **Hiršl** finišuje s instalací své výstavy „**Pozdní sběr**“ v **Hodoníně** - začala 3. 8. a vytrvá na místě až do 4. září 2020.

Ještě před měsícem to bylo nejisté, ale jak vidět, od Poličky po Hodonín se vystavování rozbíhá a teď ještě jiné město a jméno, které nemůže v té aktivitě chybět.

Slíva ve Frýdlantu

Viz plakátek **vlevo dole!** Je to vlastně „**Kafka ve Frýdlantu**“ a-neb *Grafiky Jiřího Slívy*.

Ty už od tohoto úterý budou až do **20. 9. 2020** ke spatření ve výstavní síni na tamní radnici. Otevřeno: 10 - 16 hodin úterý - neděle. Dodáváme, že výstava se koná v rámci širšího projektu „*Frýdlantsko Franze Kafky*“ Ovšem výstavy, to je jen jedna poloha - v té druhé Slíva začal pravidelně využívat svou schopnost rychle reagovat na jakékoliv téma - včetně těch politických. A také ekonomických - má na své kresby i každotýdenní a solidní odbytíště v časopise Echo.

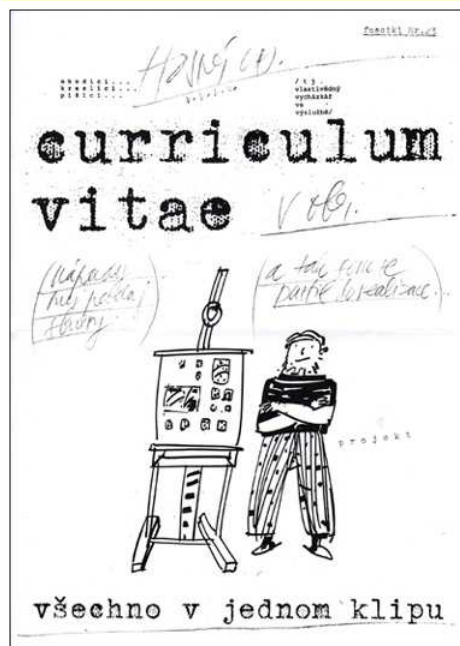
A jak vidíte **vpravo** jde o věštění z ruky přes celou stránku!

Galina Miklínová se chystá do Galerie Vily Pellé v Bubenči

Má to být ještě letos na podzim a má to být vůbec první přehlídka její dosavadní práce - asi k životnímu výročí... Můžeme se těšit, že výtvarnici - zatím u čtenářů spjatou nejvíc s knižní trilogií o **Lichozroutech** básníka **Pavla Šruta** (1940-2018) a následném animovaném celovečernáku - tato výstava (jak dnes jinak, než interaktivní!) představí i v dalších výtvarných žánrech či polohách. (red.)

V. v. v. v. = Vlastivědný vycházkář ve výslužbě

je určitě vtipný titul, který si udělil **akademický malíř Ladislav Hojný**, nám známý dlouhá léta jako Ahojný (to kvůli svému šéfování grafice týdeníku Ahoj na sobotu - nač jsou dnes plně vybavená studia, zvládal s tužkou a pravítkem sám - a originálně!). Ale pravdivý ten titul V. v. v. v. je jen z první půlky.

Ve výslužbě Hojný rozhodně není a nebude. Chodit možná bude už těžce (76), ale dokud má oči a ruce, je tak činorodý, až přechází zrak. Nejen nás, ale i galeristky v Praze a hlavně v širším okolí. Dlouhodobé plány výstav (každá samozřejmě s úplně jiným názvem a obsahem) se díky té nemilé čínské viróze pořád mění co do míst. A hlavně ta data otevření! Poslední informace hovoří o současné výstavě *Kady?Tudy!* ve Špejcharu v Olbramovicích - otevřeno je ve středu 15-18 a také v sobotu 13-16 hodin a to až do adventu a o tuctu dalších v plánu. Nejbližší otevření je už 9. září výstava *Jó, ty paměti* v Komunitním centru *Prádelna* v Praze 5 (10-16 h.). Původní verze zahrnovala čtyři Hojného výstavy letos a čtyři v roce 2021. Pokud nám na to zbude místo, tak ještě v tomto ročníku seznámíme veřejnost i s výhledem na léta 2021 až Nekonečno. Data s nápady pracovitěho umělce už ale plní

řadu ročních kalendářů, které však ještě ani nejsou v tisku... (ih)

Tištěná periodika zanikají, výstavy se množí...

Zpěváci a kapely přestávají v tom divném digitálním světě žít z desek, pásek, cédéček a jejich pouštění v médiích - tedy toho, co je dříve docela pohodlně živilo. A musejí se holt obtěžovat za platícími posluchači, tj. na předlouhá koncertní turné. Také výtvarníci svou tvorbu, tedy jak její podobu, tak i prezentaci přizpůsobují době. Vypadá to též na návrat k původnímu způsobu předvádění uměleckých děl na výstavách. Jde o vernisáže, které zajistí mediální odměnu sponzorům, donátorům a inzerujícím značkám... Jenže - přijde pandemie a s koncerty i s výstavami je potíž... Co pak?

Moderní umění opanovalo klasické galerie...

Na vedlejším snímku z instalace čerstvé výstavy *"UNPLUGGED"* (čert ví, co to znamená?) v úžasném prostředí věhlasné pražské Galerie Rudolfinum pózuje vystavující autoři. Více o tom na:

<https://galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/pripravujeme/unplugged/>

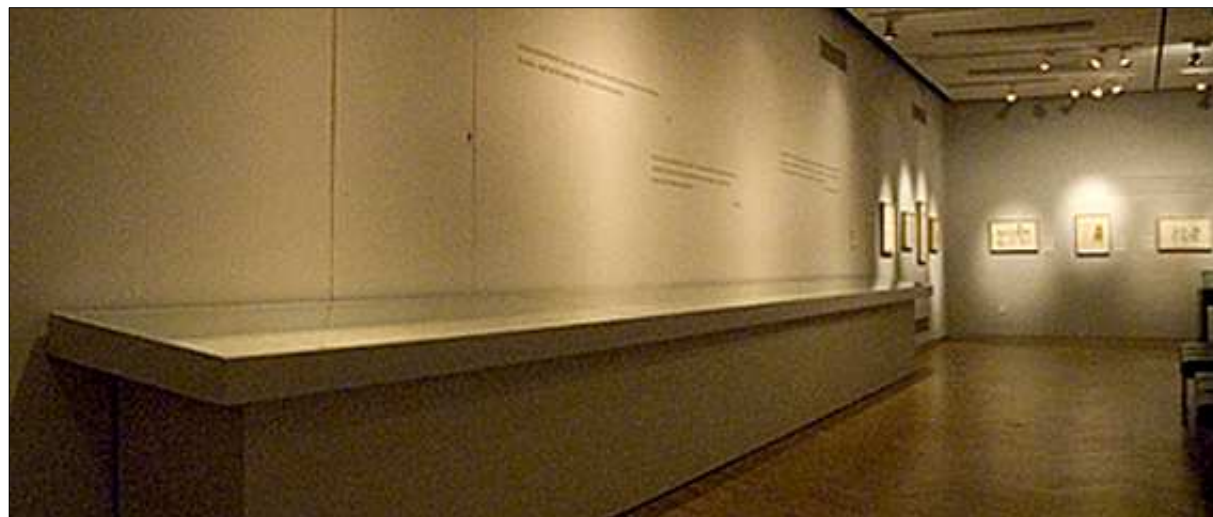
Co je pro nás zajímavé, je fakt, že jednoho z autorů výstavy (v pozvánce nejmenovaných) v tomto e-GAGu představujeme (už podruhé) jako autora knihy *"Nevidali"*. Je jím **František Jablonovský** z Bratislavy. A též jde o doprovodnou ilustraci k naší glose, kde letmo zmiňujeme dnešní hodnotovou situaci ve výtvarném

světě. Někdejší humorné kresby té vyšší myšlenkové kategorie se dnes v žánru karikatury (a cartoon) jaksi kunsthistorikům nelíbí (jsou příliš malé?) a ocitly se tak v roli námětů či inspirace pro váženější - třeba konceptuální umění. Jak se dozvídáme, jde v Praze třeba o tuto divákovi nabídnoutou procházku prostředím nazvaným **Dědictví**. Je to dílo slovenského autora **Tomáše Džadoně**, který do kulis překreslil čtyři desítky let staré kresby *Fera Jablonovského*. Má být až do 29. 11. 2020 k vidění na Alšově nábřeží u Mánesova mostu. (red.)

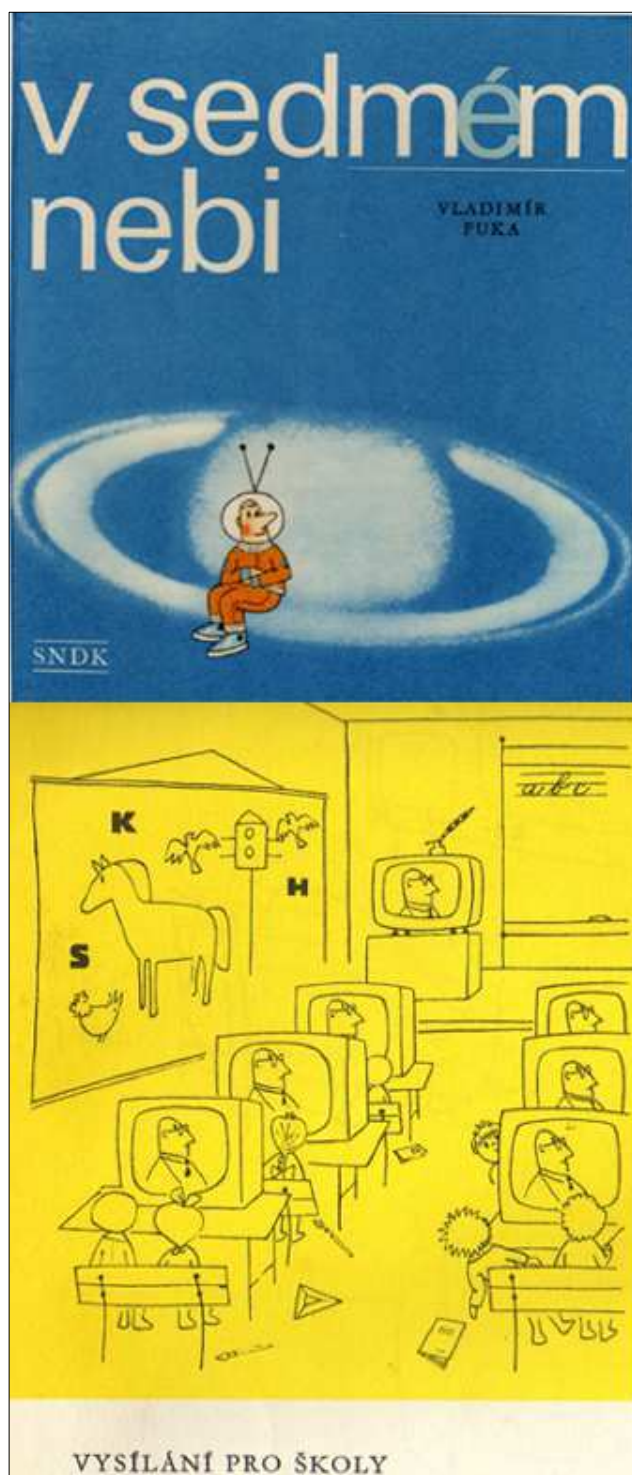
V pražské **Národní galerii** na Staroměstském náměstí radnici se připravovala ojedinělá událost. Od 18. 9. 2020 tu měla být výstava **Saula Steinberga**, na níž bychom samozřejmě české karikaturisty rádi pozvali. Třicet let od převratu uplynulo, než se podaří dostat výjimečné dílo do Prahy; zatím jsme mohli referovat jen o Steinbergových výstavách v západní Evropě (Francie, Německo) - **viz dole foto B. Šíra** z výstavy v Hamburku...

V únoru 1989 se osmi kresbami, fotoportrétem a faksimile podpisu představil **Saul Steinberg** čtenářům **Magazínu Co vás zajímá**. Rubriku "**Hvězdy kresleného humoru**", která měla v novém ročníku oblíbeného měsíčníku vyhrazenou dvoustránku, připravoval externě **Ivan Hanousek** a "**král světové karikatury**" ze Spojených států v ní nemohl chybět, přestože CVZ vycházelo v nakladatelství Rudé právo. Doplňujeme tak cyklus článků o **Steinbergovi** v našem tisku, který jsme publikovali v minulém ročníku e-GAGu. (r)

Pozor! Tady číslo 4 zdaleka nekončí! Jsme teprve v polovině!

Pozapomenutá hvězda

Jednou z výstav pražské NG, na níž jsme upozorňovali v předchozích číslech v souvislosti se *Saulem Steinbergem*, měla být souběžná výstav kreseb *Vladimíra Fuky*. Tedy autora, jehož světová proslulost je té Steinbergově na hony vzdálena, ale v domácím rámci bychom stěží našli vhodnější figuru, která by byla žánrově a stylově Saulovi blízká a přitom u nás vlastně neznámá! Fuka měl smysl pro humor, k tomu příslušnou linku a patřil k umělcům, které člověk mohl v 60. letech vidat u proslulého Kolářovu stolu na „dolní palubě“ kavárny Slavia.

Právě básník Jiří Kolář byl u zrodu (a také vtipně veršujícím spoluautorem) úžasné knihy „*V sedmém nebi*“ z roku 1964 s více než 140 stránkami kreseb - de facto kreslených vtipů, někdy srozumitelných beze slov, ale často vycházející z hovorových frází či literárních klišé.

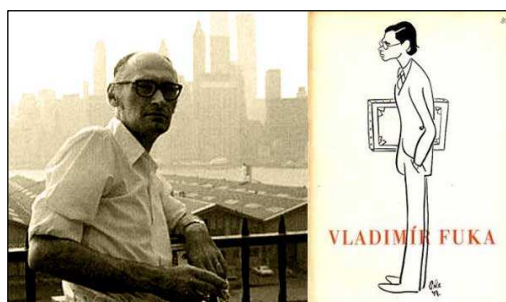
Grafická úprava renomovaného Oldřicha Hlavsy byla úměrná obsahu - a právě obsah byl v závěru svazku vytištěn „obrázkově“ - na necelých sedmi stránkách tu najdete zmenšené kresby z knihy a názvy všech 12 kapitol (od „Dopravních značek“ po „Přísluví“ zařazený - pěkně po dvaceti čtverečcích. S cenou na svou dobu velkou (32,50 Kč) vydalo „*Sedmé nebe*“ Státní nakladatelství dětské knihy.

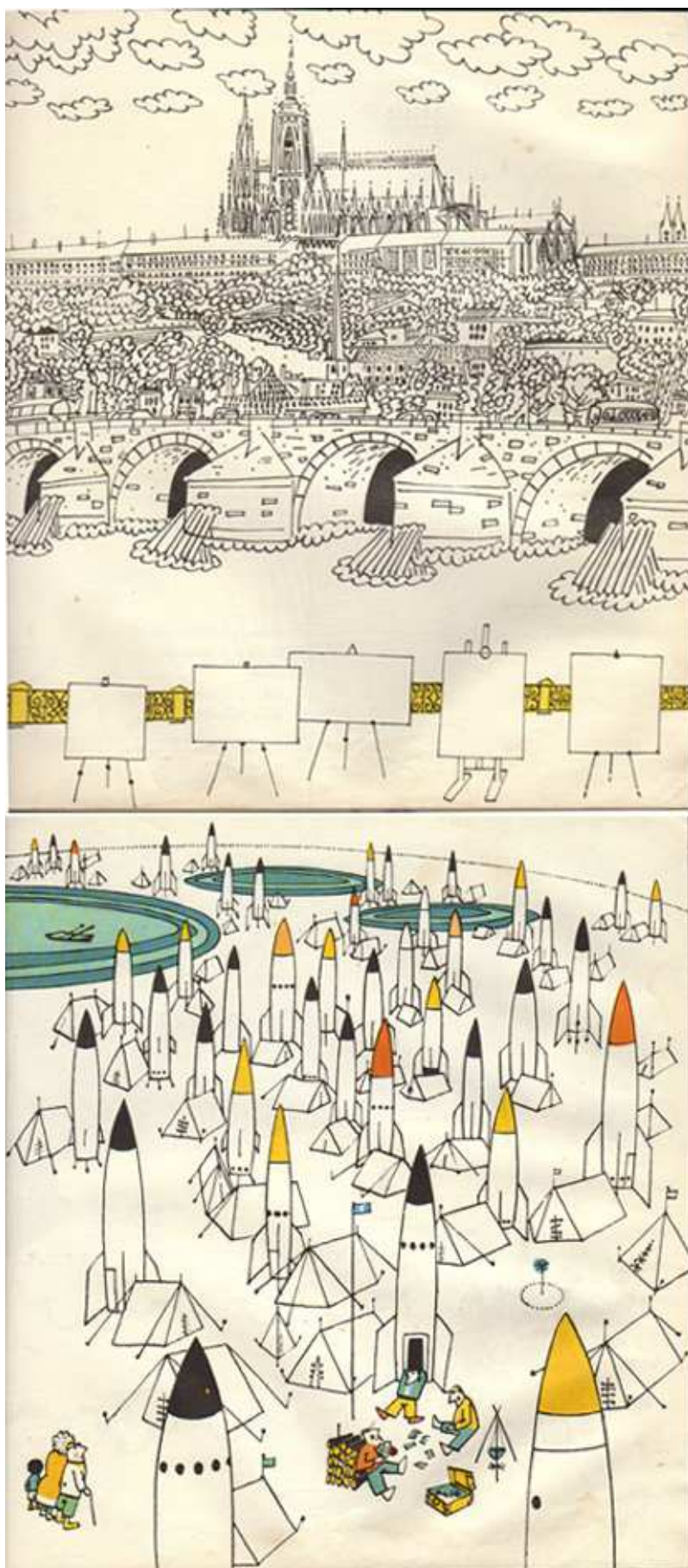
Právě z tohoto alba (viz obálka nahoře vlevo!) jsme vybrali ukázky - ten zažlucený obrázek (viz dole!) je přes šedesát let starý - ale co to téma? Jako by se narodil právě dnes!?

Doplňme, že chystaná výstava na pražském Staroměstském náměstí urychlila (ale též hodně zestručnila) předlouho připravovanou, avšak po léta odkládanou recenzi zmíněné knihy v e-GAGu. (IH)

Malíř, knižní grafik a ilustrátor Vladimír Fuka byl městský člověk. Narodil se v roce 1926 v Písku a zemřel v roce 1977 v New Yorku.

Píše to **Dalibor Malina** ve své textu „*Ilustrátor Vladimír Fuka byl městský člověk vzešlý z české krajiny a jejího stesku*“. Dál uvádí: „Na počátku jeho kariéry převažovala krajinomalba, ve figurální tvorbě se pak ohlašoval *Daumier*. Až 50. léta minulého století přinášejí velké Fukovo téma: *Labyrint*. Prostupuje jeho dílo malířské i grafické ve fragmentech i v celku.“

Přes velký úspěch, který Fuka v Československu měl na poli knižní kultury (ilustroval, vypravil nebo se jinak výtvarně podílel na 252 knihách!), ale i výstavnictví (patří k tvůrcům úspěchu čs. pavilonu na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu), emigroval v r. 1967 s manželkou Evou a dcerou Ivankou do Spojených států amerických. Jeho jméno tím zmizelo z veřejného života i ze slovníků. O jeho předčasné smrti ve Spojených státech se v Čechách dozvěděli pouze nejbližší příbuzní a přátelé.

Na celostránkových kresbách z alba je **nahoře "Nábřeží malířů"** a **dole "Raketocamping na Měsíci"**.

Zatímco Praha taková zůstala, Měsíc Fukově prognóze odolává...

Před svou emigrací navštívil Fuka Spojené státy dvakrát (1964, 1966). Reklama a její výkřiky, svět informací a jejich přenosu, vizuálně neotřelý a monumentální svět moderní architektury, akustická kulisa všemocného a svádějícího jazzu či noblesa interpretace klasických partitur patřily patrně k tomu, co malíře okouzlo. Byl oddán umění, uchvacován barevností, konstrukcí a kompozicí, průniky skutečností, v nichž lze vytušit vůdčí roli intelektuality...

O návrat k dílu Vladimíra Fuky a zájem o jeho osobnost se **po roce 1989 nejvíce zasloužila jeho žena Eva Fuka**, dnes známá fotografka a organizátorka uměleckého života (podílela se mj. na organizaci úspěšného vystoupení českých fotografů na výstavě PARIS FOTO).

Výběr z textu **Dalibora Maliny**: "Návrat malíře Vladimíra Fuky" (2017)

Kresby: **Vladimír Fuka**; snímek: **archív**

Islandský kreslíř Hugleikur Dagsson: “Mrtvým dětem se lidé smějí, ale o vtipech s Trumpem říkají, že jsem příliš politický.”

V *Deníku N* se 2. 7. 2020 objevil v kulturní rubrice dvoustránkový rozhovor **Albíny Mrázové** s islandským karikaturistou a autorem comics-stripů, jehož obrázkové knížky v Česku vydává **Volvox Globator**.

Šlágrem, jako humorem hýřící alba vtipů českých autorů Neprakty či Renčina, se nestaly, z původních 199 korun za svazeček už nakladatel slevil na Kč 149. K té nejnovější “**Jste nuly**” píše: **Hugleikur Dagsson je islandský karikaturista, spisovatel a komik, který se narodil v roce 1977 a od té doby dýchá vzduch a dělá vtipy. Napsal také 3 hry a 1 animovanou televizní show. Vystupuje i jako komik...**

V GAGu jsme už o autorovi psali v souvislosti s vydáním jeho prvních sbírek černého humoru s názvy “**A tomu se mám smát?**” či “**A to je nějaký vtip?**” (dle autora či nakladatele přístupných až od 21 let)

Níže vybrané části z interview se věnují “výtvarné” části jeho tvorby, ale jak se též dočítáme, Dagsson se živí zároveň i jako **stand-up komik**. Co ke svým rolím říká?

“Jsou velmi odlišné. Jako komik, který se postaví před publikum, musím být víc extrovertní, zatímco moje komiksy jsou spíš introvertní (...) Považuji se jak za extroverta tak za introverta. Pro mne je mnohem větší zábava stát na pódiu a vykládat vtipy divákům. Jejich reakce jsou okamžité a pro mne je to hrozně návykové. Kreslené vtipy pro mě víceméně nemají hranice. Mohou být mnohem temnější a zvláštnější. Nepotřebuji aby mne lidé měli rádi. Když jsem na jevišti, musím být vtipný, jinak by to byla katastrofa. Nedávno jsem nakreslil několik vtipů o Trumpovi. (...) A najednou jsem ‘moc politicky zaměřený’... Je mnoho lidí, co se pak začnou do mne navážet. To se u komiksů se znásilňováním dětí nestává...”

Nemáte potřebu bojovat s politiky skrze své komiksy?

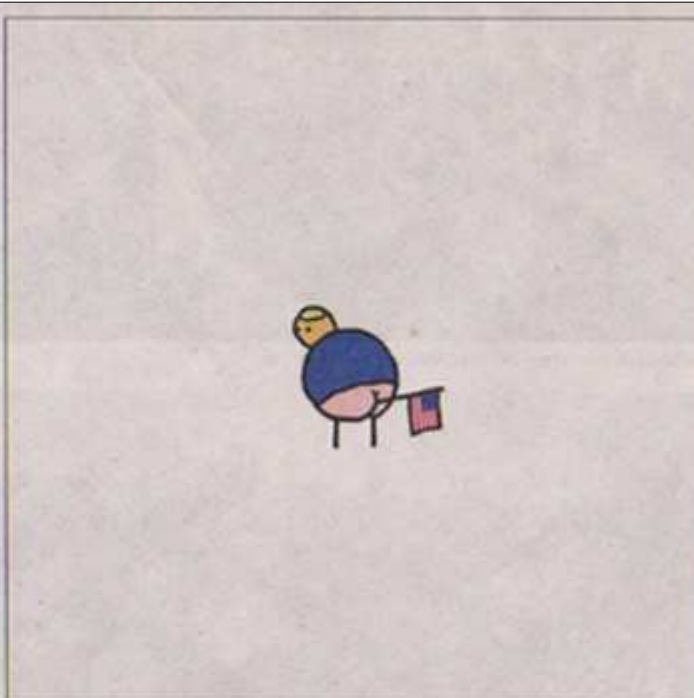
Rozhodl jsem se, že to zkusím. Místo toho, abych napsal na Facebook, že se mi něco nelíbí, vyliju si své frustrace do komiksů. Spousta politiků má totiž tendenci označovat své oponenty za vrískající dav, jehož reakci se není třeba zabývat. Když o tom udělám komiks, je to něco jiného. Na druhou stranu, je tu problém s tím, že se tomu lidé zasmějí, smích odezní a lidé se pak vrátí do starých kolejí. Časem bych rád našel nějaký nový způsob, jak se k takovým věcem vyjadřovat, zatím ale nevím jak.

Jak tedy tvoříte komiks o tom, co vás frustruje? Vytyčil jste si nějaká pravidla?

Snažím se při kreslení nechat vést selským rozumem a obecně nerad strkám nos do věcí, které jsou příliš aktuální.

Takže nyní nepřemýšlíte nad komiksem o koronaviru?

Už jsem jich pár nakreslil, začal jsem s tím hned na začátku, když se o tom začalo víc mluvit. Pak jsem ale onemocněl a chtěl jsem jen uniknout od reality. Takže jsem místo toho začal tvořit svoji vlastní deskovou hru, abych se od tohoto tématu trochu oprostil.

Donald Trump.

Ani na jevišti
se občas
nebojím přinést
nějaký temnější
vtip.

Když jste zmínil mrtvé děti
a znásilnění, nemáte nějakou hra-
nici, kam už nejít? Kde je humor
příliš temný i na vás?

Citím, že někde ve mně tahle hra-
nice, za kterou se nevydám, je. Ne-
vím, co za ní přesně leží, a vlastně to
ani vědět nechci. Ale rád se u té hra-
nice pohybuji. Je to totiž místo, kde

leží ty nejzajímavější myšlenky. Vět-
šina mého publika mě má ráda prá-
vě pro tenhle typ humoru – sledují
se zájmem, kam až dokážu zajít. Ně-
kdy rád experimentuji se svými limi-
ty, co se černého humoru týče, a sna-
žím se ho protlačit, kam až to jde.

Mám partu komiků, na kterých
svoje vtipy zkouším, abych věděl, co

Gratuluju. Máte štěnětko!
Ošklivý pes!

Proč mě nemáš ráda? Co dělám špatně? – To není tvoje chyba. To je mnou.
Prostě mě to domácí násilí až tak nebere. Promiň.

funguje a jestli už jsem nezašel pří-
liš daleko. Ale za ta léta jsem si vy-
budoval obranný mechanismus, kte-
rý mi brání, abych přešel ke straně
temna. Rád si říkám, že to znamená
mít duši.

Přesto vám váš britský vydava-
tel z jedné knihy vyškrtl tři ko-
miks. Jeden z nich byl o islámu.

Nebojte se, že pokud půjdete pří-
liš temnou cestou proti nábožen-
ství, mohli byste skončit jako dán-
ský kreslíř, který po zveřejnění
komiksu o Mohamedovi musel žít
pod policejní ochranou?

Ten komiks nebyl ani kritikou is-
lámu, jako spíš kritikou islamofo-
bií, ale chápu, že je možné, že by si

ho někdo mohl vyložit špatně. Nebo-
jím se, že bych se stal terčem tero-
ristů. Známe pravidla, která je nutné
dodržovat.

Nekreálím proroka Mohameda.
To je hlavní pravidlo. Tak to nedě-
lám. Vlastně mě vůbec nezajímá. By-
dlím v jedné z nejbělejších zemí svě-
ta, kde se učíme jen o křesťanství

a vikingské Valhalle. Nemám potře-
bu šťouchat do kultury cizích lidí, to
není součástí mojí práce. Rád kopu
do kultury kolem sebe.

ALBĚNA
MRÁZOVÁ
spolupracovnice
redakce

**Knihy H. Dagssona
vydané v ČR (dle wi-
kipedie):**

V roce 2006 známé
britské nakladatelství
Penguin Books vydalo
jeho první knihu *Should
You Be Laughing at
This?* (A tomu se mám
smát?).

V češtině jeho knihy vy-
dává nakladatelství **Vol-
vox Globator**.

Celkem mu v Česku vy-
šlo už pět knih, ta první
v roce 2008 (*A tomu se
mám smát?*) a ta po-
slední v roce 2019 (*Jste
nuly*).

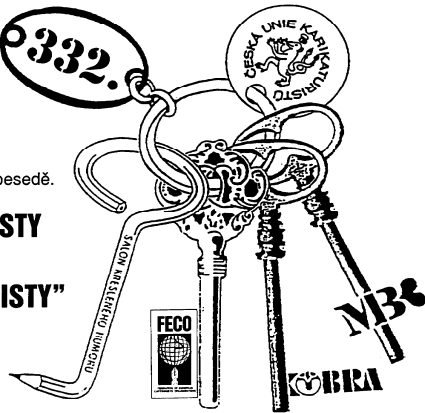

DOBROVOLNÁ
SPOLEČNÁ
VÝSTAVA
ČLENŮ ČUK

Vážení přátelé,
dovolujeme si Vás
co nejsrdečněji pozvat
na vernisáž
**332. SALONU
KRESLENÉHO HUMORU,**
která se koná v úterý
3. května 2005
v 17 hodin v Malostranské besedě.

**"ZRUŠTE KOMUNISTY
NEŽ ONI
ZRUŠÍ KARIKATURISTY"**

Porádají
Malostranská beseda,
nakladatelství KOBRA
a Česká unie karikaturistů
se na Vás těší

Viselo (ne ti, ale to) v **Malostranské besedě** a pak i vysoko na pražské věži (té **Jindřišské**). Bylo 5. 5. 2005 a tovaryš maršál se ještě nehnutě týčil na plácku před Podbabou, nedaleko Internationalu. Dnes **Koněv** zmizel a **Hotel** se jmenuje bůhvíjak. Ale komunisti tu zůstali. Nezrušení a též nevzrušení z nějakých karikatur. Zato karikaturistů u nás mezitím ubylo...

Připomínáme si výstavní aktivitu ČUKu z máje roku 2005 - zde je dobová pozvánka:

Vážení přátelé!

Celkem 37 členů České unie karikaturistů (tedy více než polovina těch v činné službě) se přihlásila k myšlence výstavy vtipů na níže uvedené téma. Přijďte, prosím, posoudit, zda je při tom nepřešel humor.

Těší se Ivan H. neURVÁLEK,
proKURÁTOR výstavy

21. srpen před 12 lety na Václaváku

Ale i v roce 2008 by na (spolu)účast komunistů na vládnutí v naší zemi vsadil jen velký hazardér - a byl by v balíku jako majitel Agrofertu. Též za vodou, stejně jako komunistická partaj díky pevné podpoře někdejšího tajného agenta „Bureše“.

Na pražském největším jevišti zvaném dřív Trafouš a dnes prostě Václavák, se konala výstava. Bylo to nedaleko, jen co by ruský voják od Jindřišské věže dostřelil! Nebylo to „pod ocasem“, ale přímo pod hlavou koně patrona české země, který na výstavu dohlížel ze sedla. Co viděl?

Velký zájem lidí o výběr kreslených vtipů ze srpna 1968, ať už těch „lidových“ z výloh, anebo od „pravých karikaturistů“ z (krátkodobě) svobodného tisku. E-GAG nechyběl, fotili jsme a zapisovali jména autorů kreseb. Třeba kamaráda *Bohouše Kandlera* z „Mladásu“. A z kavárny Slavie.

Viz snímky na příští stránce. (r)

Satirický týdeník je pěkně pohřbená mrtvola

Hlavním důvodem, proč dnes v Česku nevychází humoristický týdeník typu satirického Dikobrazu sloužícího socialistickému režimu, je zcela jiná doba. Čtenáři tištěných médií ve věku pod čtyřicet let vlastně neexistují. Stačí se dívat kolem sebe. Najít ve městě kdekoliv kohokoliv, kdo by místo koukání do "mobilu" listoval v časopise, rovná se zjevení. Čerstvá zpráva říká, že týdeník vzniklý v půli 90. let s názvem *Týden* se mění na měsíčník, ale přejmenování na *Měsíc* se nekoná.

Skoro všechny satirické týdeníky, které v rámci zemí Varšavském smlouvy vycházely jako filiálky moskevského Krokodýla postupně zanikly. Z nich vychází asi jen berlínský Eulenspiegel s více jak sedmdesátiletou(!) tradicí - ovšem jako měsíčník! Že zanikly i prestižní varšavské Szpilky a slovenský Roháč nepřekvapí, ovšem vyhynuly i desítky časopisů vydávaných v zemích zvaných SSSR a pár titulů z území někdejší Jugoslávie (Jež, Osten, Pavliha...).

Z ekonomického hlediska jde o jednoduchou příčinu, humoristický titul z objektivních důvodů není vhodným nosičem inzerce. Uvedme si jednoduchý důvod právě na příkladu Dikobrazu.

"Pokud budeš tohle dělat (vyrábět, prodávat), dám tě do Dikobrazu," zněla obvyklá česká výhružka. Spojení se satirou, kritikou, s napichováním (výrobků, služeb) *"na ostny"* rozhodně neláká firmy k umístění reklamy. A na inzerci je ekonomika dnešních médií přímo postavena. Nejde ale jen o postsovětský prostor, také staroslavný londýnský *"Punch"* zhynul už dávno na úbytě a legendární švýcarský týdeník *"Nebelspalter"* vychází aspoň desetkrát za rok pouze díky úsporným opatřením (i pokud jde o autorské honoráře).

Druhou, byť ne hlavní příčinou, byla až absurdní a dá se říci i nečistá hra s titulem *"Dikobraz"* v prvních měsících po listopadu 1989. Časopis vycházející v masovém nákladu a přinášející proto majiteli finanční prospěch se nejen změnou názvu na *"Nový Dikobraz"*, ale i se svým sídlem či vydavatelem stěhoval a řadou vedlejších činností o zisky (a tím o budoucnost) lehkomyslně přicházel. Do toho už v červnu 1990 (volby) ochabl zájem o humoristická periodika (včetně těch nových jako magazín *"Škrť"* nebo týdeník *"Kuk"*) a rozpadala se distribuce prostřednictvím PNS. Ani pokus o následný titul *"Podobraz"* a pak o *"Český legračník"* ekonomicky nevyšly. Anoncované vzkříšení *"dikouška"* po letech s málo kompetentním šéfredaktorem Jiřím Šrámkem už bylo jen zoufalým pokusem bez jakékoliv praktické myšlenky.

Obdobně špatně dopadly i nové tituly *"Hujer"*, *"Apríl"* (vyšlo pár čísel). A pro majitele úspěšnější *"Trnky-Brnky"* (plus pár obdobných nigramotných hrůz) svou mizernou nejen výtvarnou úroveň nelze k někdejšímu Dikobrazu ani přiřadit. Extravaganční černohumorné *"Sorry"* po oživení živoří ve své pražské základně.

V dnešní internetové době mají těžké časy veškerá tištěná periodika s výjimkou bulváru a desítek pestrobarvených lesklých časopisů průhledně založených jako nosiče reklamy (jsou to původně nadnárodní řetězce s minimální tuzemskou přidanou hodnotou). A je tu pár seriózních titulů, které existují díky podpoře nějaké instituce či movitého donátora.

Konkrétně Dikobraz: propásl šanci v prvních letech své transformace, při rozumnějším hospodaření nových majitelů, mohl tu pobýt o pár let déle. Ani Podobraz na komerčně silnější základně nepřežil problémy, asi distribučního charakteru.

Lákavá může dnes být myšlenka ostře satirického titulu zaměřeného třeba na politiku, ale v době (a)sociálních sítí by i týdeník přicházel se vším pozdě. A v širším pojetí jakýkoliv humoristický titul typu měsíčníku už nemá šanci vzniknout - populárních autorů, kteří by v něm publikovali už moc nezbyvá (odešli Neprakta, Renčín, Jiránek, Hrdý, Kantorek, Kerles, Vyčítal) a pár zbývajících má své smlouvy s konkrétními redakcemi (Kemel, Teichmann, Reisenauer, čerstvě Slíva). Současné pokusy, spíš sázky na marku *"Dikobraz"*, už nemají vážného smyslu; *Punch*, *Pardon*, *Szpilky* i *Roháč* ukazují, že jde o trvalý stav a s tištěným a v noviny stáncích zakoupitelným (nebo do schránek předplatitelům vhazovaným) humoristickým měsíčníkem už se neshledáme. Nemluvě o satirickém týdeníku. Vždyť i karikatura otištěná v ránu, třebaže reaguje na včerejší událost, je pro *"facebookovou generaci"* po ránu prostě stará. Začínající autoři žánr, kterému říkáme kreslený humor, už ani neznají. Nemají koho napodobovat. Žádný takto na humor zaměřený titul nevychází. V sobotních přílohách se rubriky s vtipy už neobjevují a i kdyby tu byly, současná mladá generace by o nich prostě nevěděla, noviny si nekupuje.

(IH)

S malým oneskorením si chceme tímto připomenout nedožitých 82 roků karikaturistu, ilustrátora a autora kreslených filmů (naši televizní diváci si ho můžou památat nejmä zo seriálu Pat a Mat) Vladimíra Jiráňka, nar. 6. júna 1938), ktorý zomrel v roku 2012.

K okružlej sedemdesiatke Vladimíra Jiráňka sa v roku 2008 uskutočnila v pražskej Galérii Smečky jeho rozsiahla výstava, ku ktorej napísal úvodné slovo teoretik humoru, spoluzakladateľ Českej únie karikaturistov a vydavateľ internetového časopisu e-GAG Ivan Hanousek (mimochodom, Vladimír Jiráňek mu v roku 1969 robil opo-
nenta jeho diplomovej práce na novinárskej fakulte UK v Prahe na tému Výtvarná publicistika v českých novinách a časopisoch v rokoch 1958 -1968).

VTIP JE V POHLEDU NA SVĚT

Dobrý kreslený vtíp nemůže být obyčejný. A nemůže být starý. Na rozdíl od anekdoty tady naplatí, že čím starší, tím lepší.

Ani autor kreslených vtípů nemůže být obyčejný. Starý ovšem být může. Dokonce být starý musí.

Vladimír Jiráňek je dobrý starý autor dobrých nových vtípů.

U kreslených vtípů, těch z denního tisku, zvaných pěkně česky editorial cartoons, je to takto: člověk si na ně musí udělat návyk. K tomu, aby čtenářova závislost byla vydařená, nesmí redakce šoupat kresbu po čísle, jak se jí zlíbí. Musíme ji najít každý den, měsíc i rok na stejném místě. Vždyť kdo z nás by nepropadl panice, když nenajde svou denní dávku Jiráňka na svém místě. Tak tomu musí být až do zániku titulu novin – anebo zániku autora. O obojím se nesluší zde mluvit (psát) – prostě noviny mají Jiráňka a Jiráňek noviny.

Noviny s názvem Lidové dokonce počátkem devadesátých let Jiráňkem na titulní straně listu začínaly. Pochopily, že autor kreslené glosy má údernější prostředky k vyjádření důležité myšlenky dne než sebevýmluvnější redaktor – komentátor a nejpohotovější fotoreportér. Toto zjištění však časem upadlo v zapomnění a redakce – nehledě, že měla a má k ruce tak jedinečného chlapíka – usadila aktuální výtvarnou publicistiku Vladimíra Jiráňka tam, kde ji nyní denně hledáme a nacházíme. Mezi komentáře.

Jiráňek ve svém žánru není sám. Jak víme, u nás se po-

dobně v tisku uplatní ještě tak tři další autoři, jiní čekají v záloze na svou chvíli. Ale není nahraditelný ve svém osobitém pohledu na věc – na život, na svět.

Když se vrátíme k jeho dávnému mládí, zjistíme, že studoval obor novinářství ještě v době, kdy patřil pod filozofickou fakultu.

Jiráňek, byť svou podstatou *homo politicus*, ovšem nikdy nezůstane jen břítkým glosátorem politické scény. Jeho záběr je mnohem širší a hlavně hlubší. Nad Jiráňkovým dílem, obsahujícím tisíce vtípů, budou ještě léta dumat teoretici. K ruce budou mít nejméně desítky publikací a katalogů, ba i filmů.

Bylo by asi hloupé opakovat zde vznešeně znející věty o jeho filozofující lince. Co si budeme povídat: autor při tvorbě vtípu chce buď někoho pobavit (hlavně sebe), anebo naštvat (hlavně osobu, kterou kreslí a s ní souznějící publikum). Jiráňkovi se evidentně daří oboje současně.

Ještě hloupější by bylo opakovat, že autoři dobrých kreslených vtípů nejsou zrovna veselými chlápky. Neplette si je s baviči. Dejte si pozor na lidi chrličící anekdoty – to jsou umělci reprodukční, na rozdíl od tvůrců. Vladimír není ilustrátor anekdot, ale jejich novodobý autor. Ví, jak se fór staví, čím ho gradovat, jak kresba nesmí text pouze ilustrovat, ale povyšovat. My, co si vážíme těch tří nebo čtyř skvělých fórků, co se nám za celý život podařilo vymyslet, stojíme v tichém úžasu před člověkem, jenž jich vymyslí stejný počet za den. A to jich ještě určitě tak pět zahodí. Jak rád by i tyto nápady jiný kreslíř zvedl a oprášil!

A nejhoupější by bylo připomínat, že vymyslet inteligentní legraci je desetkrát těžší než vymyslet inteligentní tragédii.

Vladimír Jiráňek je klasikem české karikatury už zaživa. A to dobrých čtyřicet z těch sedmdesáti, co se letos dožil. Vědomi si důstojnosti chvíle, nezmiňujeme se zde o jiných neuvěřitelných momentech jeho dlouhé životní cesty – jsou stejně nečítankové jako autorovo dílo. Je to trochu nepravděpodobné, ale je to tak: existuje u nás klasik, jehož dílo vznikalo nejen počátkem 60. let, ale také zrovna včera.

Jeho dílo vzniká dnes, možná právě teď, zrodí se také zítra i pozítří. A je to dílo stále živé!

Ivan HANOUSEK, Česká unie karikaturistů

Kromě této vzpomínky nedožitých 82. narozenin **Vladimíra Jiráňka** (v Bumerangu č. 6) připoujeme za e-GAG blahopřání k (naopak dožitým) 82. narozeninám **Miroslava Bartáka**, prvního předsedy České unie karikaturistů - narodili se stejného dne: **6. června 1938.** (red.)

Jednou z černých stránek pročínské jarní pandemie bylo i nečekané přerušení dodávky starrého dobrého Sorry. Nikdo se proto nemůže divit nadšení, které vypuklo v celé naší redakci, když se z pečlivě oznamované (kdo to asi ulízal?) a nabitě obálky vyvalilo hned kvarteto výtisků s čísly 3 - 6. Nebylo jednoduché se tou více než stovkou stránek pročíst, natož pak o tom zde referovat (včetně ukázek). Tak tedy jen stručně: Zde jsou obálky od Radka Rakuse, Kolbena, Jiřího Košťáře a Radka Stesky... A když otočíte e-list, spatříte pro změnu čtyři vtipy ze zadních stran stejných čísel:

Dvakrát černobílý Tomáš Souček, dvakrát barevný Radek Rakus (ten se nám letos rozjel)... Jelikož by to bylo málo, tentokrát náš výběr oživíme personálním zpravodajstvím, vytahaným obratně ze stránky 3, kde se člověk občas dočte zajímavá fakta, která by (zvláště když jsou hostinice nepřístupny) zůstala utajena.

Rubrika se nazývá **Zprávy z horší společnosti** a její obsah je mezigenerační, nebo mezižánrový - prostě na následující stránce spatříte **nahoře** jak vypadají dva karikaturisti, jejichž tváře jste v GAGu asi neviděli. A **dole** zase dva *profláknuté ksichty*.

Popořadě zleva doprava a shora dolů: **Pavel Rychtařík**, **Ota Kolben**, **Marek Douša** a **Fefík** (s Annou Šabatovou). Kde se vzali či co tam dělali, se většinou dočtete (od Fefíka) vytištěné pod fotkami.

Pavel Rychtařík na výletě s rodinou. To já chodil v době zavírované akorát pro pivo.

Ota neboť Kolben se už na stránkách **SORRY** celkem zabýval. Tak vám ho ukážeme, kluka dvoumetrového.

Ten Douša je pořád vtipnej!

Kavárna s galerií Kabinet oslavila 20 let trvání. Chybět nemohli gratulanti Fefík a Andulka Šabatová.

Tady **vlevo** je jako **sólo** také další kreslíř **Tomáš Souček**. Na fotbal za čínský klub s rudou hvězdou na prsou známý dnes *Slávie Praha-Wuchan* by tenhle Souček prý neměl (povahu) a tak si vystačí s kreslením **v dresu Sorry**. Jasně, to přeháníme, s tím by v životě těžko kdo vystačil...

Takže oprava: náš Souček nepřestoupil do *West Hamu*, ale též šel prý za lepším: z místa grafika vydavatelství A11 se přesunul do služeb CNC v deníku E15. Zda s nějakou opcí, není známo...

Pozor! odkaz na jinou rubriku!

Ve **3. čísle Sorry** nás ovšem upoutal docela vzácný úkaz, když si jeden ze stálých autorů kreslených vtipů **Jan Farkas** tentokrát vzal i slovo, a popsal svou nepříjemnou zkušenost s „módní“ pandemií (která rázně vypukla za Atlantikem a má už spoustu obětí na poli humoru. Čtete v rubrice „**Úkaz**“ (na **str. 54**)

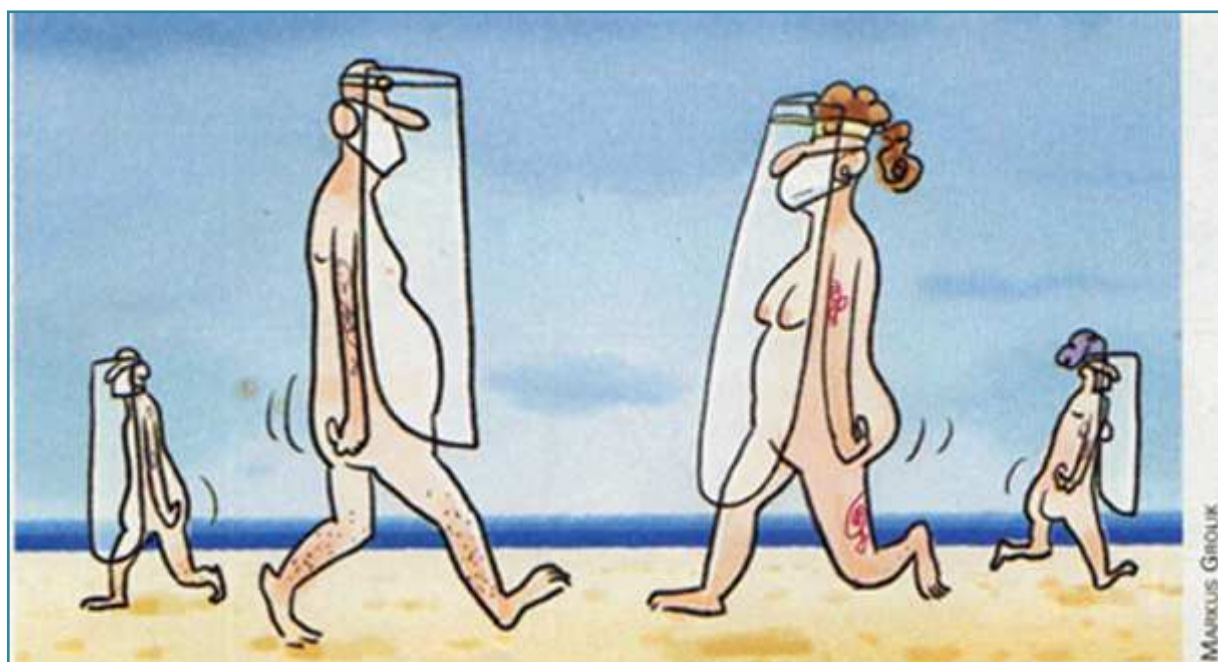
Nejprve k té **šestce**, co vyšla ještě v červnu 2020 na 68 stránkách - v barvách a leskle. Samozřejmě v Berlíně, ale jako jediný tradiční humorticko-satrický časopis se, jak víme, celkem šíří i na území Německa původně západního.

Začneme obálkou: Je věnována infuzím do ekonomiky od karikaturisty se jménem **Arno Funke**. Jak tu dobře patrně, jde o počítačovou tvorbu

blízkou (stylem) staré nedobré „sorele“. Vpravo to vyvažujeme obrazem též pro Eulenspiegel typickým - stejně velkou kresbou **Guido Siebera**, proto řádně ohyzdnou, zachycující ohyzdné lidi. „Velký poplach!“ plaší se záchranář a kolega mu radí: „Zůstaň v klidu! Žádnou paniku! Přece stejně jednou musí zemřít!“. Tváře jsou (asi?) určitých politiků a vedlejší úvaha má titulek „Morálka a Smrt“.

Poněkud - vlastně o hodně - milejší je „klasická“ humoristická tvář tohoto vtipu, který redakce rozprostřela přes prostřední dvoustranu 35-36 a má tak 42 centimetrů na šířku! **Uli Döring** vychází z též u nás známého „**Kolega přijde hned!**“ a využívá i aktuálního výraziva. Jde o název celé panoramatické kresby, kde se místo lékařů v rozvojové poušti objevuje: „**Číšník bez hranic**“.

IST FKK-URLAUB UNTER AUFLAGEN MÖGLICH?

12 EULENSPIEGEL 6/20

Neu: Das Selfie vom Selfie

6/20 EULENSPIEGEL 7

Další tři ukázky jsou s textem - i když ty první dvě jsou dostatečně vypovídající i bez překladu. **Nahoře:** „Je dovolená na nudaplážích po vydaných opatřeních možná?“ Kresba: **Markus Grolík**. **Dole vlevo:** „Novinka: Selfie o selfie“. Kresba: **Uwe Krumbiegel**. **Vpravo** - Řidič: „No to jsem teda zvědavý...“ (cedule: Vítejte v zemi „Floskulí“). Kresba: **Karsten Weyershausen**.

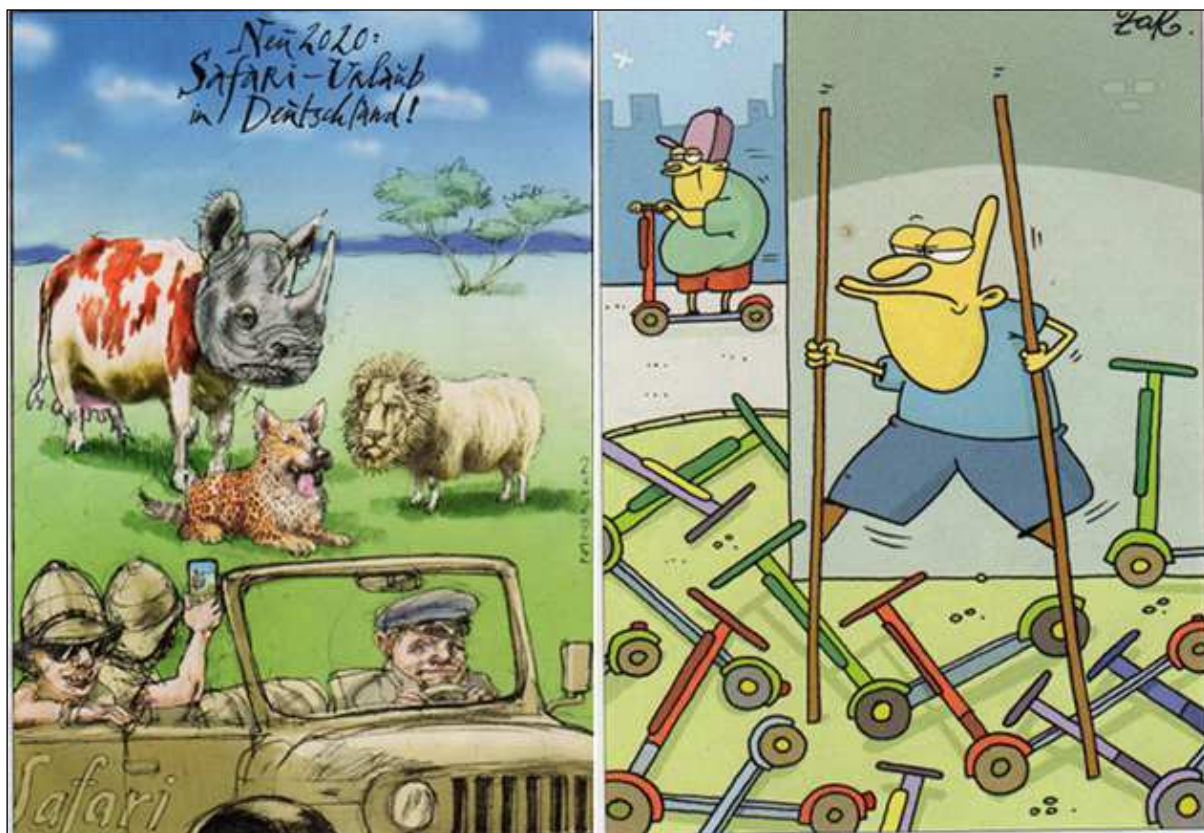
V době letních veder (a lujáků) v tomto seznamovacím textu upouštíme od průzkumu celého čísla stránek po stránce - nic radikálního se neděje a přistupujeme rovnou k dalšímu vydání **Eulenspiegelu s číslem 8** - tedy už na tento měsíc - srpen...

Osmička má dovolenkovou povahu, téma je jasně **sexy**, ale není to žádné porno. Autorem titulu je **Ari Plíkat**. A dole stojí v červeném podkladu, že více „Prasečinek“ najde čtenář v časopise i na spoustě dalších stránek - jsou zde pro jistotu pečlivě „vyčísleny“ a orámovány červeně. My jsme dnes dali přednost jednodušším kresbám s jasnými vzkazy - jako vpravo to opalování v roušce s bublinou

„Co je to za léto!“ od karikaturisty jménem **Peter Thulke**. A zde níže „přetiskujeme“ dva rovněž v nynější situaci i u nás pochopitelné vtipy. Ten **vlevo** od **Reinera Ehrta** je celostránkový: „Safari dovolená v Německu!“

Napravo jsme vybrali jeden z obvyklé čtveřice vtipů **Martina Zaka**. Nejen proto, že je beze slov, ale i proto, že obyvatelstvo Prahy a asi i větších měst s tím příšerným zamořením

chodníků koloběžkami má své trpké zkušenosti. A ten hnusný zelenkavý kšeft pod záminkou „ekodopravy obyvatel do práce a z práce“ by opravdu už mohly magistráty zakázat. Dokud se to nepodaří, můžeme doporučit neméně ekologický dopravy pomocí starých dobrých chůd. Na rozdíl od samochodných koloběžek (s „uhlíkovou stopou“) pro pohodlí bařtipánů jde aspoň o vtipný návrat ke sloganu „pohybem pro zdraví“.

(Redakce GAGu děkuje **Janu Tomachsoffovi** za zaslání obou výtisků!)

Nebelspalter č. 6 a Nebelspalter č. 7/8

Obálky posledních čísel naznačují oč zde kráčí, ale zde si více všimneme té druhé: „**Made in Witzerland**“ jako varianty tradičního „**Made in Switzerland**“.

Nejen obálka, ale i vložená pozvánka do **Fóra švýcarských dějin Schwyz** na tuto výstavu (viz dole vlevo - trvá až do 24. ledna) se logicky výrazně (kupř. 24 vtipy!!) podepisují na obsahu čísla 7/8 (na str. 24 - 38) nejtradičnějšího humoristického magazínu (na světě?).

Pohledy do expozice viz **dole** - Nebelspalter-galerie je na snímku uprostřed)! **Vpravo** však vybíráme kresbu **Jeana Leffela** 50 let starou -

právě z *Nebelspalteru* (a právě též o Švýcarech - a to se traduje, že nemají smysl pro humor!)

Forum Schweizer Geschichte Schwyz.
 SCHWEIZERISCHES NATIONALMUSEUM. MUSÉE NATIONAL SUISSE. MUSEO NAZIONALE SVIZZERO. MUSEU NAZIUNAL SCHAIZER.

**Ausstellung
 Made in Witzerland
 9.6.2020 – 24.1.2021**

forumschwyz.ch

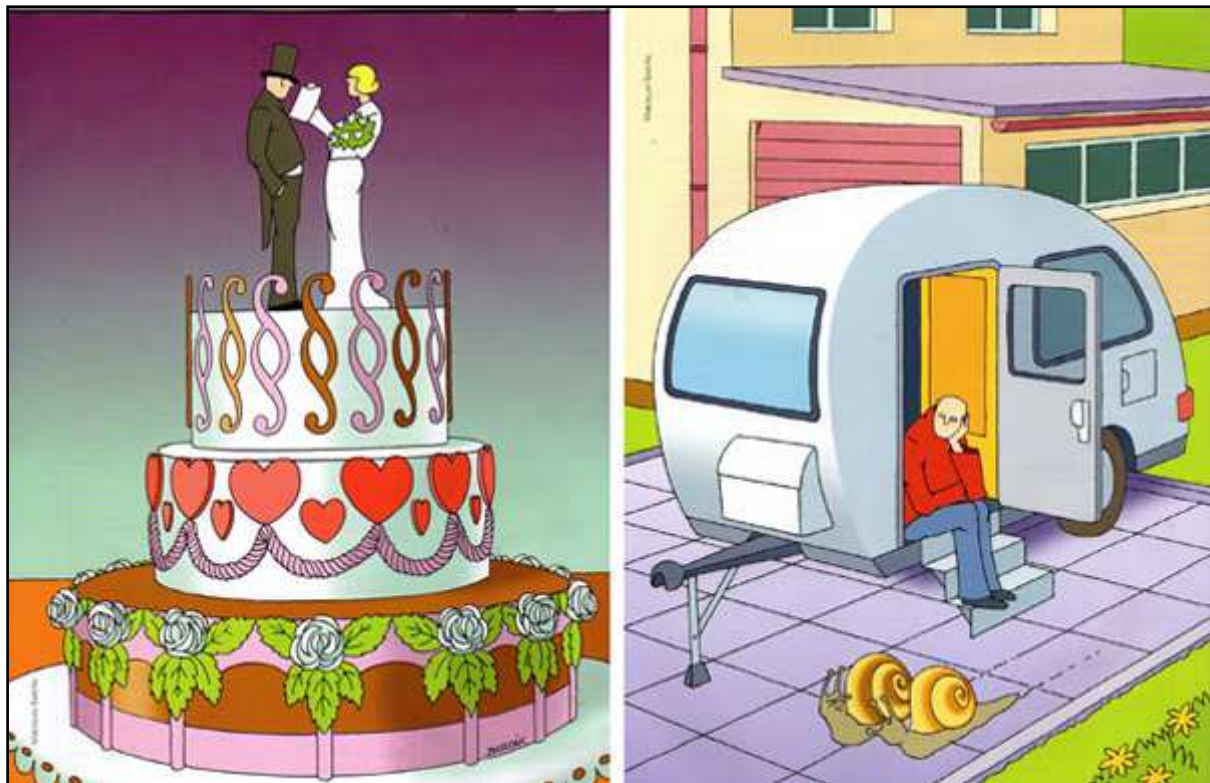
Vor 50 Jahren im «Nebelspalter»
 Gesundheit, Helvetia!

Helvetische **Wohnzimmergemütlichkeit** mit Filmclips und TV-Sketchen von 1941 bis heute.

Darf nicht fehlen: «Nebelspalter»-Galerie mit historischen Werken und aktuellen Cartoons.

Latrinenhumor ab 18: Darüber lachen Frau und Herr Schweizer, wenns schmutzig sein darf.

Zpět k oběma sešitům: v obou se přes celou str. 4 rozkládají Bartákova řešení „tématu“ čísla: **vlevo** je to „*Hochzeit*“ (svatba) která má unitř prázdninového čísla pro sebe celkem šest stran. A **vpravo** je vtip beze slov na téma „*Camping*“ - tomu je vyhrazeno deset stran, ale je zřejmé, že se prázdninovým „cestovacím“ fórum daří i jinde - po celém čísle 6.

TOMZ (Tom Künzli)

JÜRGEN TOMICEK

Co zná ze Švýcarska celý svět?

Je toho fakt hodně! Určitě *ne-utralitu*, pak *banky*, *franky*, *ho-dinky*, *Maďaři* a *Češi* také *přá-telský azyl po vpádech sovět-ských vojsk do jejich svobodo-myslných vlastí...* Dnes je to asi trochu jiná situace, takže pro mladší generaci je pojmem švý-carský kapesní nůž s vymaka-nými funkcemi. Jak **vedle** na-kreslil **Tom Künzli**, nemusí to však být už brzy pravda. Číňani jsou prostě všude!

Pro nás a naše čtenáře je přiro-zenou součástí globální humo-ristické civilizace právě Nebel-spalter, který za časů **Fr. Mäch-lera** udělal z týdeníku nedostiž-ný vzor satirického týdeníku (my o něm věděli z *Dikobrazu*, kde z něj občas „přebírali“ vtipy. Ale ten **dole** by si přetisknout ne-dovolili. Putina a jeho přehlídku moci na rudé *ploščadi* v aktuální verzi nakreslil **Jürgen Tomicek**. Dnes můžeme po *Nebliku* jen vzdychat (třeba na tom netu, který tyto tituly pohřbil!)

Neznamená to, že by si současný zachránce Nebelspalteru **Marco Ratschiller** nezasloužil pochvalu. Odhlédneme teď od té základní role, že časopis, byť jako měsíčník, ještě existuje a patří proto k tradičním prvkům švýcarské existence. A stejně jako ementál, Wilém Tell, Davos, Chaplin a Vevey, mír v Ženevě...) drží i Nebelspalter nad vodou humornou tradici země, kde „Muzeum cartoon a karikatury“ v Bazileji nenahradí setkávání evropských karikaturistů v Langnau, které skončilo zestárnutím silné generace autorů. Pochvalu zaslouží šéfredaktor i za to, že přes horší ekonomické poměry a menší uměleckou zdatnost soudobých autorů vtípů, drží dobré nápady a nebojí se satiry - napříč tlaku antihumorných aktivistů. **Viz zde - vtipy na téma svatba.**

Kresby: **Philipp Ammon, Jürg Kühni, Markus Grolík**
 Netřeba ani překládat. Snad jen ten dole: „*Chceme se brát.*“ - „*Každý se všema?*“

Bumerang č. 6

Kromě slovního připomenutí Jirákových narozenin se na celé 10. stránce červnového Bumerangu (viz rubrika *Časopisy A*) našlo místo pro desítku Jirákových vtipů - a na jednu bylo jasné, čím se Vláďovy vtipy tolik liší od těch dnešních: především tou nedoslovností. Autor vtipu věří inteligenci čtenáře, který dobře pozná jak to kreslíř myslí. Netřeba mu proto vše vysvětlovat po lopatě... Samozřejmě takový není každý člověk, musí prostě být na stejné vlně s autorem. O něco užší okruh fanoušků se Jiránek i odlišoval od vrstevníka *Vladimíra Renčina*, s nímž si ho dost lidí pletlo...

Pražský Vladimír se uměl podívat na problém či situaci z druhé strany a... - a bylo to (**viz obr. nahoře!**) Vystihl podstatnou absurditu jednou větou.

Ale byl též mistrem v citlivém používání sprostých slov tak, aby byla funkční a ne jen podbízivou vulgaritou. A dokázal to i v dočista zelených „ekofórech“ (viz **vedle!**)... (ih)

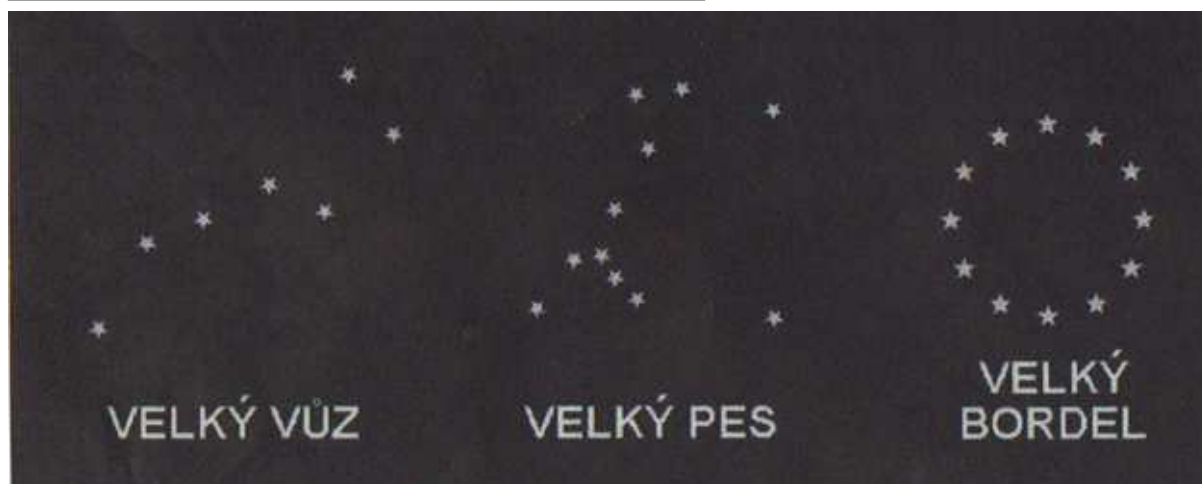
Vlado Mešár je ze Slovenska a není to tedy Pražák jako Jiránek. Ale vybrali jsme teď sem jeho kresbu z *Bumerangu* vlastně proto, že je jako odkoukaná z české metropole. Ano, takoví jsou dnešní školáci i v Praze a nápad karikaturisty situovat scénku z tramvaje do parku je nejen sympatický svým obsahem, ale je i vtipný. Zabírá bez nadbytečných káravých slov!

Kresba: **Vlado Mešár**

Bumerang č. 7

Na 8 otázek o humoru odpovídá novinář **Karel Hvížďala**. Více příště!

A dole? Z Bumerangu 6: **cosi z nebes**

Titulek nelže: Polylegran skončil -

- A je to škoda...

Ovšem titulek klame. Šlo totiž o vůbec první výstavu nového seskupení karikaturistů soustředěného kolem týdeníku Mladý svět - a právě ta skončila. S velkým návštěvnickým ohlasem (na devět tisíc lidí!) se potkala v Praze mezi 9. a 31. lednem roku 1960 - letos tedy od ní uplynulo **60 let**. Omlouváme se, že jsme na to přišli až teď a nepřinesli příslušný oslavný text už v prvním čísle tohoto ročníku. Výstřížek, který jsme vystrachali při hledání

zcela jiného podkladu není, jak vidíte, ani celý... Přesto zachycuje (na fotkách!) důležitá místa: Bornovu *circo-ramu*, Jelínkův*) *street-art*, Malákův *comic-strip*... a dokonce umělce (bylo jich 14) při instalaci. Co jsme z článku vyčetli nebudeme nijak rozebírat, faktem ovšem zůstává, že na vstup do sálu ÚLUV v pasáži na Národní třídě tvořily zájemci fronty - a to prošímsí výstava nebyla přístupna zdarma. Vstupenka stála celou jednu poctivou československou korunu! Ten rok jsem zrovna maturoval, výstavu jsem navštívil, ale vstupenku jsem asi nearchivoval, takže nevím, zda jsem ji, jako student, třeba neměl jen za *paďana*. (ih)

*) **Oldřich Jelínek** je z vystavujících umělců jediným dodnes žijícím!

Poznámka: Ani tak populární týdeník, jakým byl „Mladas“ hlavně před *Srpnem 68* a vlastně i před *Listopadem 89*, nevydržel dlouho na pultech trafik. Nepomohly změny majitelů i redakce. Dopadl stejně jako jeho vrstevníci: *Dikobraz*, *100+1 ZZ*, *Svět v obrazech*, *Stadión*, *Téčko*, *Zápisník*, *Signál*... Z deníků zase *Svobodné slovo*, *Lidová demokacie*, *Práce*, *Obrana lidu*...

Rodák z Bratislavy, česko-slovenského původu, pobýtem v Německu, profesí redaktor, satirik, spisovatel, kolážista a *bublináži*sta mluvící česky - vlastně i Pražák. Na úvod dvě podstatné informace. Ta první: Taussig jako jedenáctiletý kluk židovského původu přežil koncem války koncentrační tábor *Auschwitz*. Následující pochodování Střední Evropou až po návrat domů zachytil v deníku, který vyšel v r. 2018 česky jako *„Chlapec, který přežil Pochod smrti“*. Příběh byl důvodem pozvání k velkému rozhovoru s *Danielem Stachem* v pořadu České televize *Hyde Park Civilizace: Pavel Taussig*. A ta druhá zní: s filmovým historikem Pavlem Taussigem je spojuje pouze stejné jméno.

Jak to všechno začalo? Od mladých let projevoval sklony k satíře. V r. 1949 měl kvůli tomu první politický postih. V žertovné reportáži o pracovní brigádě třídy v JZD napsal, že dopoledne mezi brigádníky pobíhal malý pejsek, k obědu byl guláš a po obědě pejska už nikdo neviděl. Nový, po *Vítězném únoru* dosazený ředitel školy, kterému se text dostal do rukou, to kvalifikoval jako pomluvu družstevní myšlenky poté, když ho předseda družstva ujistil, že guláš byl ve skutečnosti vepřový. Taussigovi pohrozil vyloučením ze všech středních škol republiky. K tomu skutečně došlo, ale trest byl změněn na podmíněčný.

V redakci *Roháče* pracoval v oddělení konkrétní kritiky, kde se seznámil s institucí cenzury, na Slovensku zvané *Správa tlačového dozoru*. Když cenzura byla na jaře 1968 zrušena, nastalo veliké uvolnění a celá redakce psala naplno, co si o politice po r. 1948 myslí. Po *vstupu vojsk* šéfredaktor Taussigovi doporučil, odejít načas do zahraničí, aby se nedostal do maléru. Předvídal správně, redaktori s šéfredaktorem neprošli prověrkami a většinou skončili mimo oblast kultury. Jde vlastně o - na svou dobu kuriózní - skutečnost. Taussig, který o exilu neuvažoval, ba ani neuměl německy, to později vysvětluje: *„K odchodu za hranice mě přesvědčil sám šéfredaktor Roháče, se kterým jsem nikdy nepromluvil ani jedno soukromé slovo, on byl pro mně soudruh šéfredaktor, já pro něj soudruh redaktor. Na místo šéfredaktora byl dosazen Ústředním výborem strany, měl kamarády na nejvyšších místech... takže jsem uvěřil, že ví, o čem mluvím.“*

V německých satirických časopisech *Pardon* a *Titanic* měl Taussig na starosti styk s autory kreslené satiry. Mimo jiného vymýšlel náměty na obrázky, které potom externí spolupracovníci časopisu kreslili. Vzpomíná: *„V obou německých satirických časopisech jsem byl spočátku spíš dívka pro všechno, než normálním redaktorem. Nejenom z jazykových důvodů, spíš kvůli neznalosti reálií. Když jsem na poradě dostal za úkol sehnat podklady o jistém politikovi, musel jsem se po poradě nejdřív potichu zeptat kolegy, jestli je dotyčný hodný, nebo zlý. Jména mi nic neříkala. Pochopil jsem také brzy, že satira v západním Německu znamená něco docela jiného, než v ČSSR. V Bratislavě jsme psali tak, aby naši kritiku poměrů pochopili čtenáři, ale cenzoři nikoliv. Na Západě cenzura neexistovala, kritizovat se smělo vesele a nakladatelství rádo vidělo, když nás některý z kritizovaných žaloval soudně pro urážku na cti. O tom pak psaly všechny noviny a byla to pro nás ta nejlevnější reklama. Na to jsem si dlouho zvykal.“*

Několik let byl pravidelným spolupracovníkem Svobodné Evropy v Mnichově, psal i nadále satirické texty ve slovenštině, které uveřejňoval v československých exilových časopisech. Pro tato média, zejména pro měsíčník *Západ* (kanadská Ottawa) dělal také tzv. *bublináže*, ryze harmonické kresby z rodinných časopisů 19. století doplňoval aktuálním satirickým textem v bublině. Termín *bublináže* vymyslel jeho kolega novinář Kornel Földvári jako křížence slov *koláž* a *bublina*. Sbírka jeho satirických povídek pod názvem *Jedinečná svátá* (1985) a výběr z *bublináží* *Blbé, ale naše* (1987) vyšly v nakladatelství manželů Škvoreckých *Sixty-Eight Publishers Toronto*. Do deníku pro lékaře dodával denně jednu *bublináž* do „své“ rubriky *Závan legrace*. Byla to filmová fotografie a text v bublině se týkal aktuálního problému v medicíně nebo ve zdravotnictví. Tuto rubriku obhospodařoval i po odchodu do důchodu.

Jako příslušník všelijak ohrožované vrstvy seniorů, jak je dnes obvykle vidí média, se Taussig rozhodně nechová. Vydal vtipný román *Hana*, který byl v r. 2013 na Slovensku nominován na cenu *Anasoft litera*. Je to satira na poměry v čs. knižních nakladatelstvích koncem padesátých let z pohledu mladé naivní doručovatelky. Stále tvoří koláže, které publikuje ve slovenském satirickém *Bumerangu*, dnes každoměsíční příloze deníku *Šport*. Pro e-GAG, členský časopis České unie karikaturistů, jejímž je čestným členem, připravil mj. bohatě ilustr-

rovanou historií satirického časopisu Pardon. Pro historii satirických a humoristických časopisů na *Starém kontinentu* tak máme díky Taussigovi zdroj velké hodnoty. Též pro naši karikaturu jde o cenná doplnění k málo známému publikování předních autorů za železnou oponou - přímo od pramene:

Ivan Hanousek

Po *Něžné revoluci* obnovil styky s kolegy v Československu. Zúčastňoval se soutěží karikaturistů. V r. 2004 v mezinárodní soutěži *Humorest* v Hradci Králové obdržel 1. cenu a cenu primátora. V r. 2007 obdržel 4. cenu v soutěži *Fór pro FOR* (Praha), v r. 2010 3. cenu v Montrealu, Kanada, v r. 2012 mimořádnou cenu *Zlatý gunár* (houser) za celoživotní dílo v Kremnici a v r. 2017 2. cenu v soutěži *Zlatý súdok*, Prešov. Výběr ze samostatných výstav: Bratislava (3x), Piešťany, Praha (2x), Hradec Králové, Frankfurt am Main (Německo) 3x, Vídeň (Rakousko), Toronto (Kanada) a Berlín (Německo). (ih)

Na minulé stránce jsou barevné *bublináže* zaměřené na karanténu a konkrétní opatření k ochraně zdraví během pandemie čínského viru. Tato **barevná** díla (dole: *Henry Greves: Rolla*) nebyla vybrána do *Mediažurnálu*, protože je - až na obálku - tištěn v **černobílé** podobě.

Lasica přišel kvůli pandemii o potlesk

Slovenský humorista **Milan Lasica** pár dní před vypuknutím kontravirové epidemie oslavil osmdesátiny. Poté se i se svou ženou **Magdou Vašáryovou** stáhl do samoty. Žijí na chalupě. (...) Nejvíce ze všeho ho zraňuje, že přišel o kontakt s publikem (...) i s tím českým.

„Myslím, že je důležité - a netýká se to jen mne - ani v této situaci **humor** úplně neztrácet. Když máte **humor**, nemůžete podlehnout panice. A to považuji za klíčové.“

- To říká i psychiatr **Radkin Honzák**. Jak si z toho dělat **legraci**, když sedíte sám na chalupě?

„Člověk to opravdu musí mít v sobě. (...) Když s tím žijete celý život (...) zkrátka vám to pomáhá. To ví i pan Honzák a všichni, kdo **smysl pro humor** mají. Pan Honzák ho má tedy celkem určitě.“

- Čím z toho všeho se vyrovnáváte nejhůře? **Humor nehumor**?

„S tím, že nemůžu mít kontakt se svým publikem. Celý život jsem byl zvyklý, že jsem vyšel na jeviště, něco jsem řekl a lidé se **zasmáli**. Většinou. Mně to dělalo dobře. (...) Tak o tu drogu jsem teď přišel. A zdá se, že ji nemůžu ničím nahradit, protože fotbal se dá hrát bez obecnstva, ale divadlo ne.“

Milan Lasica: „Potlesk je pro mne droga“, Deník N, 27. 4. 2020, str. 12

Humor v rámci brutální severské krimi

O severskou krimi je zájem. Výrazným jménem je dánský spisovatel **Jussi Adler-Olsen** se sérií příběhů o **Oddělení Q**. (...) V srpnu oslaví sedmdesátku:

„Já se se špatnými životními situacemi vypořádávám stejně jako Assad, tedy s humorem. Myslím, že je vždycky lepší se něčemu **zasmát** (...) Podobně to funguje i u knih. Mám na to takovou taktiku. Člověk si většinou čte před spaním. A já jsem se rozhodl, že čtenáře prostě nenechám usnout.

Takže začnu s něčím tajemným (...) no a když už si čtenář říká, že má dost a šel by spát, přidám tam **humor**. A nikdo, kdo se **směje**, jen tak neusne. Pak tam přidám napínavou situaci. (...) A potom tam přijde ta vražda. Takhle to celé opakuji, aby mi čtenář neusnul.“

J. Adler-Olsen: „Vyrůstal jsem v psychiatrických léčebnách“, Deník N, 22. 5. 2020, str. 14

Kresby: **JAZ**, Deník N (29. 5.; 5. 7. a 10. 7. 2020)

Antologie článků z 80. let ukazuje normalizační časopis *Scéna* v lichotivém světle

Divadelní a filmový časopis *Scéna* vznikl roku 1976 jako „náhrada“ za olíbené a respektované *Divadelní noviny*, zakázané s nástupem tuhé normalizace. Podle toho také (...) vypadal. (...) Postupem doby se původně konformní tiskoviny začaly ze svého krunýře opatrně vysvílekat. (...) *Gramorevue*, *Melodie* nebo právě *Scéna* hrály roli rebelů v mezích možností. K normalizačním paradoxům patří to, že vycházely v nákladech, o kterých se dnešním kulturním periodikům může jen zdát. (...) „**Scéna 1980-1989**“ je velmi solidně vyhlížející, více než pětisetstránková kniha. V pevných deskách, s hravě barevnou úpravou Aleše Lamra, která evokuje grafickou podobu časopisu. Texty doplňují (...) **kreslené vtipy Vladimíra Jiráčka, Jiřího Slívy** nebo kresby ypsilonického Jana Schmida. (...) Na poslední straně (...) se objeví **posměšně ironická glosa**, v níž se Jiří Černý a Jan Rejžek předem omlouvají posluchačům za to, že řada jejich pořadů bude nejspíš zrušena z příslůvečných „technických důvodů“. (...) Postačí, když budeme knihu číst jako svědectví, že se i v té hrozné a z dnešní perspektivy nepředstavitelně sešňorované době dalo psát slušně. (...) Tedy alespoň občas a při zachování jisté opatrnosti.

Vladimír Mikulka: „Svědectví o psaní v hrozné době“, Deník N, 19. 6. 2020, str. 14

Česko musí dohnat jiný deficit než v rozpočtu

Tříkrát ministryně financí - česká rekordmanka v rozpočtových schodcích.

Obrázky dámu zachycují v hodně dynamické poloze...

Vlevo koláž - GAG-men si povšiml náhodou takto na sobě ležících stránek červnových novin)

Vpravo nahoře: Kresba **JAZ***; titulní strana *Deníku N* z 8. 7. 2020: „**Jako rekordmanka mám čisté svědomí**“. (Ministryně financí **Alena Schillerová** v rozhovoru vysvětluje, proč si stojí za rekordním půlmilionovým schodkem rozpočtu i za tím, že ho prosadila díky komunistům.)

Vpravo dole: Foto **ČTK**; *Deník N* z 10. 7. 2020.

Poznámka: Občas se karikaturistům - dost nesmyslně - vyčítá, že jimi zobrazované postavy ztvárňují ošklivěji než ve skutečnosti vypadají (tedy že je karikují). Ale nemusí to být pravda. Vždyť z obrázku vpravo je zřejmé, že si karikaturista*) dobrovolně nasadil růžové brýle, když portrétoval pro opoziční noviny neuvěřitelně úspěšnou ministryni financí Babišovy firmy ANO, na rozdíl od škodolibého G-mena

Nápad odlehčit občanům **atak čínského viru** se nesetkal s pochopením

Humorná loga městyse **Větrný Jeníkov** se nepovedl a starostka za vyhlášení soutěže o **humorný** obrázek na sociální síti sklidila kritiku. (...) Nápady byly různé. Ať již šlo o přejmenování Jeníkova na "**JeníCov**", nebo o upravený znak obce, na němž má jeníkovský zámek roušku. (...) Přišly celkem tři návrhy a víc jich zřejmě nebude kvůli aféře, která se zvedla. (...)

Starostka dostala i povzbudivé zprávy od lidí, kteří jí fandí. "*Přijde mi dobré si i přes vážná témata uchovat **humor**. **Smích** pomáhá věci ustát*" (...) napsala jí třeba Daniela Haubertová. Ilona Zelníčková: „**Větrný Jeníkov: žertovat o covidu se nevyplácí**“, MfDNES 16. 7. 2020, str. 5

Kubera a Kalousek budou parlamentu chybět...

Václav Klaus zničil klima, kůrovec lesy a teď nám ještě nějaké nové monstrum požírá **vtipné** politiky! V lednu umřel Jaroslav Kubera, v červenci zase oznámil **Miroslav Kalousek**, že po 23 letech skončí ve Sněmovně. Kuberu milovali všichni, Kalouska skoro nikdo*), to ale nic nemění na tom, že právě oni dva byli po léta praporečníky **humoru** v obou parlamentních komorách. (...) Kalouska můžete sebevíce nenávidět, ale neupřete mu, že v disciplíně „**humor**“ ostatní převyšuje o hlavu**). V Babišově éře (...) sice jeho **humor** ztratil anglickou lehkost (...) ale na české poměry ještě „*furt dobrý*“. Některé jeho **hlášky** se staly živoucí legendou, třeba ta o znásilnění nezletilého jezevčíka. (...)

V devadesátých letech jsem měl v *Lidových novinách* na starost rubriku *Perly týdne*, sobotní žebříček **nejvtipnějších** politických výroků (...) A někdy člověk nevěděl co dát dřív. Pamatuji se na tu starou gardu? Zeman, Uhde, Škromach, Mašek, Ransdorf, Sládek, Ringo Čech, Tlustý, Jandák, Krejsa. Dnes by to bylo smutné paběrkování (...) občas **veselo** spíš nezamýšleně. Třeba když premiér Babiš interpelacím omylem říká iterpalice (...) Politika se skutečným **smyslem pro humor** ale aby pohledal.

Jaroslav Kubera nebyl velký myslitel ani legislativní stachanovec. Čím ostatní převyšoval, byl vedle politického citu jeho **smysl pro humor**. Ten sice jistě nic neříká o kvalitách odborných či dokonce morálních (**vtipný** dokázal být i David Rath). Neumětel i grázl může být **zábavný** a Mirek Dušín zase nuďas k nevydržení. Je to úplně jiná, paralelní liga - ale také důležitá: při výstupech a projevech těchto politiků totiž posluchači neusínají. (...) Škoda proto každého Kubery i Kalouska.

Miroslav Korecký: „**Vtipný politik? To je dnes ohrožený druh**“, MfDNES 22. 7. 2020, str. 9

*) K příznivcům **Kalouskova** humoru se hlásí kupř. GAGmen...

) Autor ve svém textu opomněl zmínit jméno dalšího současného poslance **Zbyňka Stanjury - určitě o pár levelů vtipnějšího než trvale pro kamery sprostý **Jandák**.

Voskovec o sobě z Ameriky

„*Já byl vlastně v exilu odkakživa, nikdy jsem docela nepatřil tam, kde jsem byl. Jako by se mi pořád stýskalo po nějaké době, po nějakém místě,*“ řekl na podzim 1974 herec **Jiří Voskovec** v rozhovoru, který s ním pro exilový časopis *Listy* vedl A.J. Liehm. Životní příběh **Jiřího Voskovce** (1905–1981) by vydal za román. Spolu s **Janem Werichem** a **Jaroslavem Ježkem** tvořil páteř **Osvobozeného divadla**, které bylo jedním z určujících prvků kulturního života v meziválečném Československu. Postupně se začala témata jejich her ubírat směrem k **sociálně laděné satíře**, reagující na společenskou a politickou situaci. Komunisté si je chtěli přivlastnit, Jiří Voskovec to ale odmítal: „*My nebyli zvlášť zaměřeni na Moskvu. Komunistická ideologie nás iritovala svou disciplínou a kožeností. Komunisti ustavičně umělce sociálně a politicky vychovávají, perou jim mozek,*“ řekl Voskovec v citovaném rozhovoru. A dodal: „*Pro mě je západní **absurdita a blbost** daleko snesitelnější než **blbost a absurdita** východní. Líp se mi v ní dýchá, je mi pochopitelnější.*“

David Hertl: „**Komunisti perou umělcům mozek**“, iRozhlas - ČRo Plus, 26. 6. 2020

...ale bylo by škoda to zahodit!

Tato rubrika je i tím místem, kde se v e-GAGu mohou objevit všelijaké upravené (pokud možno aktualizované a vtipně doplněné) fotky, které tak četně kolují po internetu a šíří se i e-poštou.

Omlouváme se též, že tu nepřinášíme ani jména autorů námi zveřejněných děl (bývají většinou anonymní), ale přiznáme, že si dokonce

nestíháme zapisovat ani jména těch, kdo nám takové obrázky poslali. K této práci na téma pandemie čínského viru (asi z Reflexu) stojí u úst muže vpravo: „Milion rohožek, jak ty objednála“. Poněkud „rasově“ nekorektní, ale přiléhavé k prvním zmateným krokům vlády.

Slíva v „toporovském“ ráji!

Ne každému se naskytl v životě pohled, který měl v Paříži svého času Jiří Slíva.

Takovou nadílku knižních svazků s obrázky **Ronaldy Topora** abyste jinak pohledali... V naší bibliotéce třeba nemáme ani jeden z nich! Což není nic divného (máme naštěstí 2 jiná, a též pár „kolektivních“ alb). Samosebou v Paříži sídlí nejen stále populární bukinisti, ale existuje i speciální galerie, jejíž menu taková unikátní sousta svým hostům nabízí. Třeba si ještě

někdy v e-GAGu užijeme aspoň recenzní ochutnávku - či si k nějakému z nich aspoň (a bez roušky) přičichneme...

Dva, kteří se „povedli“

Česko a Slovensko nehýří aktivními bojovníky na mezinárodním soutěžním poli, letos nejspíš ale budou mít i naši a sousedovic autoři pro svůj očekávaně nízký počet festivalových úspěchů vystavenou omluvenku. A to určitě i od e-GAGu, který roční bilanci ocenění (těch našich) sleduje po léta v dlouhé číselné řadě / grafu.

Ale to neznamená, přes naše setrvalé kňučení nad počty autorů i kvalitou karikatury na území někdejšího Československa, že by některé výtvarníky věnující se legaci nebylo možné pochválit.

Vedle vidíte díla dvou takových:

Nahoře jeden ze Slováků, dole ze Slovenska. Co do stylu kresby jsou zcela rozdílní - ale co je spojuje, oba jsou skutečně výtvarní. Což není bohužel v dnešním světě kresleného humoru na našem území běžné.

Jiří Hiršl (nahore) byl talentovaným kreslířem vždy, ale přímo s vymýšlením a následném kreslení vtípů se zrovna nepřetrhl. Nebo jsme o tom moc netušili... Nejspíš to přišlo až s věkem, ale Hiršl má nyní častěji dobré nápady, obvykle na aktuální notu. Tady vidíte jeden takový, po mezinárodním pochopení netoužící - ale místního kulturního čtenáře potěší. Jde to i bez vulgarit a bez potřeby mít svého panáka s tím vůbec nejdelším nosem.

Ivo Chadžiev (dole) se rád pouští do velkolepějších kompozic, brutálnějšího výrazu a razantní kresby či tahů (virtuálního?) štětce. Toto „pivní“ dílo je *pastiš*, to znamená že čerpá z odkazu známých umělců do nedávna „moderní“ malby. A je dobrou ukázkou autorovy odvahy. (ih)

Je to síla. Tedy vlastně **přesíla**. Takhle se prezentují autoři **za Atlantikem** na svém webu. Škoda, že jejich tváře (ani jména) nám ve velké až největší míře nic neříkají. Ale pod hlavičkou **National Cartoonists Society** - se za mořem sdružují také jiní a od r. 1946. přesvědčit se o jejich existenci můžete - stačí to vyhledat! /r/

Švejka má stále mezinárodní status

Autor:
Mileta Miloradič:
Název:
„Svejksa klovnovima“

Ano, tak zní v originále text pod vedlejším obrázkem, který nám padl do oka na jednom cartoonistickém webu. Jde tu o výsledky a reprodukce nejlepších a proto vystavených prací na vybrané humorné téma - asi o klaunech?

Osobní předání „Řádu úsměvu“ tomu nejmenšímu, zato nejvíce usměvavému klaunovi se jistě ke Švejkovi v roli autority hodí. Nu, a potěší jistě i to, že se Mileta držel původního vzhledu dobrého vojáka danému mu **Josefem Ladou**. A tak se ho drží i jinde, jak o tom svědčí i socha salutujícího Švejka na dolním snímku ve slovenských Medzilaborcích. (zdroj: Bumerang)

„Biodegradabile“

sice v češtině dost napovídá, ale k lepšímu porozumění poslouží nápis na plakátku až úplně dole: 100 kreslířů vtipů z celého světa nabízeli v Itálii na konci minulého roku výlet autorů kresleného humoru do

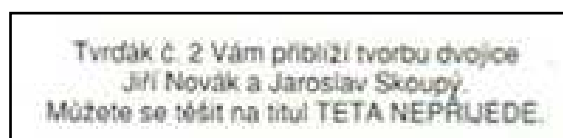
„Mare di Plastica“,

tedy do „Moře plastů“. A kresba, která zachytila ranní nabídku prodejce čerstvých úlovků na rybím trhu, je dostatečně „lákavá“.

Pokud mezi stovkou špičkových světových kreslířů humoru najdete české jméno, dejte vědět ®

Novák podotýká k albu „Teta nepřijede“:

V posledním GAGu jsi se tázal na naši publikaci **„Teta nepřijede“**. Tak ta **nikdy nevyšla**, i když byla připravena. Již si nepamatuji, jak to tenkrát bylo. Je to už nějaký čas. Zdraví **Jirka Novák**

A nyní Novák aktuálně:

1. International Prize for Graphic Humor „Francisco de Quevedo“ 2020, Spain / List of participants.

Jediným Čechem mezi stovkami účastníků nové španělské soutěže v kresleném humoru je právě: **Jiří Novák!** Tak ti přejeme, ať **„to“ vyjde teď!** ®

I. Hanousek: Human environment and the so called „drawn humour“

The author explains the importance of „drawn humour“ from the view of the phenomenon. He explains that he uses inverted commas because it is not only drawn and not only humour. He states that the drawn humour is after all publicism of fine-arts. All over the world is used the term „cartoon“. Drawn humour and the majority of all other branches of the present day publicism of fine-arts has been expressed by symbols from the beginning. The author devotes a part of his contribution to these symbols. It helps him to get to further, the most important: „what drawn humour may“. It may call attention, discover, protect, concretely form, fight, attack, judge and expose. We can say that in the field of drawn humour ecology begun to succeed at the end of the sixties. Drawn humour became the so called advance-guard. From this fact we may set out in confrontation of its mission and successes it has reached. The author deals with the possibilities of presentation of this humour – with

exhibitions, competitions, festivals, books, television, drawn films, but mainly with press. It has to be mentioned that today the press does not only hinder ecological problems in fine-art humour, but also supports it. In the article are mentioned concrete periodicals and concrete authors. In conclusion the author puts the question: and what about in the future. He thinks that in preparation of a well-considered project for utilization of fine-art publicism in the sphere of protection of human environment we should start from the more-less optimum initial situation. All given possibilities and mentioned advantages ought to be utilized. Every competent institution would help in it. There is no doubt that this help – rather moral, than financial – will be repaid to society many times.

Dokument / I. H.: Human environment and the so called „drawn humour“

K nejrozsáhlejšímu materiálu v tomto vydání e-GAGu (vyšel tiskem na konci přelomového roku 1989) si dovoluujeme připojit tehdejší resumé, krátce o obsahu v angličtině. Zatímco enviromentálním obrázkům z československého časopisu *Životní prostředí* ta stovka našich zahraničních abonentů jistě porozumí i bez znalosti českého jazyka, onu kládu textu si jistě zaslouží aspoň takto přiblížit. Konečně; když už ji máme po ruce... Pokud ovšem čtenář umí použít překládací software, dodejme v češtině poznámku autora textu:

Dnes to je vysloveně módní, dokonce mladá až nejmladší aktivita mladých až nejmladších lidí. Možná i proto je docela dobré připomenout, že nejde o žádnou novinku. Ten problém s neblahou proměnou této zeměkoule jsme znali a mírně se proti škůdcům postavili i my - za mladších let. Šli jsme na to - v oblasti karikatury poctivě a slušně, a na rozdíl ode dneška dost odvázně. To, co hrozilo ekolo-

gickým aktivistům za komunistů, rozhodně grétovským školákům ani jejich pedagogům od politiků nehrozí... Aspoň tedy těm, co nežijí v postsovětském Rusistánu.

(ih)

Satirykon od Floriana Doru Crihany z Rumunska = spousta obrazů polské Legnice!

Světově známého karikaturistu z Rumunska jménem **Florian Doru Crihana** známe z několika velkých festivalů humorné kresby. Mezi nimi byla i Praha, kde jsme ho pohostili jako laureáta naší soutěže Fór pro FOR(arch).

V posledních letech jsme zaznamenali v jeho tvorbě zvláštní úkaz - vytvářel celé série obrázků věnovaných různým městům, která osobně navštívil. A byla to díla pozoruhodná jednak pro autora typickým barevným laděním, jednak tím, jak do obrazů vnášel své neotřelé nápady.

Vedle jsme vybrali tři malby z cyklu věnovaného polské **Legnici**. A typický pro Crihanu kousek je ten obraz zcela dole, k němuž se pro mladší generaci čtenářů našeho magazínu sluší dodat informaci o značce automobilů, které parkují v popředí. Jde o původně americké či německé, po druhé světové válce však už ryze sovětské vozy značky "Poběda", které se však dlouhá léta vyráběly i v Polsku pod místním názvem "Varšava" a patřily k typickým vozům soudruhů až do šedesátých let, kdy je začaly nahrazovat "Volgy". (red)

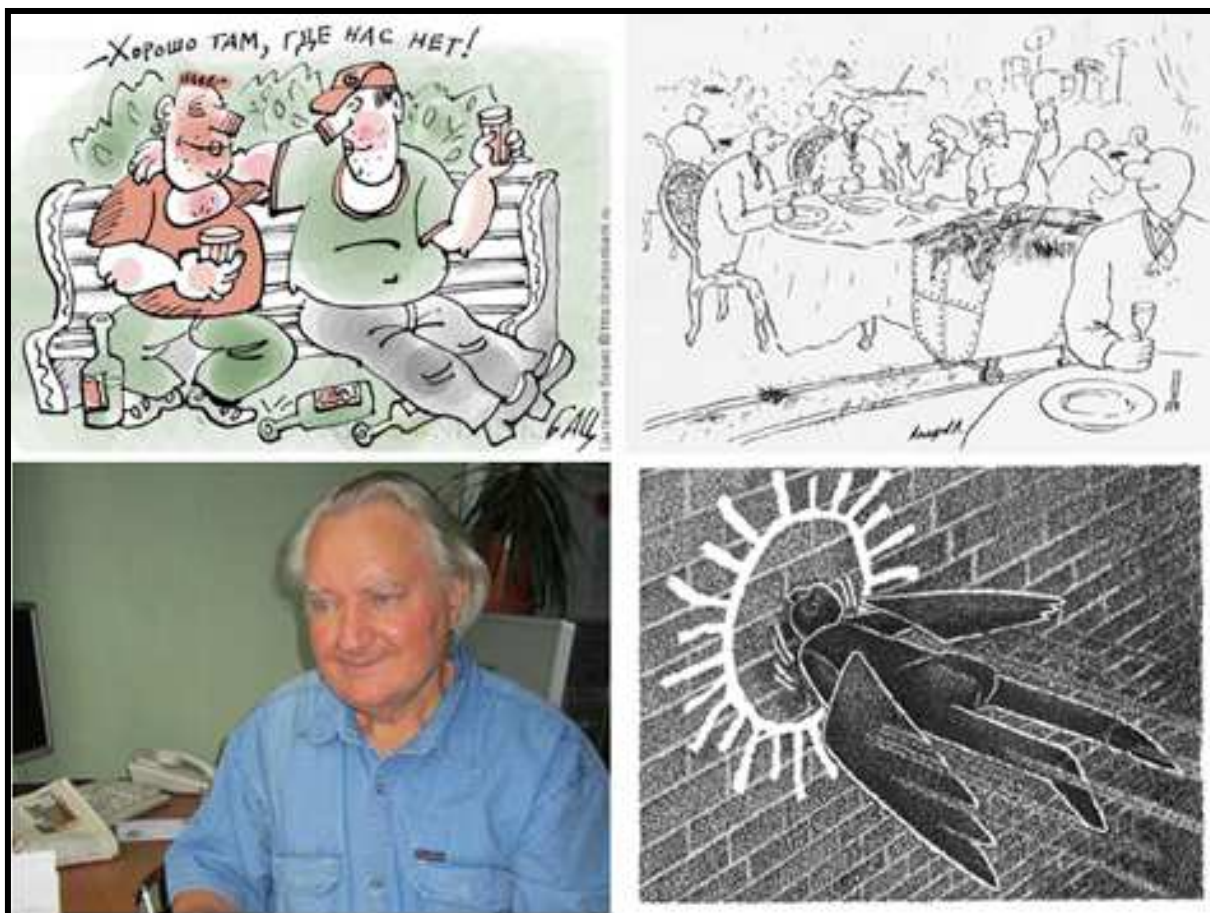
„Korona v Piešťanech“

Městská knihovna města Piešťany, Městské kultúrne stredisko - Galéria kresleného humoru v Novom Meste nad Váhom a Rotary klub v Piešťanoch pozývala na výstavu karikátúr slovenských a českých karikaturistov **„Korona v karikatúre“**. Výstava v Městské knihovni (Sokolská ul.) trvala len do 20. 7. 2020.

Koronáče není nikdy dost...

Smutná loučení s autory v Rusku

Nikoliv úmyslně, ale pro už tak dost velkou vytíženost s blízkými či bližšími nalezišti cartoons na webech, zanedbáváme karikaturistické dění v Rusku a v jeho sousedních státech. Ale stejně tak je tomu s Británií, Spojenými státy a dokonce i s Francií, kde všude se dluh našeho GAGu v oblasti informací zvyšuje snad ještě rychleji než státní dluh České republiky. A tak se aspoň občas pokoušíme něco málo splatit. Tentokrát to však není moc podařené - na webu *Cartoonblues* jsme narazili na početnou řádku jmen autorů, kteří nás v posledních měsících opustili. Budou svým čtenářům chybět.

V době vzniku našeho seznamu posledním ruským zesnulým, dokonce zasloužilým umělcem Ruska, byl **Леонид Иванович Лемехов**, který zemřel **15. 5. 2020**. Byl členem svazu výtvarných umělců od r. 1989 a účastníkem řady výstav včetně těch mezinárodních. Jeho díla jsou ve sbírkách muzeí v Permu, Sankt Peterburgu, ale i třeba v Bulharsku. **Jeho kresbu vidíte vpravo nahoře!**

Již o měsíc dříve, **v dubnu 2020**, odešel ze světa představitel voroněžské karikatury **Иван Емельянович Лопатин (87 let)**. V jeho občanském průkaze stál unikátní zápis o povolání: «**Тракторист-художник**». V minulé zimě opustili svět kreslené legrace též **Михаил Стрельцов (1960 - 8.1.2020)**; **Андрей Рыжов (22.11.1951 - 30.01.2020)** a **Боря Цыганков (21.03.1948 - 03.02.2020)** - **viz kresba vlevo nahoře: Dobře je tam, kde nejsme!**

Už na konci minulého roku opustili svět kreslených vtipů i dva známí autoři. V prosinci **Вадим Коноплянский (13.9.1933 - 3.12.2019)** **viz obr. vpravo dole!** A už **16. 11. 2019** doněcký **Николай Капуст (81 let)** - **portrét autora vlevo dole!**

Více o karikaturistech z Ruska - nejen k jejich odchodu ze světa najdete na adrese:

<http://www.cartoonblues.com/forum/viewtopic.php?f=1&t=16244>

Frašťacký Trň: Víťaze oznámí v Hlohovci 2. října

Kdo před pěti dny neposlal své originální vtipy na adresu 13. ročníku *medzinárodnej súťaže kresleného humoru FRAŠŤACKÝ TRŇ*, je už bez šance na vítězství či účast na výstavě ve slovenském Hlohovci. Připomínáme jen, že kromě volného tématu bylo i speciální téma **“LES”**. Co však nezmeškáte, bude vyhlášení vítězů 2. 10. 2020, protože se jména oceněných karikaturistů dozvíte z naší rubriky “Výsledky”.

Ve slovenském Prešově se už těší na reálné kýchání...

Týden co týden upozorňoval koncem jara prešovský galerista **Peter Rázus** na existenci humoru i v těžké době. A pomáhal uspokojovat jeho „potřebu ve společnosti“. Rozesílal na spoustu adres rozveselující obrázky. Naposledy už s nadějí píše:

“Ďakujem všetkým autorom za ich obrázky, ktoré podporovali imunitu proti COVID 19 u návštevníkov Galérie Kýchania mozgu ako aj u ďalších priaznivcov na celom svete. Potešili ma aj reakcie návštevníkov virtuálnej galérie.

*Po znovuotvorení reálnej galérie v Prešove predstavíme tvorbu **Java-da Takjoo, Bernarda Boutona, Mihaia Ignata, Nikolu Hendrickxa** a ďalších. Všetkým autorom a priaznivcom kresleného humoru prajem veľa optimizmu.”*

Peter Rázus, světu známý coby kalokagathický hypochoner

Velká pastiš: MENINAS PICASSO HAMILTON VELASQUEZ - zajímavá příležitost předvést se jako dobře vybavený znalec tvorby světových malířů (jen škoda, že reprodukce není moc kvalitní...)

Nabídka z kalendáře nejbližších mezinárodních soutěží 2020

Tu je krátký výběr ze současné nabídky soutěží na příští dva měsíce, tedy s **uzávěrkami do 15. října** t.r., kdy vyjde příští číslo e-GAGu:

31. 8. 2020 *The New Normal* - Galway Cartoon Festival - Irsko /

<https://www.facebook.com/galwaycartoonfestival/>

31. 8. 2020 *Freedom + Equality* - SICACO 2020 Contest, Korea / <http://dicaco.kongju.ac.kr>

30. 9. 2020 *"Me, Itar Pejo"* + free theme - II. int'l Competition for caricature and aphorism. Makedonie itarpejo@kultura.msu.edu.mk

1. 10. 2020 *Sociální síť* - 1. Int'l Competition IT In

Cartoons - Ukrajina / contest@adamant.ua

31. 10. 2020 *Spirito di Vino 2020*, Itálie /

www.spiritodivino.cloud

31. 12. 2020 *Tourism and Coronavirus* - 12. Int'l

Tourism Cartoon Competition - Turecko / <http://www.tourismcartoon.org/en/>

Kurzívou psaná jsou soutěžní témata. Obrázek se týká tématu **Sociální síť** na Ukrajině - více na webadrese: <https://caricaturque.blogspot.com/2020/03/10th-international-cartoon-contest.html>

Co se také může přihodit (Fedor Vico objasňuje čtenářům dvě tváře Bumerangu!)

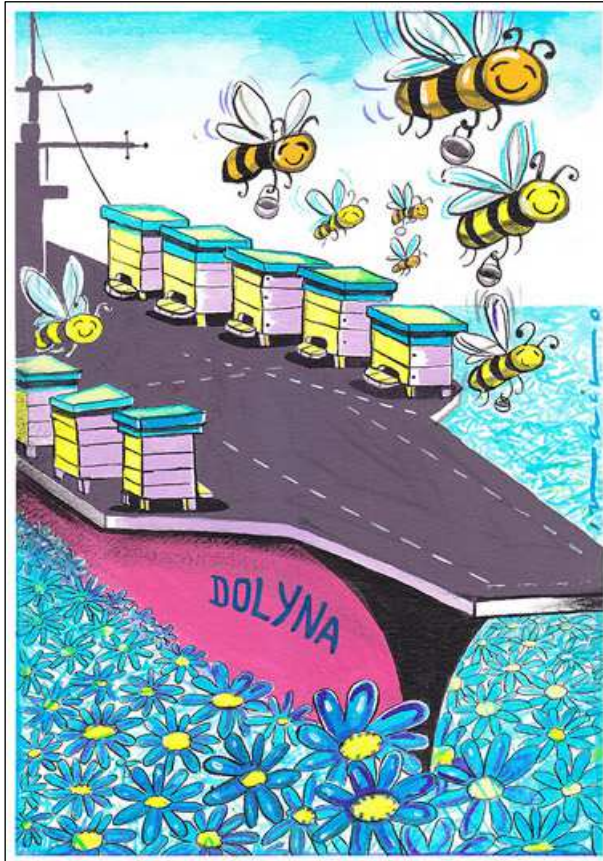
V rubrice JEDINÁ OTÁZKA opakujeme odpověď, na kterou za redakci pravidelne odpovídá *Milan Lechan*. Volal mi z Martina, že jeho odpověď je nečitelná. Zřekl som sa a rýchlo som sa pozrel do Bumerangu (vloženého do denníka Šport v sobotu 27. 6.), ktorý si kupujem v Prešove a tam bol text čitateľný. Takže na vysvetlenie:

Denník Šport sa tlačí na dvoch miestach. V Bratislave pre západ a stred Slovenska a pre východ (vraj kvôli rýchlejšej distribúcii) v Košiciach. V tomto prípade teda platí, že chybný výtlačok vyšiel z bratislavskej tlačiarne, kým výtlačky z Košíc boli v poriadku.

A ešte dodávame, že Bumerang pripravujeme na tlač plnofarebne a tak sa v Bratislave tlačí. Ale z košickej tlačiarne vychádzajú pre čitateľov na východe str. 3-4 a 9-10 v čiernobielym vyhotovení. (FV)

Nejen toto první, ale také další mezinárodní klání s průběhem či vyvrcholením soutěže v prvních třech čtvrtletích roku 2020 je označeno jako "Virtual Award". Což zde uvádíme v černé barvě. Tím se nevyvyšujeme nad osobami tmavé pleti, ale užíváme tisíciletý obyčej spojovat černou barvu s něčím neblahým (tma, noc) - jako protiklad bílé barvy (den či světlo). Z Číny do světa vyslaná pandemie sice neukončila, ale poznamenala světové soutěžení karikaturistů. Ani porotci, ani vítězové si tak letos spolu nepokecali.

3. int'l competition of satirical drawings "Džmelik" (Včela) - Ukrajina

Jury: Alexander Kizima (director of KP Dolina-Invest, Dolina), Yuri Freyev (artist, musician, local historian, Dolina), Evgeny Samojlov (artist, cartoonist, Poltava), Mikola Dmitruk (Honored Artist of Ukraine, Ternopol), Konstantin Kazančev (cartoonist, designer).

Grand Prix: **Ivajlo CVETKOV, Bulharsko**
Viz obr. vlevo!

1. place: Igor Paščenko, Rusko
2. place: Igor Talalaj, Ukrajina
3. place: Alexander Dubovsky, Ukrajina
Diplomy:

Sergej Semendjajev, Ukrajina; Hamid Ghalijari, Iran; Andrey Saenko, Ukrajina; Larisa Shapošničenko, Ukrajina; Makhmud Ešonkulov, Uzbekistan; Mehdi Afradi, Iran.

Cartoon Association Diploma:
Valeri Tarasenko (Rusko)

SATYRYKON 2020 Legnica - Polsko

Zvláštní ceny:

Przyznane nagrody specjalne Satyrykonu 2020 - Oto laureaci:

1. Nagroda Prezydenta Miasta Legnicy w wysokości 4.000 PLN –
GABRIEL RUSU (Rumunsko) za „Quo Vadis?”

(viz obr. vpravo!)

2. Nagroda Dyrektora Legnickiego Centrum Kultury w wysokości 4.000 PLN za najlepszą fotografię –

WŁODZIMIERZ STASZCZYK (Polsko) za „...nas oswobodzi”

3. Nagroda Fundacji Satyrykon im. Andrzeja Tomiałojcia w wysokości 4.000 PLN –

JOANNA LORENC (Polsko) za cyklus „Gratulacje: jesteś ostatnim”.

4. Nagroda Dyrektora Muzeum Karykatury w Warszawie w wysokości 4.000 PLN – **ADAM TREPCZYŃSKI** (Polsko/Německo) za „Pingwin”.

22. Portocartoon World Festival 2020 - Portugalsko

Grand Prix: **Plantu**, Francie **/viz obr. vlevo !/**

2. místo: **Helmut Jacek**, Německo

/viz obr. vpravo nahore!/

3. místo: **David Vela**, Španělsko

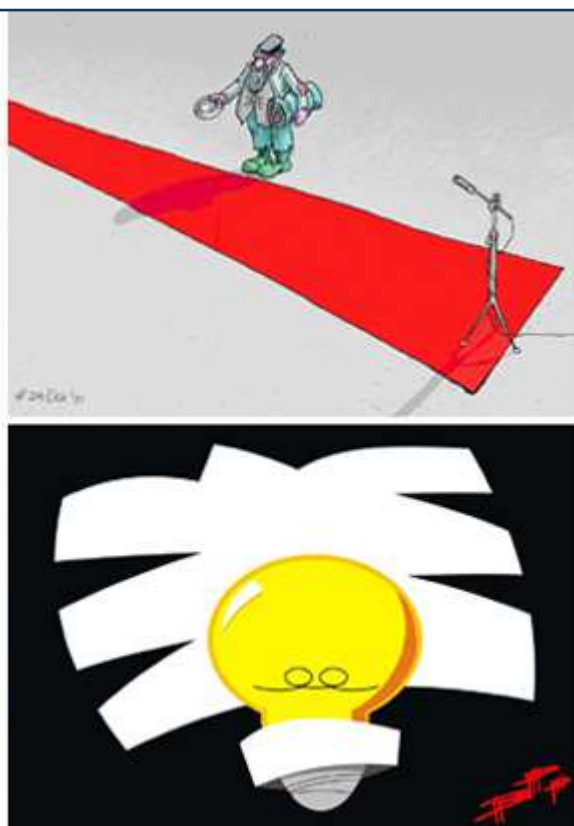
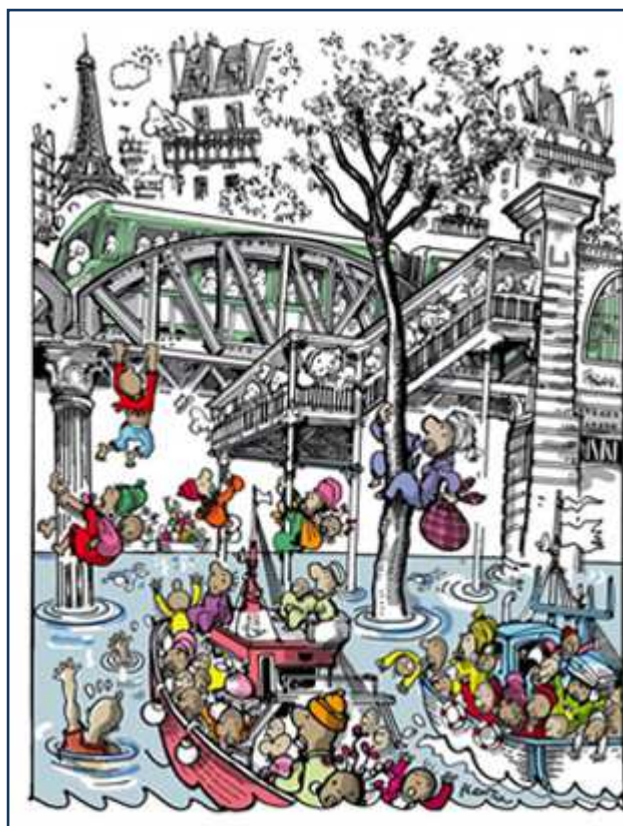
2. cena za karikaturu (**Einstein**): **Marcus Santos**, Brazílie **/viz obr. vpravo dole!/**

3. cena za karikaturu (Einstein): **Aurelio Mesquita**, Portugalsko

1. zvláštní cena za karikaturu (Chico Buarque): **Dalcio Machado**, Brazílie

2. zvláštní cena za karikaturu (Chico Buarque): **Matias Montodoro**, Argentina

3. zvláštní cena za karikaturu (Chico Buarque): **Paulo Pinto**, Portugalsko.

“Kvalita prací vedla mezinárodní poroty k udělení 20 čestných uznání umělcům z těchto zemí: Brazílie, Kolumbie, Holandska, Anglie, Indonésie, Itálie, Íránu, Mexika v Portugalsku“, uvedli organizátoři soutěže ve svém prohlášení.

6. International Cartoon Exhibition Competition Ferizaj 2020 - Kosovo

Téma:

A) Covid 19

B) Free

Golden HiTH:

Diego Feld - Argentina

Silver HiTHi:

Seyran Caferli - Azerbajdžán

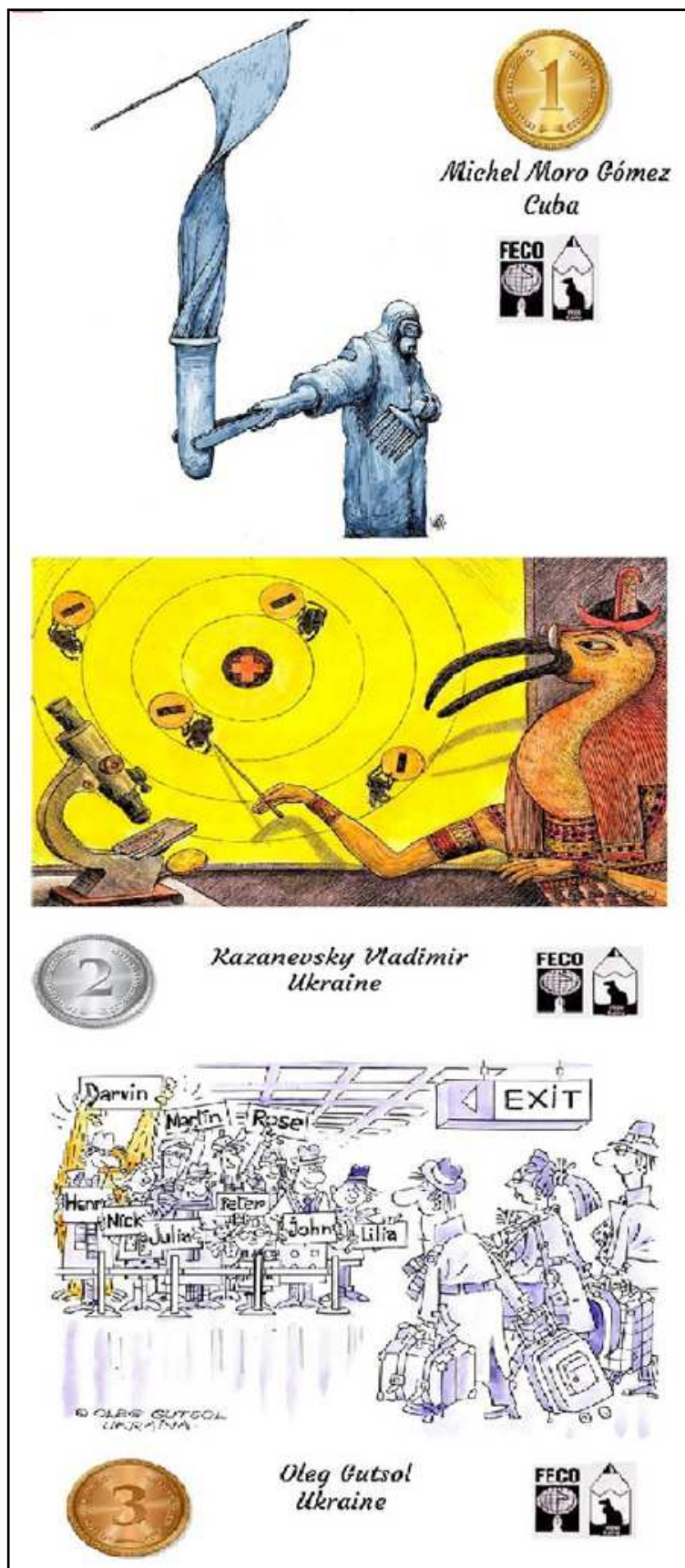
(viz obr vedle!)

Bronze HiTHI:

Alexej Kivokurcev - Rusko

Porota: Abbas Naseri - Írán, Bujar Kapexhiu -

Albánie, Darko Drljevič - Černá Hora, Kamil Yavuz - Turecko, Murat Ahmeti - Kosovo.

Cairocarture "Scientists" '2020 Káhira - Egypt

Mezinárodní soutěž s patronací
FECO

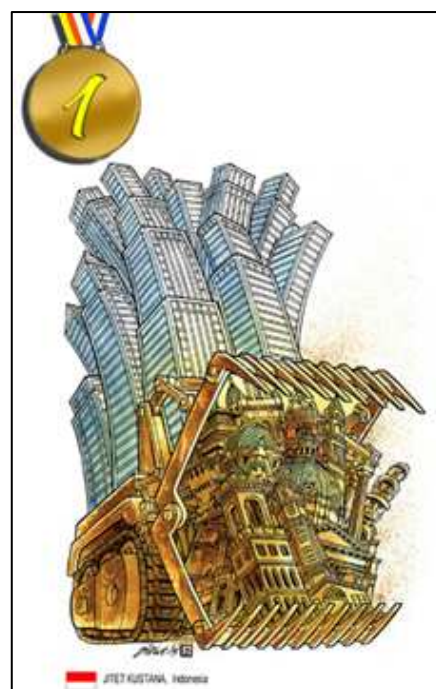
1. cena: Michel Moro Gomez - Kuba
 2. cena: Vladimir Kazanevsky - Ukrajina
 3. cena: Oleg Goucol - Ukrajina
- Viz 3 kresby vlevo!**

International Cartoon Cartoon Rossem 2020 - Malajsie

First place: Jitet Kustana - Indonesia
Second place: Liang Weichi - China
Third Place: Makhmud Eshonqulov - Uzbekistan

The ten consolation awards

Izabela Kowalska - Wicczorek - Poland
Naji Benaji - Morocco
Edi Dharma - Indonesia
Padri Legowo - Indonesia
Furqon Elwe - Indonesia
Pheno - Malaysia
Konstantin Kazanvhev - Ukraine
Yuksel Cengiz - Turkey
Soltan Soltanli - Azerbaijan
Sarba - Serbia

Na obr výše:

1. cena: **Jitet Kustana** - Indonézie

3. Int'l Yilmaz Güney Culture and Art Festival - Turecko

V rámci 3. kulturního a uměleckého festivalu Yilmaz Güney se konala i 3. mezinárodní soutěž v karikatuře na téma „**Kino a imigranti**“, pořádaná městy Dersim a Yüz v Turecku. Dle pořadatelů by bylo vhodnější tuto akci, které se zúčastnilo 138 umělců ze 33 zemí 356 svými pracemi, vnímat ne jako soutěž, ale jako pozdrav pro revoluční, socialistické a realistické kino Yilmaza Güneye (!).

Čestné ceny (Yılmaz Güney Honor):

Oleksy Kustovsky - Ukrajina (na obr.!)

Jitet Kustana - Indonésie

Muammer Olcay - Turecko

Hasan Ceylan - Turecko

Doru Axinte - Rumunsko

Zvláštní cena festivalu: Halit Kurtulmus Aytoslu - Turecko

Zvláštní cena výběrové komise: Mojmir Mihatov - Chorvatsko

21. Int'l Festival of Aphorisms and Caricature 2020

Strumica - Sev. Makedonie

Téma Karneval + Erotika

Zlatna plaketa: Erico Junqueira Ayres / Brazílie

Srebrna plaketa: Ivailo Tsvetkov / Bulharsko

Brončana plaketa: Miroslav Miro Georgijevski / Severní Makedonie

Diplomy: Henryk Cebula / Polsko; Erdogan Basol / Turecko; Ratko Maričić / Chorvatsko; Konstantin Kazančev / Ukrajina; Georgij

Majorenko / Ukrajina; Special Prize Carnival: Blaže Dukulievsky / Severní Makedonie

Personálie / Home office v jarní redakci e-GAGu

GAGman 2002

GAGman 2020: O vidle víc!

*Na jaře mi přibyl další rok života a taky jedno další nářadí. Ale zatím nehrozí, že bych do vydávání GAGu už zítra hodil vidle - dá li pámbu. Ten kaštan je pořád stejně zelený, seno na zahradě stejně suché. Jen za těch 18 let v důchodu (a s GAGem) se nějak přestalo kupit do původní výše. Asi to sucho... Pokud během další karantény víc neseschnu, zjara se dám vyfotit firmou GAGphoto opět v tom klobouku, ale spíš s hráběma (těch máme dokonce pět).
I.H.*

e-GAGmag © * Dvoutměsíčník autorů a přátel české karikatury. Založen v r. 2003. Už 18. ročník! Toto je č. 2020/4 (669) z 15. 8. 2020 * Číslo 2020/5 vyjde až 15. 10. 2020 * Kontakt: ivan.hanousek@dreamworx.cz